

about adaptlayout adding appendix arg at atpage background blackrule
blackrules blank bookmark but button bypassblocks cap CAP Cap Caps
chapter Character character characters Characters chem clip clonefield color
column comment comparecolorgroup comparepalet comple combinedlist completelistoffloats
completelistofsorts completelistofsynonyms comple regist eartnumber copyfield
correctwhitespace coupled element coupledregister couplemarking couple page couplepaper
coupleregister crlf currentdate currentheadnumber date decouple linking define
defineblank defineblock definebuffer definecolor defineenvironment definefont definefloat
definecolorgroup definecombinedlist defineexpression definedescription defineenumeration
definefield definefieldstack definefiguresymbol definefloat definefont defineframed
defineframedtext definehead defineindenting defineinteractionmenu:1 defineinteractionmenu:1
defineinteractionmenu:2 definelevel defineulist defineulgo defineulmakeup definemarking
defineoutput defineoverly defineparent definepaper size defineparagraph defineprofile
defineprogram definerawer define reference define referenceformat define referencelist
defineregister definerule define section definesectionblock definesetting definestartstop
definesubfield definesymbol define synonyms definetabletemplate definetabulate definetext
definetextposition definetextvariable definevalue defining defineversion description
determineheadnumber determinelistcharacteristics disableinteractionmenu donttest emptylines
enableregime enumeration externalfigure field fieldstack fillinfield fillinline
fillinrules fillintext fitfield fixedspaces followprofile followprofileversion
followversion footnote footnotetext forceblocks fraction framed framedtext from
getbuffer getmarking godown goto goto box graycolor grid hairline head headnumber
headtext hideblocks high hl in indentation indenting in framed in inner in left inline
in margin in other margin in outer in right install language interactionbar interactionbuttons
item items its keepblocks labeling labels labeltext language leftaligned listsymbol
loadsorts loadsynonyms logfields lohi low mainlanguage mar marginrule margintext
marking markversion mathematics mediaeval midaligned mirror MONTH month moveongrid
name nextsection nocap noheaderandfooterlines noindenting nolist nomarking nomoreblocks
nomorefiles nop nospace note notopandbottomlines nowhitespace numbers overbar
overbars overstrike overstrikes packed page pagerreference pagetype paragraph part
periods placebookmarks placecombinedlist:1 placecombinedlist:2 placefloat placefootnotes
placeformula placelegend placelist placelistoffloats placelistofsorts placelistofsynonyms
placelocalfootnotes placelogos placeongrid placeontopofeachother placereferencelist
placeregister placeregister:2 placerule placesidebyside placesubformula placetextvariable
position port text processblocks processpage program publication quotation
quote raskaf reference referral referraldate register reservefloat reset
resetmarking resettextcontent rightaligned Romannumerals romannumerals rotate
scale screen section seeregister selectblocks selectpaper selectversion
settextcontent settextvariable setupalign setuparranging setupbackground setupbackgrounds
setupblackrules setupblank setupblock setupbodyfontenvironment setupbottom
setupbottomtexts setupbuffer setupbuttons setupcapitals setupcaption setupcaptions
setupclipping setupcolor setupcolors setupcolumns setupcombinations
setupcombinedlist setupcomment setupdescriptions setupenumerations setupexternalfigures
setupfield setupfields setupfloats setupfloats setupfloat setupfloats setupfloats
setupfloatsplitt setupfooter setupfootertexts setupfootnotedescription setupfootnotes
setupforms setupformulae setupframe setupframedtext setuphead setuphead
setupheada setupheader setupheadertexts setupheadnumber setuphead setupheadtext
setuphyphenmark setupindentations setupindenting setupinmargin setupinteraction
setupinteraction setupinteractionbar setupinteractionmenu setupinterlinespace:1
setupinterlinespace:2 setupitemgroup setupitemize setupitems setuplabeltext setuplanguage
setuplayout setuplegend setuplinenumbering setuplines setuplinewidth setuplist

Exkurze do ConTeXtu

česká verze

Ton Utter & Hans Hagen PRAGMA ADE

Z anglického originálu ConT_EXt an Excursion přeložili Vít Zýka, Ján Buša, Jiří Hrbek, Martina Plachá a Petr Tesařík.

Překlad tohoto manuálu vznikl za podpory grantu Československého sdružení uživatelů T_EXu (CSTUG, <http://www.cstug.cz>). Kapitola věnovaná sazbě českých a slovenských textů a příloha Další informační zdroje je původní text překladatelů. Děkujeme správcům serveru <https://foundry.supelec.fr> za hostování zdrojových textů pomocí SVN.

Tento dokument verze 6. prosince 2006 je generován pomocí nástrojů CONT_EXT, T_EXEDIT, T_EXUTIL a Web2C PDFT_EX. Je sázen písmem Palladio. K testování jsme používali GHOSTSCRIPT a Acrobat Reader.

T_EX a $\mathcal{A}\mathcal{M}\mathcal{S}$ -T_EX jsou obchodní značky American Mathematical Society; METAFONT je obchodní značka Addison–Wesley Publishing Company; PostScript, Portable Document Format a Acrobat jsou obchodní značky Adobe Systems Incorporated; DVIPSONE a DVIWINDO jsou obchodní značky Y&Y Incorporated; IBM je obchodní značka International Business Machines Corporation; MSDOS je obchodní značka MicroSoft Corporation; všechna další jména výrobků jsou obchodní značky jejich výrobců.

© 1991–2006 PRAGMA ADE, Ridderstraat 27, 8061GH Hasselt, Nizozemsko, www.pragma-ade.com

Obsah

1	Jak vytvořit dokument	61	26	Barva	138
2	Jak zpracovat vstupní soubor	63	27	Pozadí textu	140
3	Zvláštní znaky	64	28	Pozadí stránky	141
4	Vymezení dokumentu	65	29	Zarovnání	142
5	Nadpisy	66	30	Interaktivní mód v elektronických dokumentech	144
6	Odrážky a výčty	70	31	Písmo a přepínače fontů	149
7	Sazba matematiky	76	32	Složené znaky	156
8	Příkazy v matematickém módu	83	33	Formátování stránky	158
9	Jednotky	86	34	Odsazení odstavců	163
10	Obrázky	87	35	Nastavovací příkazy	167
11	Tabulky	94	36	Definování příkazů / maker	169
12	Tabelace / formátování odstavce	105	37	Nezařazené	171
13	Sloupce	109	38	Externí moduly	186
14	Poznámky pod čarou	111	39	Grafické rozšíření / METAPOST189	
15	Definice pojmů	114	40	Uživatelská nastavení	190
16	Číslované poznámky	116	41	Postup zpracování	190
17	Orámování textu	119	42	Pomocné soubory	191
18	Orámování odstavce	120	43	Sazba českých/slovenských textů	192
19	Marginálie	122	A	Další informační zdroje	195
20	Zalamování a číslování stránek	124	B	Definice příkazů	198
21	Záhlaví a úpatí	126	C	Seznam příkazů	216
22	Obsah (seznamy)	128	D	Rejstřík	220
23	Rejstříky	132			
24	Synonyma	134			
25	Křížové odkazy	136			

CONTEX_T je inženýrský systém pro dokumentování založený na TEXu. TEX je sázeční systém a programovací jazyk zaměřený na sazbu a generování dokumentů. CONTEX_T je snadno použitelný a umožňuje vytvářet složité tištěné i elektronické dokumenty.

Tento manuál popisuje možnosti CONTEX_TU, popisuje dostupné příkazy a jejich použití.¹

CONTEX_T je vyvíjen na praktických aplikacích: sazba a generování dokumentů počínaje jednoduchými beletristickými knihami a konče složitými technickými manuály a odbornými publikacemi v tištěné i elektronické podobě. Tento začátečníkový manuál popisuje funkcionalitu CONTEX_TU nezbytnou k formátování základních textových elementů používaných v manuálech nebo příručkách. CONTEX_T je však schopný vytvářet mnohem více a pro toho, kdo se nespokojí s těmito základními funkcemi, je připraveno mnoho dalších detailnějších manuálů a jiných informací, Viz přílohu A.

CONTEX_T má lokalizovatelné rozhraní umožňující uživatelům pracovat s CONTEX_Tem v jejich vlastním jazyce. V současné době existuje rozhraní holandské, německé, anglické, italské, francouzské, rumunské a také české. Tento manuál je dostupný v holandštině, němčině, angličtině a češtině.

¹ Všechny papírové a elektronické dokumenty o CONTEX_TU jsou připraveny CONTEX_Tem. Všechny zdrojové texty těchto dokumentů jsou nebo budou elektronicky dostupné, aby umožnily vzhled do práce s tímto systémem.

1 | Jak vytvořit dokument

1

Řekněme, že chceme vytvořit jednoduchý dokument. Má nějakou strukturu a obsahuje titulní stranu, několik kapitol, sekcí a podsekcí. Přirozeně má také obsah a rejstřík.

CONTEXTE dokáže takový dokument vytvořit automaticky, když mu poskytneme správný vstup ve formě souboru. Nejprve tedy musíme vytvořit vstupní soubor. Úplný název vstupního souboru se skládá ze jména a přípony. Jméno můžeme zvolit libovolné, ale přípona musí být `.tex`. Když vytvoříme soubor s názvem `muj_soubor.tex`, nebudeme mít s během CONTEXTU žádné potíže.

Vstupní soubor může vypadat následovně:

```
\starttext
\startstandardmakeup
  \midaligned{Jak vytvořit dokument}
  \midaligned{Autor}
\stopstandardmakeup
\completecontent
\chapter{Předmluva}
... vlastní text\index{prvek rejstříku} ...
\chapter{První kapitola}
\section[prvnisekce]{První sekce}
... vlastní text ...
\section{Druhá sekce}
\subsection{První podsekce}
... vlastní text\index{další prvek rejstříku} ...
\subsection{Druhá podsekce}
... vlastní text ...
\section{Třetí podsekce}
... vlastní text ...
\chapter{Další kapitola}
... vlastní text ...
\chapter[poslednikapitola]{Poslední kapitola}
```

... vlastní text ...

\completeindex

\stoptext

1

CONTEXT očekává na vstupu prostý soubor v kódování ASCII. Můžeme samozřejmě používat libovolný textový editor nebo procesor, ale nesmíme zapomenout, že CONTEXT dokáže načíst jenom ASCII vstup. Většina editorů nebo textových procesorů umí exportovat soubory do prostého ASCII.

Vstupní soubor by měl obsahovat text, který chceme zpracovat programem CONTEXT, a příkazy CONTEXTu. Příkazy CONTEXTu začínají znakem \. Příkazem \starttext označujeme začátek textu. Oblast před příkazem \starttext se nazývá deklarační oblast a používá se k definování nových příkazů a nastavení vzhledu dokumentu.

Za příkazem obvykle následuje dvojice hranatých závorek [] a/nebo levá a pravá složená závorka {}. V sekvenci \chapter[poslednikapitola]{Poslední kapitola} například povel \chapter po CONTEXTu požaduje, aby vykonal několik činností týkajících se úpravy, typografie a struktury. Těmito činnostmi může být:

1. začátek nové strany,
2. zvětšení počítadla kapitol o jednotku,
3. umístění čísla kapitoly před její název,
4. vynechání určitého vertikálního prostoru,
5. použití většího písma nebo
6. uložení názvu kapitoly (a čísla stránky) do obsahu.

Tyto činnosti budou vykonány s argumentem zadaným mezi levou a pravou svorkou: *Poslední kapitola*.

Dosud jsme se nezmínili o parametru [poslednikapitola] mezi hranatými závorkami. Je to návěští s referenčním jménem, které je možné použít pro odkaz na odpovídající kapitolu. Toho se docílí dalšími příkazy CONTEXTu: \in{kapitole}[poslednikapitola] vysází číslo kapitoly, zatímco \about [poslednikapitola] vrátí její název.

Seznam činností tedy může být rozšířen o:

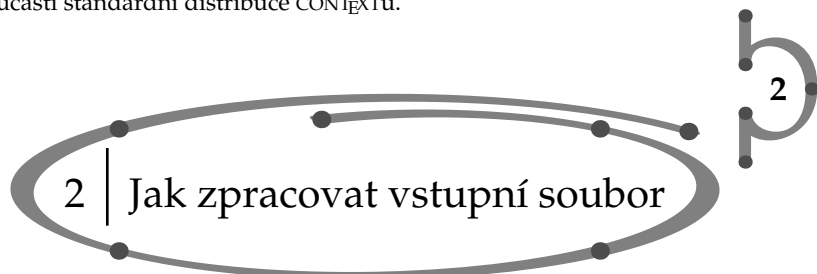
7. zavedení referenčního jména poslednikapitola, které reprezentuje číslo a název kapitoly (a uloží se pro pozdější použití).

Dalším činnostem týkajícím se průběžných nadpisů, nastavení čítačů nebo interaktivních vlastností se nyní nebudeme věnovat.

Když necháme CONTEXT zpracovat uvedený vzorový soubor, získáme velmi jednoduchý dokument s několika očíslovanými kapitolami a s hlavičkami oddílů.

Během zpracování souboru se CONTEXT stará o spoustu věcí. Jednou z nich je například číslování stránek. Ovšem k vytvoření obsahu CONTEXT potřebuje znát čísla stránek, která mu při prvním průběhu zatím nejsou známá. Proto musíme tento soubor zpracovat dvakrát (dvojprůchodová úloha). K uložení těchto a podobných informací

CONTEXT vytvoří několik pomocných souborů, které se pak zpracovávají programem TEXUTIL. V některých případech musíme vstupní soubor zpracovat třikrát (trojprůchodová úloha). Je také možné spouštět CONTEXT z příkazové řádky příkazem TEXEXEC. Tento skript, dříve napsaný v PERLU dnes v RUBY, se postará i o vícenásobné průchody. TEXEXEC je součástí standardní distribuce CONTEXTu.

Jestliže chceme zpracovat vstupní soubor CONTEXTu, můžeme na příkazové řádce napsat:

```
context jmenosouboru
```

Dostupnost dávkového příkazu `context` závisí na použitém systému. Na to, jakým příkazem se spouští CONTEXT, se zeptejte správce svého systému. Pokud se náš soubor jmenuje `majsoubor.tex`, může to být:

```
context majsoubor
```

nebo, když je řádně nainstalován `TEXMFSTART` a `TEXEXEC`:

```
texmfstart texexec --pdf majsoubor
```

Příponu `.tex` není potřeba zadávat.

Po stlačení klávesy `Enter` začne zpracovávání. CONTEXT vypisuje na obrazovku informace o průběhu zpracování. Když je soubor zpracován úspěšně, znovu se objeví výzva v příkazové řádce a CONTEXT vytvoří soubor `dvi` nebo `pdf`.

Jestliže zpracování úspěšné není – například proto, že jsme napsali `\stptext` namísto `\stoptext` — CONTEXT na obrazovku vypíše znak `?` a oznámí nám, že právě narazil na chybu. Poskytně nám základní informace o druhu chyby a číslo řádky, na kterém se chyba projevila.

V okamžiku, kdy se objeví znak `?` můžeme napsat:

- H pro nápovědu k chybě,
- I pro vložení opraveného příkazu CONTEXTu,
- Q pro ignorování chyb bez výpisu,
- R pro ignorování chyb s výpisem,
- X pro ukončení běhu, nebo
- Enter pro ignorování chyby.

Nejčastěji stlačíme klávesu `Enter` a zpracování bude pokračovat. Pak můžeme editovat vstupní soubor a chybu odstranit.

Některé chyby způsobí, že se na obrazovku vypíše znak `*` a současně se zpracování zastaví. To je důsledek závažné chyby ve vstupním souboru. Tuto chybu nemůžeme ignorovat a jedinou možností je napsat `\stop` nebo `Ctrl Z`. Program se ukončí a my můžeme chybu odstranit.

3

Během zpracování vstupního souboru nás `CONTEXT` také informuje o činnostech, které na našem dokumentu provádí. Zobrazuje například čísla stránek a informace o jednotlivých krocích. Mimoto vypisuje varování. Ta se týkají typografie a oznamují nám neúspěšné zalomení řádku. Veškeré informace o zpracování se ukládají do záznamového souboru s příponou `.log`, kde lze přezkoumat varování i chyby a nalézt čísla příslušných řádek vstupního souboru.

Při úspěšném zpracování `CONTEXT` vytvoří nový soubor s příponou `.dvi` nebo `.pdf`, v našem příkladu bude tedy vytvořen soubor `majsoubor.dvi` nebo `majsoubor.pdf`. Zkratka `dvi` znamená `Device Independent` (nezávislý na zařízení). To znamená, že soubor může být dále převeden patřičným ovladačem `PostScriptové (PS)` tiskárny na soubor vhodný k tisku nebo k prohlížení. Zkratka `PDF` znamená `Portable Document Format` (přenosný formát dokumentu). Je to formát pro tisk a prohlížení, nezávislý na operačním systému.

3 | Zvláštní znaky

Už jsme si ukázali, že každý povel `CONTEXTU` je uvozen znakem `\` (obrácené lomítko). To znamená, že `\` má pro `CONTEXT` zvláštní význam. Kromě `\` existují ještě další znaky, které vyžadují zvláštní pozornost, pokud je chceme použít v doslovném `verbatim` módu nebo v módu `textovém`. Tabulka 3.1 uvádí přehled těchto zvláštních znaků a povely potřebné k jejich vysázení.

Další znaky mají zvláštní význam při sázení matematických výrazů a některé lze použít jedině v matematickém módu (viz kapitolu 7).

Zvláštní znak	Verbatim		Text	
	Vstup	Vysází se	Vstup	Vysází se
#	<code>\type{#}</code>	#	<code>\#</code>	#
\$	<code>\type{\$}</code>	\$	<code>\\$</code>	\$
&	<code>\type{&}</code>	&	<code>\&</code>	&
%	<code>\type{%}</code>	%	<code>\%</code>	%

Tabulka 3.1 Zvláštní znaky (1).

Zvláštní znak	Verbatim		Text	
	Vstup	Vysází se	Vstup	Vysází se
+	<code>\type{+}</code>	+	<code>+\$</code>	+
-	<code>\type{-}</code>	-	<code>-\$</code>	-
=	<code>\type{=}</code>	=	<code>=\$</code>	=
<	<code>\type{<}</code>	<	<code>\$<</code>	<
>	<code>\type{>}</code>	>	<code>\$></code>	>

Tabulka 3.2 Zvláštní znaky (2).

4 | Vymezení dokumentu

Každý dokument začíná povelom `\starttext` a je ukončen povelom `\stoptext`. Veškerý textový vstup je umístěn mezi tyto dva povely a jedině zde jej `CONTEXT` bude zpracovávat.

Nastavení parametrů se umísťuje do deklarační oblasti, která se nachází těsně před povelom `\starttext`.

```
\setupbodyfont[12pt]
\starttext
Toto je jednořádkový dokument.
\stoptext
```

Uvnitř `\starttext` ... `\stoptext` lze dokument rozdělit na čtyři hlavní úseky:

1. úvodní část (angl. front matter)
2. hlavní část (angl. body matter)

3. závěrečná část (angl. back matter)
4. přílohy (angl. appendices)

Jednotlivé úseky se definují následovně:

```
\startfrontmatter ... \stopfrontmatter
\startbodymatter ... \stopbodymatter
\startbackmatter ... \stopbackmatter
\startappendices ... \stopappendices
```

5

V úvodní a v závěrečné části vytváří povel `\chapter` nečíslovaná záhloví v obsahu. Tyto úseky se používají nejčastěji pro obsah, seznam obrázků a tabulek, předmluvu, poděkování apod. Strany jsou zde často číslovány římskými číslicemi.

Úsek příloh se používá – kdo by to byl řekl? – pro přílohy. Záhloví zde mohou být sázena jiným způsobem, např. `\chapter` může místo čísel používat písmena abecedy.

Styl sekcí lze nastavit pomocí:

```
\setupsectionblock [..1..] [..,.2.,..]
```

```
1 IDENTIFIER
2 number = yes no
  page = yes right
  before = COMMAND
  after = COMMAND
```

5 | Nadpisy

Struktura dokumentu je určena nadpisy. Nadpisy (záhloví) se vytvářejí pomocí povelů uvedených v tabulce 5.1:

```
\chapter [..1,... ] {..2.}
          OPTIONAL
```

```
1 REFERENCE
2 TEXT
```

Číslovaný nadpis	Nečíslovaný nadpis
<code>\chapter</code>	<code>\title</code>
<code>\section</code>	<code>\subject</code>
<code>\subsection</code>	<code>\subsubject</code>
<code>\subsubsection</code>	<code>\subsubsubject</code>
...	...

Tabulka 5.1 Nadpisy.


```
\section [...1...] {..2.}
```

OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\subsection [...1...] {..2.}
```

OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\title [...1...] {..2.}
```

OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\subject [...1...] {..2.}
```

OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\subsubject [...1;...] {...2.}
```

OPTIONAL

1 REFERENCE

2 TEXT

5

Tyto povely vytvoří nadpis v předem dané velikosti a řezu písma a přidají vertikální mezeru před a za nadpis.

Povelům pro nadpis je možné zadat několik parametrů, jako např.:

```
\title[hasselt-v-noci]{Hasselt v noci}
```

a

```
\title{Hasselt v noci}
```

Hranaté závorky jsou nepovinné a používají se pro odkazování uvnitř dokumentu. Pokud se chceme odkázat na tento nadpis, můžeme napsat např. `\at{str.}[hasselt-v-noci]`.

Tyto nadpisy lze samozřejmě přizpůsobit našemu vkusu a dají se dokonce definovat vlastní nadpisy. To se dělá povelům `\setuphead` a `\definehead`.

```
\definehead [...1.] [...2.]
```

1 IDENTIFIER

2 SECTION

`\setuphead [...1,...] [...2,...]`

```
1 SECTION
2 style          = normal bold slanted boldslanted type cap
                  small... COMMAND
textstyle       = normal bold slanted boldslanted type cap
                  small... COMMAND
numberstyle     = normal bold slanted boldslanted type cap
                  small... COMMAND
color           = IDENTIFIER
textcolor       = IDENTIFIER
numbercolor     = IDENTIFIER
number          = yes no
ownnumber       = yes no
page            = left right yes
continue        = yes no
header          = none empty high nomarking
text            = none empty high nomarking
footer         = none empty high nomarking
before         = COMMAND
inbetween      = COMMAND
after          = COMMAND
alternative     = normal inmargin middle TEXT
hang            = none broad fit line NUMBER
command         = \...#1#2
numbercommand  = \...#1
textcommand     = \...#1
deepnumbercommand = \...#1
deeptextcommand = \...#1
prefix         = + - TEXT
placehead      = yes no empty
incrementnumber = yes no LIST FILE
resetnumber    = yes no
file           = IDENTIFIER
expansion      = yes no command
margintext     = yes no
inherits from \setupheads
```


5

```
\definehead
[mujnadpis]
[section]
```

```
\setuphead
[mujnadpis]
[numberstyle=bold,
textstyle=bold,
before=\hairline\blank,
after=\nowhitespace\hairline]
```

```
\mujnadpis[nadpis]{Hasselt má velkou publicitu}
```

Tím se definuje nový typ nadpisu `\mujnadpis`, který zdědí vlastnosti `\section`. Vypadal by nějak takto:

5.1 Hasselt má velkou publicitu

6

Ještě o jednom povelu bysme měli vědět, a to o `\setupheads`. Používá se k nastavení číslování pro číslované nadpisy. Pokud napíšeme:

```
\setupheads
  [alternative=inmargin,
   separator=--]
```

pak se všechna čísla objeví na okraji. Sekce 1.1 by vypadala jako 1–1.

Povely jako `\setupheads` se píšou do deklarační oblasti vstupního souboru.

```
\setupheads [...,.*,...]
```

```
* sectionnumber = yes NUMBER no
  alternative   = normal margin middle TEXT paragraph
  separator    = TEXT
  stopper      = TEXT
  align        = inner outer left right middle normal no yes
  aligntitle   = yes float no
  tolerance    = verystRICT strict tolerant verytolerant stretch
  indentnext   = yes no
  command      = \...#1#2
  margin       = DIMENSION
```

6 | Odrážky a výčty

Jedním ze způsobů, jak rozčlenit text, je vyjmenování nebo shrnutí jednotlivých položek. Příkaz pro vytvoření seznamu vypadá takto:

```
\startitemize [...,1...] [...,2,...] ... \stopitemize
                OPTIONAL          OPTIONAL
```

```
1 a A KA n N m r R KR NUMBER continue standard broad serried
   packed stopper joinedup atmargin inmargin intro columns text
   paragraph repeat
2 inherits from \setupitemize
```


Příklad:

```
\startitemize[R,packed,broad]
\item Hasselt byl založen ve 14.století.
\item Hasselt je známý jako tzv. hanzovní město.
\item Jméno Hasselt vychází z-názvu stromu.
\stopitemize
```

Uvnitř dvojice `\startitemize ... \stopitemize` začínáme každou novou položku příkazem `\item` a za `\item` nezapomeňme na mezeru. V našem příkladu parametr `R` specifikuje římské číslování a `packed` minimální mezeru mezi řádky. Parametr `broad` zajistí rozumnou horizontální mezeru mezi značkou a textem. Náš příklad by vypadal:

- I. Hasselt byl založen ve 14.století.
- II. Hasselt je známý jako tzv. hanzovní město.
- III. Jméno Hasselt vychází z názvu stromu.

Rozčlenění textu do položek je dvoufázový proces. To znamená, že pro získání optimálního rozložení budete muset svůj soubor překompilovat dvakrát. V závorkách je obsažena informace o symbolu odrážky a lokální nastavení proměnných.

Argument	Značka před položkou
1	•
2	–
3	★
:	:
n	1 2 3 4 ...
a	a b c d ...
A	A B C D ...
r	i ii iii iv ...
R	I II III IV ...

Tabulka 6.1 Nastavení formátu odrážek.

Můžete také nadefinovat svoji vlastní značku pomocí příkazu `\definesymbol`. Vyzkoušejte například

```
\definesymbol[5][\clubsuit$]
\startitemize[5,packed]
\item Hasselt byl zbudován na písčném přesypu.
\item Hasselt leží na soutoku dvou řek.
\stopitemize
```

Dostanete pak tento výstup:

6

- ♣ Hasselt byl zbudován na písčném přesypu.
- ♣ Hasselt leží na soutoku dvou řek.

Někdy je potřeba mít jednotlivé položky nečíslované. V takovém případě použijte místo `\item` příkaz `\head`.

Hasselt leží v~provincii Overijssel, pro kterou je typické množství různých zvyklostí.

```
\startitemize
```

```
\head kraamschudden \hfill (vítání novorozence)
```

Po narození dítěte sousedé navštíví novopečené rodiče. Zatímco ženy přicházejí dítě obdivovat, muži jej (pokud je to chlapec) posoudí v ostatních ohledech. Je zvykem, že s sebou přinášejí `{\em krentenwegge}`, což je asi 1~`\Meter` dlouhý hrozinkový chléb. Nedílnou součástí oslav narození je samozřejmě tradiční alkoholický nápoj.

```
\head nabuurschap (naberschap) \hfill (společenství)
```

Prosperita malých komunit bývala velmi závislá na vzájemné pomoci jejích členů. Tito členové `{\em nabuurschap}` si pomáhali v~časích žní, pohřbů a~vůbec při všech těžkostech, které na komunitu doléhaly.

```
\head Abraham \& Sarah \hfill (stáří)
```

Když lidé v~Hasseltu dosáhnou padesáti let, říká se o~nich, že se vídají s~Abrahamem a~Sárou. Je zvykem dát jim tzv. `{\em speculaas}`, což je zvláštní druh kořeněných keksů.

```
\stopitemize
```

Způsob, jakým se příkaz `\head` vysází, může být ovlivněn pomocí `\setupitemize`. V případě zlomu stránky, se `\head` objeví vždy na nové stránce. (Příkaz `\Meter` bude vysvětlen v kapitole 9.)

Příklad o starých zvycích vypadá takto:

Hasselt leží v provincii Overijssel, pro kterou je typické množství různých zvyklostí.

- kraamschudden (vítání novorozeněte)

Po narození dítěte sousedé navštíví novopečené rodiče. Zatímco ženy přicházejí dítě obdivovat, muži jej (pokud je to chlapec) posoudí v ostatních ohledech. Je zvykem, že s sebou přinášejí *krentenwegge*, což je asi 1 m dlouhý hrozinkový chléb. Nedílnou součástí oslav narození je samozřejmě tradiční alkoholický nápoj.

- nabuurschap (naberschap) (společenství)

Prosperita malých komunit bývala velmi závislá na vzájemné pomoci jejích členů. Tito členové *nabuurschap*ů si pomáhali v časích žní, pohřbů a vůbec při všech těžkostech, které na komunitu doléhaly.

- Abraham & Sarah (stáří)

Když lidé v Hasseltu dosáhnou padesáti let, říká se o nich, že se vídají s Abrahamem a Sárrou. Je zvykem dát jim tzv. *speculaas*, což je zvláštní druh kořeněných keksů.

Parametry pro nastavení způsobu zobrazení položek jsou uvedeny v tabulce 6.2.

Parametr	Význam
standard	standardní (globální) nastavení
packed	bez vertikální mezery mezi položkami
serried	žádná horizontální mezera mezi značkou a textem
joinedup	žádné odsazení před a po bloku položek
broad	horizontální mezera mezi značkou a textem
inmargin	umístit značku položek do okraje
atmargin	umístit značku položek k okraji
stopper	umístí ukončení značky (implicitně '.')
columns	rozmístí položky do sloupců
intro	brání stránkovému zlomu mezi odrážkami a jejich uvozujícím odstavcem
continue	pokračování v předchozím číslování

Tabulka 6.2 Parametry pro `\startitemize`.

Způsob zobrazení položek je sice možné měnit u každého `\startitemize`, ale pro zachování jednotného vzhledu je vhodné jej nastavit pro celý dokument pomocí `\setupitemize`.

Parameter `columns` se používá společně s označením počtu, například kód:

```
\startitemize[n,columns,four]
\item Achter 't Werk
```

```
.  
\item Justitiebastion  
\stopitemize
```

vysází:

1. Achter 't Werk	4. Eikenlaan	7. Heerengracht	10. Julianakade
2. Baangracht	5. Eiland	8. Hofstraat	11. Justitiebastion
3. Brouwersgracht	6. Gasthuisstraat	9. Hoogstraat	

Někdy chceme po krátké přestávce v číslování položek pokračovat. Pak stačí napsat například `\startitemize[continue,columns,three,broad]` a číslování bude pokračovat ve formátu tří sloupců.

12. Kaai	18. Prinsengracht	24. Vicariehof
13. Kalverstraat	19. Raamstraat	25. Vissteeg
14. Kastanjelaan	20. Ridderstraat	26. Watersteeg
15. Keppelstraat	21. Rosmolenstraat	27. Wilhelminalaan
16. Markt	22. Royenplein	28. Ziekenhuisstraat
17. Meestersteeg	23. Van Nahuijsweg	

`\setupitemize` [¹...] [²...,²...] [³...,³...,...]
OPTIONAL OPTIONAL OPTIONAL

```

1  NUMBER  each

2  standard  broad  serried  packed  unpacked  stopper  joinedup  atmargin
   inmargin  autointro  loose  repeat  SECTION  paragraph  intext  random

3  margin      = no  standard  DIMENSION
   leftmargin  = no  standard  DIMENSION
   rightmargin = no  standard  DIMENSION
   width       = DIMENSION
   distance    = DIMENSION
   factor      = NUMBER
   items       = NUMBER
   start       = NUMBER
   before      = COMMAND
   inbetween   = COMMAND
   after       = COMMAND
   left        = TEXT
   right       = TEXT
   beforehead  = COMMAND
   afterhead   = COMMAND
   headstyle   = normal  bold  slanted  boldslanted  type  cap  small...
                COMMAND
   marstyle    = normal  bold  slanted  boldslanted  type  cap  small...
                COMMAND
   symstyle    = normal  bold  slanted  boldslanted  type  cap  small...
                COMMAND
   stopper     = TEXT
   n           = NUMBER
   symbol      = NUMBER
   align       = inner  outer  left  right  middle  normal  no  yes
   indentnext  = yes  no

```


Vnořené položky se automaticky vysázejí správně. Pokud například napíšete:

V Nizozemí mohou výši celé řady daní určovat města, takže životní náklady se město od města liší. Rozdíly dosahují až 50\,\% v-daních jako:

```
\setupitemize[2][width=5em]
\startitemize[n]
```

```
\item Daň z-nemovitostí.
```

Daně z-nemovitostí se dělí do dvou složek:

```

\startitemize[a,packed]
\item daň z-vlastnictví nemovitosti a
\item daň z-nájmu.
\stopitemize

```

Pokud nemovitost není v-nájmu, platí obě složky vlastník.

```
\item Poplatek za psa.
```

Vlastník jednoho nebo více psů platí poplatek. Pokud pes zemře, nebo je prodán, je vlastník povinen nahlásit to na radnici.

`\stopitemize`

potom horizontální mezeru mezi značkou a textem vnořené položky lze nastavit pomocí: `\setupitemize[2][width=5em]`.

Náš příklad pak bude vypadat takto:

V Nizozemí mohou výši celé řady daní určovat města, takže životní náklady se město od města liší. Rozdíly dosahují až 50 % v daních jako:

1. Daň z nemovitostí.

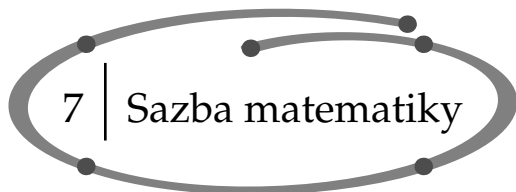
Daně z nemovitostí se dělí do dvou složek:

- a. daň z vlastnictví nemovitosti a
- b. daň z nájmu.

Pokud nemovitost není v nájmu, platí obě složky vlastník.

2. Poplatek za psa.

Vlastník jednoho nebo více psů platí poplatek. Pokud pes zemře, nebo je prodán, je vlastník povinen nahlásit to na radnici.

7.1 Úvod

\TeX je *především* program pro sazbu matematiky. Přesto tato kapitola týkající se sazby matematiky není rozsáhlá, jak byste možná očekávali. Pokud potřebujete v \TeX u sázet vzorce, doporučujeme vám ke studiu:²

- *The \TeX Book*, autor: D. E. Knuth
- *The Beginners Book of \TeX* , autoři: S. Levy a R. Seroul

Kromě toho o sazbě matematických rovnic pojednává \CONTEX Tový magazín „My Way: Using `\startalign` and friends“ od Aditya Mahajana, viz přílohu A.

7.2 Sazba matematiky

² V tomto manuálu se při sazbě matematiky opíráme o knížku *\TeX niques*, kterou napsal Arthur Samuel.

Zvyklosti pro sazbu běžného a matematického textu se obvykle liší. \TeX tyto zvyklosti „zná“ a během vytváření dokumentu je přesně aplikuje. Pokud je požadována vysoká kvalita matematické sazby, můžeme se na \TeX plně spolehnout.

Několik zvyklostí pro sazbu matematiky:

1. Znak jsou sázeny v *matematické kurzíve* (neplést s *běžnou kurzívou* při použití fontů).
2. Užívají se symboly jako řecké znaky (α , χ) a matematické značky (\leq , \geq , \in).
3. Délky mezer jsou také jiné než v běžném textu.
4. V matematických výrazech se také užívá jiný způsob zarovnání textu.
5. Horní a dolní indexy jsou umístěny automaticky. Například: a_c^b .
6. Určité symboly mají různý vzhled podle toho, zda jsou uvedeny ve vnitřním nebo v display matematickém módu.

Při sazbě matematiky musíte pracovat v tak zvaném matematickém módu, ve kterém jsou výrazy definovány pomocí příkazů plain \TeX u.

Matematický mód má dvě alternativy: vnitřní matematický mód a display matematický mód. Vnitřní matematický mód je ohraničen znaky \$ a \$, zatímco display mód je aktivován pomocí \$\$ a \$\$.

Město Hasselt pokrývá plochu 42,05 \Square \Kilo \Meter.
Pokud budeme uvažovat kruhovou oblast této velikosti
s-hasseltským tržištěm v-geometrickém středu T , můžeme
spočítat průměr této oblasti pomocí vzorce $\frac{1}{4}\pi d^2$.

Tento text bude vypadat po vysázení takto:

Město Hasselt pokrývá plochu 42,05 km². Pokud budeme uvažovat kruhovou oblast této velikosti s hasseltským tržištěm v geometrickém středu T , můžeme spočítat průměr této oblasti pomocí vzorce $\frac{1}{4}\pi d^2$.

Větší množství { } (složených závorek) ve výrazu $\frac{1}{4}\pi d^2$ je potřeba pro určení priority jednotlivých operací. Pokud zapomeneme na vnější závorky a zapíšeme: $\frac{1}{4}\pi d^2$, dostaneme nežádoucí výsledek: $\frac{1}{4\pi d^2}$.

Písmena a číslice jsou sázena ve třech velikostech (stylech): velikost textu $a + b$, velikost indexu (script): $a+b$ a velikost indexu v indexu (scriptscript) $a+b$. Velikost lze ovlivnit příkazy \scriptstyle a \scriptscriptstyle .

Symbols jako \int a \sum vypadají jinak ve vnitřním a jinak v display matematickém módu. Pokud napíšeme $\sum_{n=1}^m$ nebo $\int_{-\infty}^{+\infty}$, dostaneme $\sum_{n=1}^m$ a $\int_{-\infty}^{+\infty}$. To samé v display módu: $\sum_{n=1}^m$ a $\int_{-\infty}^{+\infty}$ však bude vypadat takto:

$$\sum_{n=1}^m \quad \text{a} \quad \int_{-\infty}^{+\infty}$$

Pomocí příkazů \nolimits a \limits můžeme ovlivnit vzhled symbolů \sum a \int :

$$\sum_{n=1}^m a \int_{-\infty}^{+\infty}$$

Pro sazbu zlomků můžeme použít příkaz `\over`. V `CONTEXTu` můžeme používat také alternativu `\frac`. Například pro vysázení $\frac{a}{1+b} + c$ stačí zapsat: `\frac{a}{1+b}+c$`.

Další příkazy pro umístění různých částí výrazu nad sebe:

<code>\atop</code>	<code> \${a} \atop {b}\$</code>	$\frac{a}{b}$
<code>\choose</code>	<code> \${n+1} \choose {k}\$</code>	$\binom{n+1}{k}$
<code>\brack</code>	<code> \${m} \brack {n}\$</code>	$\left[\begin{matrix} m \\ n \end{matrix} \right]$
<code>\brace</code>	<code> \${m} \brace {n-1}\$</code>	$\left\{ \begin{matrix} m \\ n-1 \end{matrix} \right\}$

`TEX` může přizpůsobit velikost závorek jako `()` a `{ }` automaticky, pokud levo závorku předchází příkaz `\left` a podobně pravou `\right`. Například zápis `$$1+\left(\frac{1}{1-x^{x-2}}\right)^3$$` bude vypadat:

$$1 + \left(\frac{1}{1 - x^{x-2}} \right)^3$$

Sazby horního a dolního indexu dosáhneme pomocí `,_'` a `,^'`. Tyto značky mají vliv pouze na první následující znak, takže víceznakové indexy je nutné ohraničovat složenými závorkami `{ }`.

V určitých situacích mohou být závorky zvětšeny pomocí příkazů `\bigl`, `\Bigl`, `\biggl`, `\Biggl` a jejich pravostranných ekvivalentů. Pokud to nestačí, tak ještě větších závorek můžeme dosáhnout spoluprací příkazů `\left` a `\right` s konstrukcí `\vbox`. Více než popis to objasní příklad, byť poněkud méně čitelný: `$$\left(\vbox to 16pt{x^{2^{2^{2}}}}\right)$$`

$$\left(x^{2^{2^2}} \right)$$

V `display` matematickém módu podléhají automatickému přizpůsobení velikosti následující symboly:

<code>\lfloor</code>	<code> </code>	<code>\langle</code>	<code><</code>	<code>\vert</code>	<code> </code>	<code>\downarrow</code>	<code>↓</code>
<code>\rfloor</code>	<code> </code>	<code>\rangle</code>	<code>></code>	<code>\Vert</code>	<code> </code>	<code>\Downarrow</code>	<code>⇓</code>
<code>\lceil</code>	<code> </code>	<code>/</code>	<code>/</code>	<code>\uparrow</code>	<code>↑</code>	<code>\updownarrow</code>	<code>⇕</code>
<code>\rceil</code>	<code> </code>	<code>\backslash</code>	<code>\</code>	<code>\Uparrow</code>	<code>⇑</code>	<code>\Updownarrow</code>	<code>⇕</code>

Pokud v `display` módu chceme použít složené zlomky, pak bychom měli zapsat běžným způsobem pouze ten vnější a pro ostatní by se měla zvolit forma `a/b`. Pro vysázení:

$$a_0 + \frac{a}{a_1 + \frac{1}{a_2}}$$

bychom neměli psát $a_0 + \frac{a}{a_1 + \frac{1}{a_2}}$ ale spíše $a_0 + \frac{a}{a_1 + 1/a_2}$, abychom dostali přehlednější

$$a_0 + \frac{a}{a_1 + 1/a_2}$$

Mimoto lze použít příkaz `\displaystyle`. Pokud zapíšeme $a_0 + \frac{a}{a_1 + \frac{1}{a_2}}$, tak dostaneme:

$$a_0 + \frac{a}{a_1 + \frac{1}{a_2}}$$

Níže ukážeme použití příkazů `\matrix`, `\pmatrix`, `\ldots`, `\cdots` a `\cases` bez dalšího vysvětlování.

7

\$\$

```
A=\left(\matrix{x-\lambda & 1 & & 0 & \\
0 & & x-\lambda & 1 & \\
0 & & 0 & & x-\lambda \cr}\right)
```

\$\$

$$A = \begin{pmatrix} x - \lambda & 1 & 0 \\ 0 & x - \lambda & 1 \\ 0 & 0 & x - \lambda \end{pmatrix}$$

\$\$

```
A=\left|\matrix{x-\mu & 1 & & 0 & \\
0 & & x-\mu & 1 & \\
0 & & 0 & & x-\mu \cr}\right|
```

\$\$

$$A = \begin{vmatrix} x - \mu & 1 & 0 \\ 0 & x - \mu & 1 \\ 0 & 0 & x - \mu \end{vmatrix}$$

\$\$

```
A=\pmatrix{a_{11} & a_{12} & \ldots & a_{1n} \cr
a_{21} & a_{22} & \ldots & a_{2n} \cr
\vdots & \vdots & \ddots & \vdots \cr
a_{m1} & a_{m2} & \ldots & a_{mn} \cr}
```

\$\$

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}$$

\$\$

$|x| = \begin{cases} x, & \text{pokud } x \geq 0; \\ -x, & \text{jinak.} \end{cases}$

\$\$

$$|x| = \begin{cases} x, & \text{pokud } x \geq 0; \\ -x, & \text{jinak.} \end{cases}$$

Pokud chceme vysázet v matematickém výrazu běžný text, musíme uvážit dvě věci. Za prvé, mezera se v matematickém módu se nevysází běžným způsobem a je třeba ji vynutit pomocí `\` (obráceného lomítka). Za druhé, je nutné změnit font, protože běžný text by se neměl sázet *matematickou kurzivou*, ale aktuálním fontem.

$$x^3 + \text{termy nižších řádů}$$

Matematické funkce jako `\sin` a `\tan`, které se musí vysázet aktuálním fontem, jsou v `TeXu` předdefinované:

`\arccos` `\cos` `\csc` `\exp` `\ker` `\limsup` `\min` `\sinh`
`\arcsin` `\cosh` `\deg` `\gcd` `\lg` `\ln` `\Pr` `\sup`
`\arctan` `\cot` `\det` `\hom` `\lim` `\log` `\sec` `\tan`
`\arg` `\coth` `\dim` `\inf` `\liminf` `\max` `\sin` `\tanh`

Pokud zapíšeme funkci sinus `\sin 2\theta = 2\sin\theta\cos\theta` nebo limitu `\lim_{x \to 0} \frac{\sin x}{x} = 1` dostaneme:

$$\sin 2\theta = 2 \sin \theta \cos \theta \quad \text{nebo} \quad \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$$

Zarovnání v matematických výrazech si zaslouží zvláštní pozornost. Ve víceřádkových výrazech někdy potřebujeme zarovnání podle znaménka `,`. To se dělá pomocí příkazu `\eqalign`. Pokud zapíšeme:

```
$$\eqalign{
    ax^2+bx+c &= 0 & \cr
    x &= \frac{-b \pm \sqrt{b^2-4ac}}{2a} & \cr}$$
```

vysází se:

$$ax^2 + bx + c = 0$$
$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

Někdy je potřeba zarovnávat podle více různých míst. Jak lze tento požadavek uskutečnit, je vidět na druhém řádku následujícího příkladu:

```
$$\eqalign{
    ax+bx+\cdots+yx+zx &= x(a + b+ \cdots \cr
    &\&\phantom{=} x(a-)+y+z) & \cr
    &= y & \cr}$$
```


Výsledkem pak je:

$$\begin{aligned} ax + bx + \dots + yx + zx &= x(a + b + \dots \\ &\quad + y + z) \\ &= y \end{aligned}$$

Vedle příkazu `\phantom` je zde ještě `\hphantom` bez výšky a hloubky a `\vphantom` bez šířky.

Na velikosti mezer v matematickém výrazu se většinou můžeme na \TeX plně spolehnout. Nicméně v některých situacích se nám může hodit jejich velikost ovlivňovat. To se dělá pomocí:

`\!` $-\frac{1}{6}$ quad
`\,` $\frac{1}{6}$ quad
`\>` $\frac{2}{9}$ quad
`\;` $\frac{5}{18}$ quad

Velikost těchto ‚mezer‘ je určena relativně k mezeře, kterou lze vyvolat příkazem `\quad` a která má šířku velkého písmene ‚M‘.

Užití příkazu `\prime`³ hovoří sama za sebe. Pokud bychom například chtěli vysázet $y'_1 + y''_2$, měli bychom zapsat `\$y_1^\prime+y_2^{\prime\prime}\{\prime\prime}\$`.

Výraz jako $\sqrt[3]{x^2 + y^2}$ lze získat pomocí zápisu `\root 3 \of {x^2+y^2}`.

Na konci této sekce si ukážeme použití příkazu `\mathstrut`, kterým můžeme dosáhnout vyrovnání velikostí, například symbolů odmocnin. Pomocí `\$ \sqrt{a} + \sqrt{d} + \sqrt{y} \$` dostaneme $\sqrt{a} + \sqrt{d} + \sqrt{y}$. Bez příkazu `\mathstrut` bychom dostali $\sqrt{a} + \sqrt{d} + \sqrt{y}$.

7.3 Umístění matematických formulí

Jednotlivé matematické vzorce můžeme číslovat pomocí:

```

\placeformula [...1...] {.2.} $$.3.$$
                OPTIONAL      OPTIONAL
1  REFERENCE
2  TEXT
3

```

³ ‚prime‘ je anglický výraz pro čárku v indexu. Pozn. překl.

`\startformula ... \stopformula`

Dva příklady:

```
\placeformula[formula:aformula]
\startformula
  y=x^2
\stopformula
\placeformula
\startformula
  \int_0^1 x^2 dx
\stopformula
```

$$y = x^2 \tag{7.1}$$

$$\int_0^1 x^2 dx \tag{7.2}$$

CONTEXTOVÉ příkazy `\startformula ... \stopformula` nahrazují počáteční a koncové `$$`. Když totiž napíšeme:

```
$$
\int_0^1 x^2 dx
$$
```

dostaneme výraz, který je sice *zobrazen* ve středu stránky, ale není tak dobře zarovnan jako v předcházejících příkladech.

$$\int_0^1 x^2 dx$$

Příkaz `\placeformula` zajistí mezeru okolo matematického vzorce a také její označení číslem. Hranaté závorky nejsou povinné a slouží pro uvedení referenčního jména pro odkazy, a také pro zapnutí a vypnutí číslování.

$$y = x^2 \tag{7.3}$$

$$y = x^3 \tag{7.4}$$

$$y = x^4 \tag{7.5}$$

Rovnice 7.4 byla vysázena takto:

```

\placeformula[rovnice:prostredni]
\startformula
y=x^3
\stopformula

```

Nápis v hranaté závorce [rovnice:prostredni] slouží pro odvolání se na tuto rovnici v textu. Tuto referenci jsme provedli příkazem `\in{Rovnice}[rovnice:prostredni]`.

Jestliže nevyžadujeme číslování, zapíšeme:

```
\placeformula[-]
```

Číslování rovnic se nastavuje pomocí `\setupnumbering`. V tomto manuálu je číslování nastaveno příkazem `\setupnumbering[way=bychapter]`. To znamená, že před číslem rovnice je uvedeno číslo kapitoly a v každé další kapitole je číslování opět vynulováno. Pro zachování jednotnosti jsou tabulky, obrázky apod. číslovány stejným způsobem. Proto se `\setupnumbering` používá v deklarační oblasti vstupního souboru.

Rovnice mohou být nastaveny pomocí příkazu:

```
\setupformulae [...,*.,...]
```

```

* location      = left right
  left          = TEXT
  right         = TEXT
  align         = inner outer left right middle normal no yes
  option        = middle
  strut         = yes no
  distance      = DIMENSION
  margin        = DIMENSION standard yes no
  leftmargin    = DIMENSION
  rightmargin   = DIMENSION
  indentnext    = yes no
  alternative    = IDENTIFIER
  spacebefore   = DIMENSION
  after         = DIMENSION
  separator     = TEXT
  conversion    = numbers characters Characters romannumerals
                  Romannumerals TEXT

```

8 | Příkazy v matematickém módu

8.1 Řecká abeceda

α	<code>\alpha</code>	ι	<code>\iota</code>	ϱ	<code>\varrho</code>
β	<code>\beta</code>	κ	<code>\kappa</code>	Σ	<code>\sigma</code>
Γ	<code>\gamma</code>	Λ	<code>\lambda</code>	ς	<code>\varsigma</code>
Δ	<code>\delta</code>	μ	<code>\mu</code>	τ	<code>\tau</code>
ϵ	<code>\epsilon</code>	ν	<code>\nu</code>	υ	<code>\upsilon</code>
ε	<code>\varepsilon</code>	Ξ	<code>\xi</code>	Φ	<code>\phi</code>
ζ	<code>\zeta</code>	\omicron	<code>\omicron</code>	φ	<code>\varphi</code>
η	<code>\eta</code>	Π	<code>\pi</code>	χ	<code>\chi</code>
Θ	<code>\theta</code>	ω	<code>\varpi</code>	Ψ	<code>\psi</code>
ϑ	<code>\vartheta</code>	ρ	<code>\rho</code>	Ω	<code>\omega</code>

8.2 Zvláštní symboly

\aleph	<code>\aleph</code>	\prime	<code>\prime</code>	\forall	<code>\forall</code>
\hbar	<code>\hbar</code>	\emptyset	<code>\emptyset</code>	\exists	<code>\exists</code>
\imath	<code>\imath</code>	∇	<code>\nabla</code>	\neg	<code>\neg</code>
\jmath	<code>\jmath</code>	$\sqrt{\quad}$	<code>\surd</code>	\flat	<code>\flat</code>
ℓ	<code>\ell</code>	\top	<code>\top</code>	\natural	<code>\natural</code>
\wp	<code>\wp</code>	\perp	<code>\bot</code>	\sharp	<code>\sharp</code>
\Re	<code>\Re</code>	$\ $	<code>\Vert</code>	\clubsuit	<code>\clubsuit</code>
\Im	<code>\Im</code>	\angle	<code>\angle</code>	\diamondsuit	<code>\diamondsuit</code>
∂	<code>\partial</code>	\triangle	<code>\triangle</code>	\heartsuit	<code>\heartsuit</code>
∞	<code>\infty</code>	\backslash	<code>\backslash</code>	\spadesuit	<code>\spadesuit</code>

8.3 Operátory doplňující +, - a *

\pm	<code>\pm</code>	\cap	<code>\cap</code>	\vee	<code>\vee</code>
\mp	<code>\mp</code>	\cup	<code>\cup</code>	\wedge	<code>\wedge</code>
\setminus	<code>\setminus</code>	\uplus	<code>\uplus</code>	\oplus	<code>\oplus</code>
\cdot	<code>\cdot</code>	\sqcap	<code>\sqcap</code>	\ominus	<code>\ominus</code>
\times	<code>\times</code>	\sqcup	<code>\sqcup</code>	\otimes	<code>\otimes</code>
$*$	<code>\ast</code>	\triangleleft	<code>\triangleleft</code>	\oslash	<code>\oslash</code>
\star	<code>\star</code>	\triangleright	<code>\triangleright</code>	\odot	<code>\odot</code>
\diamond	<code>\diamond</code>	\wr	<code>\wr</code>	\dagger	<code>\dagger</code>
\circ	<code>\circ</code>	\bigcirc	<code>\bigcirc</code>	\ddagger	<code>\ddagger</code>
\bullet	<code>\bullet</code>	\triangleup	<code>\triangleup</code>	\amalg	<code>\amalg</code>
\div	<code>\div</code>	\triangledown	<code>\triangledown</code>		

8.4 Operátory

\sum	<code>\sum</code>	\prod	<code>\prod</code>	\coprod	<code>\coprod</code>
\int	<code>\int</code>	\oint	<code>\oint</code>	\bigcap	<code>\bigcap</code>

\bigcup	<code>\bigcup</code>	\bigsqcup	<code>\bigsqcup</code>	\bigvee	<code>\bigvee</code>
\bigwedge	<code>\bigwedge</code>	\bigodot	<code>\bigodot</code>	\bigotimes	<code>\bigotimes</code>
\bigoplus	<code>\bigoplus</code>	\biguplus	<code>\biguplus</code>		

8.5 Relace doplňující $>$, $<$ a $=$

\leq	<code>\leq</code>	\geq	<code>\geq</code>	\equiv	<code>\equiv</code>
$<$	<code>\prec</code>	$>$	<code>\succ</code>	\sim	<code>\sim</code>
\preceq	<code>\preceq</code>	\succeq	<code>\succeq</code>	\simeq	<code>\simeq</code>
\ll	<code>\ll</code>	\gg	<code>\gg</code>	\asymp	<code>\asymp</code>
\subset	<code>\subset</code>	\supset	<code>\supset</code>	\approx	<code>\approx</code>
\subseteq	<code>\subseteq</code>	\supseteq	<code>\supseteq</code>	\cong	<code>\cong</code>
\sqsubseteq	<code>\sqsubseteq</code>	\sqsupseteq	<code>\sqsupseteq</code>	\bowtie	<code>\bowtie</code>
\in	<code>\in</code>	\ni	<code>\ni</code>	\propto	<code>\propto</code>
\vdash	<code>\vdash</code>	\dashv	<code>\dashv</code>	\models	<code>\models</code>
\smile	<code>\smile</code>	\mid	<code>\mid</code>	\doteq	<code>\doteq</code>
\frown	<code>\frown</code>	\parallel	<code>\parallel</code>	\perp	<code>\perp</code>

8.6 Negované relace

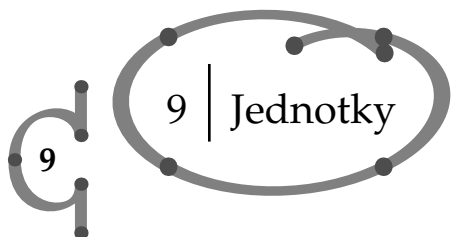
$\not<$	<code>\not<</code>	$\not>$	<code>\not></code>	$\not=$	<code>\not=</code>
$\not\leq$	<code>\not\leq</code>	$\not\geq$	<code>\not\geq</code>	$\not\equiv$	<code>\not\equiv</code>
$\not\prec$	<code>\not\prec</code>	$\not\succ$	<code>\not\succ</code>	$\not\sim$	<code>\not\sim</code>
$\not\preceq$	<code>\not\preceq</code>	$\not\succeq$	<code>\not\succeq</code>	$\not\simeq$	<code>\not\simeq</code>
$\not\subset$	<code>\not\subset</code>	$\not\supset$	<code>\not\supset</code>	$\not\approx$	<code>\not\approx</code>
$\not\subseteq$	<code>\not\subseteq</code>	$\not\supseteq$	<code>\not\supseteq</code>	$\not\cong$	<code>\not\cong</code>
$\not\sqsubseteq$	<code>\not\sqsubseteq</code>	$\not\sqsupseteq$	<code>\not\sqsupseteq</code>	$\not\asymp$	<code>\not\asymp</code>

8.7 Šipky

\leftarrow	<code>\leftarrow</code>	\longleftarrow	<code>\longleftarrow</code>	\uparrow	<code>\uparrow</code>
\Leftarrow	<code>\Leftarrow</code>	\Lleftarrow	<code>\Lleftarrow</code>	\Uparrow	<code>\Uparrow</code>
\rightarrow	<code>\rightarrow</code>	\longrightarrow	<code>\longrightarrow</code>	\downarrow	<code>\downarrow</code>
\Rightarrow	<code>\Rightarrow</code>	\Longrightarrow	<code>\Longrightarrow</code>	\Downarrow	<code>\Downarrow</code>
\leftrightarrow	<code>\leftrightarrow</code>	\longleftrightarrow	<code>\longleftrightarrow</code>	\updownarrow	<code>\updownarrow</code>
\Leftrightarrow	<code>\Leftrightarrow</code>	\Llongleftrightarrow	<code>\Llongleftrightarrow</code>	\Updownarrow	<code>\Updownarrow</code>
\mapsto	<code>\mapsto</code>	\longmapsto	<code>\longmapsto</code>	\nearrow	<code>\nearrow</code>
\searrow	<code>\searrow</code>	\swarrow	<code>\swarrow</code>	\nwarrow	<code>\nwarrow</code>
\hookrightarrow	<code>\hookrightarrow</code>	\hookleftarrow	<code>\hookleftarrow</code>		

8.8 Alternativní příkazy

\neq	<code>\ne</code>	{	{	\wedge	<code>\land</code>	\rightarrow	<code>mediummedium</code>		<code>\vert</code>
\leq	<code>\le</code>	}	}	\vee	<code>\lor</code>	\leftarrow	<code>\gets</code>		<code>\Vert</code>
\geq	<code>\ge</code>	\ni	<code>\owns</code>	\neg	<code>\lnot</code>				

Abychom se přiměli používat míry a jednotky v celém dokumentu jednotně, můžeme vytvořit vlastní seznam těchto jednotek a umístit ho do deklarační oblasti (před příkaz `\starttext`) vstupního souboru.

V `CONTEXT` je dostupný vnější modul, který obsahuje téměř všechny jednotky SI. Pokud se na tento modul odvoláme příkazem `\usemodule[units]`, můžeme pak používat jednotky následujícím způsobem:

```
\Meter \Per \Square \Meter
\Cubic \Meter \Per \Sec
\Square \Milli \Meter \Per \Inch
\Centi \Liter \Per \Sec
\Meter \Inverse \Sec
\Newton \Per \Square \Inch
\Newton \Times \Meter \Per \Square \Sec
```

Trocha více psaní je vyvážena zárukou jednotného přístupu v užívání jednotek. Příkaz `\unit` také zaručuje, že od sebe nebudou odděleny hodnota a její jednotka. Pokud se totiž hodnota nachází na konci řádku a následující řádek začíná měrnou jednotkou, má to k dokonalosti daleko. Náš předchozí příklad se vysází takto:

```
m/m2
m3/s
mm2/inch
cl/s
ms-1
N/inch2
N·m/s2
```

Můžeme také nadefinovat své vlastní jednotky:

```
\unit [Ounce] {oz}{}
```

Později ve svém dokumentu můžeme napsat `15.6 \ounce`, což bude vysázeno jako 15.6 oz.

Pro zapsání % a ‰ jednotným způsobem slouží dva zvláštní příkazy:

```
\percent  
\permille
```


Obrázky a fotografie vložíme do dokumentu následujícím příkazem:

```
\placefigure  
  [] [obr:kostel]  
  {Kostel sv. ~Štěpána}  
  {\externalfigure[ma-cb-24] [width=.4\textwidth]}
```

Po zpracování se na první dostupné místo vysází obrázek 10.1

Obrázek 10.1 Kostel sv. Štěpána

Příkaz `\placefigure` se postará o číslování a vertikální odsazení obrázku. Dále tento příkaz inicializuje mechanismus umístění plovoucích objektů, což znamená, že se `CONTEXT` podívá, zda je na dané stránce pro náš obrázek dostatek místa. Pokud není,

bude obrázek umístěn na jiné vhodné místo. V takovém případě bude text pokračovat a obrázek bude proplouvat naším dokumentem, dokud pro něj nebude nalezeno optimální umístění. Tento mechanismus můžeme ovlivnit parametrem v první dvojici závorek.

Příkaz `\placefigure` je předdefinovanou instancí:

```
\placefloat [.1.] [...2;...] {.3.} {.4.}
```

OPTIONAL OPTIONAL

- 1 left right here top bottom inleft inright inmargin margin
leftmargin rightmargin leftedge rightedge innermargin outermargin
inneredge outeredge inner outer line high low fit page leftpage
rightpage opposite always auto force tall reset line height
depth split
- 2 REFERENCE
- 3 TEXT
- 4 TEXT

10

Zde použitelné parametry jsou popsány v tabulce 10.1.

Parametr	Vysvětlení
here	pokud je to možné, umístí obrázek na toto místo
force	vynutí umístění obrázku na tomto místě
page	umístí obrázek na zvláštní stránku
top	umístí obrázek k hornímu okraji stránky
bottom	umístí obrázek k dolnímu okraji stránky
left	umístí obrázek k levému okraji
right	umístí obrázek k pravému okraji
margin	umístí obrázek do marginálie

Tabulka 10.1 Parametry v příkazu `\placefigure`.

Druhý pár hranatých závorek je určen pro referenční jméno odkazu. Na konkrétní obrázek se můžete odkázat příkazem:

```
\in{obrázek}[obr:kostel]
```

První pár složených závorek tohoto příkazu obsahuje popis obrázku. Můžeme tam napsat libovolný text. Pokud si nepřejeme žádný popis, ani číslování, můžeme použít `{none}`. Popisek je formátován pomocí `\setupcaptions` a nastavení (případně vynulování) číslování se řídí příkazem `\setupnumbering` (viz sekce 37.2).

Druhý pár závorek je pro vložení vlastního obrázku. Nejčastěji zde uvádíme příkaz pro vložení externího souboru `\externalfigure`, viz níže.

V následujícím příkladu vidíme použití funkce `\placefigure{}{}`. Všimněme si obsahu druhé závorky, nutné pro vysázení `Hasselt`.

```
\placefigure
  {Orámovaný Hasselt}
  {\framed{\tfd Hasselt}}
```

Tento příklad vysází:

Hasselt

Obrázek 10.2
Orámovaný Hasselt

Obrázky nicméně často vytváříme v programech jako Corel Draw nebo Illustrator. Fotky – po oskenování – se obvykle upraví v GIMPu nebo PhotoShopu. Po této práci máme obrázky ve formě souborů. `CONTEXT` podporuje všechny formáty souborů, se kterými umí nakládat ovladač v pozadí `CONTEXTu`. Pokud používáme `PdFTEX`, můžeme vkládat `JPG`, `PNG` a jednotlivé stránky ze souborů `PDF` jakož i výstup `METAPOSTu`, (soubory typu `MPS`). Uživatelé obvykle mohou `CONTEXTu` důvěřovat, že nalezne nejlepší možný formát souboru.

Na obrázku 10.3 vidíme fotografii a vektorovou grafiku kombinovanou do jednoho obrázku.

oskenovaný obrázek

vektorová grafika

Obrázek 10.3 Hasseltské kanály.

Tento obrázek můžeme vysázet pomocí kódu podobného tomuto:

```
\placefigure
[here,force]
[fig:canals]
{Hasseltské kanály.}
{\startcombination[2*1]
  {\externalfigure[ma-cb-03] [width=.4\textwidth]}
  {oskenovaný obrázek}
  {\externalfigure[ma-cb-00] [width=.4\textwidth]}
```

```
{vektorová grafika}  
\stopcombination}
```

V tomto jednom plovoucím objektu jsou dva obrázky kombinovány pomocí:

```
\startcombination [...] ... \stopcombination  
  
* N*M
```

10

Dvojice příkazů `\startcombination ... \stopcombination` je užívána pro kombinaci dvou obrázků do jednoho plovoucího objektu. Pomocí hranatých závorek můžeme ovlivnit vysázení většího množství obrázků. Jeden obrázek pod druhým se vysází pomocí `[1*2]`. Můžeme si představit, co se stane, když zkombinujeme 6 obrázků pomocí `[3*2]` (`[řádky*sloupce]`).

Uvedené příklady jsou dostačující pro vytváření ilustrovaných dokumentů. Nicméně někdy je potřeba více ovlivnit uspořádání obrázku a textu. Pro tento účel můžete použít:

```
\startframedtext [...1] [...,2,... ] {.3.} {.4.} ...  
\stopframedtext OPTIONAL OPTIONAL  
  
1 left right middle none  
2 inherits from \setupframedtexts  
3 TEXT  
4 TEXT
```

Místo slova `framed` můžeme použít dříve definovaný rámovaný objekt. Obrázek (`figure`) a tabulka (`table`) jsou již předdefinované, jak je vidět z následujícího příkladu kombinujícího obrázek s textem.

```
\startfiguretext  
[left]  
[fig:citizens]  
{none}  
{\externalfigure[ma-cb-18][width=.5\makeupwidth]}  
Počet obyvatel Hasseltu se odjakživa měnil v-závislosti  
na ekonomických podmínkách. Příkladem může být kopání  
kanálu Dedemsvaart kolem roku 1810. Protože vedl přímo  
skrz Hasselt, obchod vzkvétal.  
To vedlo k růstu populace o-téměř 40\,% během 10-let.  
V-současnosti již Dedemsvaart nemá obchodní význam;  
zdejší kanály se staly turistickou atrakcí. Ale
```

upomínky na dřívější časy prosperujícího obchodu,
mohou být vidět všude.
`\stopfiguretext`

Po vysázení uvidíme:

Počet obyvatel Hasseltu se odjakživa měnil v závislosti na ekonomických podmínkách. Příkladem může být kopání kanálu Dedemsvaart kolem roku 1810. Protože vedl přímo skrz Hasselt, obchod vzkvétal. To vedlo k růstu populace o téměř 40 % během 10 let. V současnosti již Dedemsvaart nemá obchodní význam; zdejší kanály se staly turistickou atrakcí. Ale upomínky na dřívější časy prosperujícího obchodu, mohou být vidět všude.

Poslední pár složených závorek většinou obsahuje příkaz `\externalfigure`.

```
\externalfigure [..] [..,.2.,..]
```

- 1 FILE
- 2 *inherits from* `\useexternalfigure`

Tento příkaz nám dává svobodu vysázet obrázky jakýmkoliv způsobem si budeme přát. `\externalfigure` obsahuje dva páry hranatých závorek. První se užívá pro přesný název souboru bez přípony, druhý pro požadované rozměry a ev. formát souboru. Není obtížné si představit co způsobí vysázení zdrojového textu:⁴

```
\inmargin  
{\externalfigure  
 [ma-cb-23]  
 [width=\marginwidth]}
```

Umístění a rozměry obrázku můžeme ovlivnit pomocí:

⁴ Viz stranu 122.

```
\setupfloats [..,*.,..]
```

```
* location      = left right middle
width          = fit DIMENSION
before        = COMMAND
after         = COMMAND
margin       = DIMENSION
spacebefore  = small medium big none
spaceafter   = small medium big none
sidespacebefore = small medium big none
sidespaceafter = small medium big none
indentnext   = yes no
ntop         = NUMBER
nbottom      = NUMBER
nlines       = NUMBER
default      = IDENTIFIER
tolerance    = 0 1 2
leftmargindistance = DIMENSION
rightmargindistance = DIMENSION
sidealign    = normal line
numbering    = yes nocheck
inherits from \setupframed
```

Můžeme také nastavit číslování obrázků a jejich popisek:

```
\setupcaptions [..,*.,..]
```

```
* location      = top bottom none high low middle
width          = fit broad max DIMENSION
minwidth       = fit DIMENSION
headstyle     = normal bold slanted boldslanted type cap small...
               COMMAND
style         = normal bold slanted boldslanted type cap small...
               COMMAND
number        = yes no
inbetween     = COMMAND
align         = inner outer left right middle normal no yes
conversion    = numbers characters Characters romannumerals
               Romannumerals
way           = bytext bycd:section
separator     = TEXT
stopper       = TEXT
command       = COMMAND
distance      = DIMENSION
```

Následující příkazy patří do deklarační oblasti vstupního souboru a mají tedy vliv na všechny plovoucí objekty.

```
\setupfloats
  [location=right]
\setupcaptions
  [location=top,
   style=boldslanted]
\placefigure
  {Typický obrázek Hasseltu.}
  {\externalfigure[ma-cb-12] [width=8cm]}
```

Obrázek 10.4 *Typický obrázek Hasseltu.*

10

11 | Tabulky

Tabulka se obecně skládá ze sloupců. Jejich obsah může být zarovnan vlevo, vpravo, na střed či k desetinné čárce. Záhlaví může zaujímat jeden nebo více sloupců. Buňky tabulky mohou obsahovat rovnice nebo několik řádků textu. Horizontální a vertikální linky mohou vést přes celou tabulku nebo jen přes její část.

11

Toto napsal J. Wichura v předmluvě manuálu o $\text{T}_{\text{A}}\text{B}_{\text{L}}\text{E}$ ($\text{T}_{\text{A}}\text{B}_{\text{L}}\text{E}$ manual, 1988). Michael Wichura je také autorem jedné ze sady maker $\text{T}_{\text{A}}\text{B}_{\text{L}}\text{E}$, kterou $\text{C}_{\text{O}}\text{N}\text{T}_{\text{E}}\text{X}\text{T}$ používá k sazbě tabulek.⁵

Do definic $\text{T}_{\text{A}}\text{B}_{\text{L}}\text{E}$ bylo oproti originálu přidáno několik maker zajišťujících konzistentnější řádkování a bylo zjednodušeno uživatelské rozhraní.⁶

Tabulku umístíme příkazem `\placetable`. Definujeme ji pomocí

```
\starttable [...] ... \stoptable
* TEXT IDENTIFIER
```

Definice tabulky může vypadat následovně:

```
\placetable[here][tab:ships]{Lodě kotvící v-Hasseltu.}
\starttable[|c|c|]
\HL
\NC \bf Rok \NC \bf Počet lodí \NC\SR
\HL
\NC 1645 \NC 450 \NC\FR
\NC 1671 \NC 480 \NC\MR
\NC 1676 \NC 500 \NC\MR
\NC 1695 \NC 930 \NC\LR
\HL
\stoptable
```

⁵ $\text{C}_{\text{O}}\text{N}\text{T}_{\text{E}}\text{X}\text{T}$ nabízí ještě jiné sady. Velmi zajímavé jsou „přirozené tabulky“ `\bTABLE`. Umožňují podobnou syntaxi jako HTML tabulky s velkou variabilitou sdružování buněk a bohatými grafickými možnostmi. Řádkování je však méně přirozené. Viz manuál <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/enattab.pdf> a magazín <http://www.pragma-ade.com/general/myway/NaturalTables.pdf>. Pozn. překl.

⁶ $\text{C}_{\text{O}}\text{N}\text{T}_{\text{E}}\text{X}\text{T}$ byl vyvinut (také) pro uživatele bez technického nadání v éře WYSIWIG. Proto bylo doplněno přívětivé uživatelské rozhraní se snadnou manipulací se soubory a byly vypuštěny kryptické příkazy a programové i logické konstrukce.

Tato tabulka je vysázena jako tabulka 11.1.

Rok	Počet lodí
1645	450
1671	480
1676	500
1695	930

Tabulka 11.1 Lodě kotvící v Hasseltu.

První příkaz `\placetable` má stejnou funkci jako `\placefigure`. Postará se o vertikální odsazení tabulky a o její číslo. Dále spustí mechanismus umístění plovoucího objektu a ten nalezne optimální polohu tabulky na stránce.

Položky tabulky se zadávají dovnitř dvojice `\starttable ... \stoptable`. Do hranatých závorek vkládáme značky pro formátování tabulky, viz tabulku 11.2.

Značka	Význam
	oddělovač sloupců
c	sloupec se zarovnáním na střed
l	sloupec se zarovnáním vlevo
r	sloupec se zarovnáním vpravo
s<n>	mezisloupcová mezera o hodnotě $n = 0, 1, 2$
w<rozměr>	minimální šířka sloupce o dané hodnotě

Tabulka 11.2 Značky pro formátování tabulky.

Jak jsme již viděli, existují kromě formátovacích značek ještě formátovací příkazy. Vkládají se přímo do jednotlivých buněk. Ty základní ukazuje tabulka 11.3.

V dalších příkladech uvidíme formátovací příkazy `CONTEXTU`. Jejich jména jsou delší a méně kryptická a řídí další formátovací funkce tabulek. V tabulce 11.4 je jejich přehled.

Tabulky ukázané dále jsou uvedené se zdrojovými texty. Pro složitější ukázky si lze také přečíst `TABE` manuál M. J. Wichury.

```
\placetable
[here,force]
{tab:effects of commands}
{Vliv formátovacích příkazů.}
{\startcombination[2*1]
  {\starttable[|c|c|]
  \HL
```

Příkaz		Význam
<code>\NR</code>	další řádka	udělej řádku bez vertikálního vyrovnání
<code>\FR</code>	první řádka	udělej řádku s horním vyrovnáním
<code>\LR</code>	poslední řádka	udělej řádku s dolním vyrovnáním
<code>\MR</code>	prostřední řádka	udělej řádku s horním i dolním vyrovnáním
<code>\SR</code>	oddělovací řádka	udělej řádku s horním i dolním vyrovnáním
<code>\VL</code>	svislá linka	nakresli svislou linku a jdi na další sloupec
<code>\NC</code>	další sloupec	jsi na další sloupec
<code>\HL</code>	vodorovná linka	nakresli vodorovnou linku
<code>\DL</code>	oddělovací linka*	nakresli linku přes následující sloupec
<code>\DL [n]</code>	oddělovací linka*	nakresli oddělovací linku přes n sloupců
<code>\DC</code>	oddělovací linka*	udělej mezeru přes následující sloupec
<code>\DR</code>	oddělovací řádka*	udělej řádku s horním i dolním vyrovnáním
<code>\LOW{text}</code>	—	napiš <i>text</i> níže
<code>\TWO, \THREE</code> etc.	—	udělej mezeru přes <i>dva, tři, ...</i> sloupce

Příkazy *`\DL`, `\DC` a `\DR` lze kombinovat.

Tabulka 11.3 Příkazy pro formátování tabulky.

Příkaz	Význam
<code>\JustLeft</code>	zarovnej vlevo a ignoruj formátování sloupce
<code>\JustRight</code>	zarovnej vpravo a ignoruj formátování sloupce
<code>\JustCenter</code>	vycentruj a ignoruj formátování sloupce
<code>\SetTableToWidth{}</code>	nastav pevnou šířku tabulky
<code>\use{n}</code>	přeskoč příštích n sloupců

Tabulka 11.4 `CONTEXT`ové formátovací příkazy tabulky.

```

\VL \bf Rok \VL \bf Počet obyvatel \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable}{standardní}
{\starttable[|c|c|]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Počet obyvatel \VL\NR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\NR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\NR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\NR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\NR
\HL

```



```
\stoptable}{pouze \type{\NR}}
\stopcombination}
```

Ve výše uvedeném příkladu jsou v první tabulce použity \SR, \FR, \MR a \LR. Tyto příkazy se starají o vkládání mezer uvnitř tabulky. Jak je vidět, příkaz \NR pouze začíná novou řádku.

Rok	Počet obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

standardní

Rok	Počet obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

pouze \NR

Tabulka 11.5 Vliv formátovacích příkazů.

V dalším příkladě je ukázáno vyrovnání sloupců pomocí značek s0 a s1.

```
\startbuffer[one]
\starttable[|c|c|]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Obyvatel \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable
\stopbuffer

\startbuffer[two]
\starttable[s0 | c | c |]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Obyvatel \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable
\stopbuffer

\startbuffer[three]
\starttable[| s0 c | c |]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Obyvatel \VL\SR
```

```

\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable
\stopbuffer

\startbuffer[four]
\starttable[| c | s0 c |]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Obyvatel \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable
\stopbuffer

\startbuffer[five]
\starttable[s1 | c | c |]
\HL
\VL \bf Rok \VL \bf Obyvatel \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL ~428 \VL\FR
\VL 1795 \VL 1124 \VL\MR
\VL 1880 \VL 2405 \VL\MR
\VL 1995 \VL 7408 \VL\LR
\HL
\stoptable
\stopbuffer

\placetable
[here,force]
[tab:example-format-commands]
{Vliv formátovacích značek.}
{\startcombination[3*2]
  {\getbuffer[one]}   {standardní}
  {\getbuffer[two]}  {\type{s0}}
  {\getbuffer[three]} {\type{s0} ve sloupci-1}
  {\getbuffer[four]}  {\type{s0} ve sloupci-2}
  {\getbuffer[five]}  {\type{s1}}
  {}                   {}
\stopcombination}

```

Po zpracování těchto příkladů dostaneme tabulku 11.6. Implicitní tabulka má mezerování sloupců pomocí značek s2.

Rok	Obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

standardní

Rok	Obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0

Rok	Obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0 ve sloupci 1

Rok	Obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s0 ve sloupci 2

Rok	Obyvatel
1675	428
1795	1124
1880	2405
1995	7408

s1

Tabulka 11.6 Vliv formátovacích značek.

Sloupce bývají občas odděleny svislými linkami | a řádky vodorovnými.

```
\placetable
[here,force]
[tab:divisions]
{Vyvolání dojmů volby.}
\starttable[|c|c|c|]
\NC Steenwijk \NC Zwartsluis \NC Hasselt \NC\SR
\DC \DL \DC \DR
\NC Zwartsluis \VL Hasselt \VL Steenwijk \NC\SR
\DC \DL \DC \DR
\NC Hasselt \NC Steenwijk \NC Zwartsluis \NC\SR
\stoptable
```

Steenwijk	Zwartsluis	Hasselt
Zwartsluis	Hasselt	Steenwijk
Hasselt	Steenwijk	Zwartsluis

Tabulka 11.7 Vyvolání dojmů volby.

Praktičtější příklad je v tabulce 11.8.

```
\placetable
[here,force]
[tab:example contextcommands]
{Vliv formátovacích příkazů \CONTEXT{u.}
\starttable[|l|c|c|c|c|]
```

```

\HL
\VL \FIVE \JustCenter{Volby do městské rady v roce 1994} \VL\SR
\HL
\VL \LOW{Strana} \VL \THREE{Okrsky} \VL \LOW{Celkem} \VL\SR
\DC \DL[3] \DC \DR
\VL \VL 1 \VL 2 \VL 3 \VL \VL \VL\SR
\HL
\VL PvdA \VL 351 \VL 433 \VL 459 \VL 1243 \VL\FR
\VL CDA \VL 346 \VL 350 \VL 285 \VL ~981 \VL\MR
\VL VVD \VL 140 \VL 113 \VL 132 \VL ~385 \VL\MR
\VL HKV/RPF/SGP \VL 348 \VL 261 \VL 158 \VL ~767 \VL\MR
\VL GPV \VL 117 \VL 192 \VL 291 \VL ~600 \VL\LR
\HL
\stoptable

```


V posledním sloupci je znak ~ použit k simulaci čtyřciferného čísla. Znak ~ má šířku cifry.

Volby do městské rady v roce 1994				
Strana	Okrsky			Celkem
	1	2	3	
PvdA	351	433	459	1243
CDA	346	350	285	981
VVD	140	113	132	385
HKV/RPF/SGP	348	261	158	767
GPV	117	192	291	600

Tabulka 11.8 Vliv
formátovacích příkazů `CONTXTU`.

Někdy se nám tabulka příliš rozroste. Abychom ji vysadili s textem, můžeme například zmenšit použité písmo. Pomocí příkazu

```
\setuptables [...,*.,...]
```

```
* distance          = small medium big
bodyfont           = 5pt ... 12pt small big
HL                = NUMBER small medium big none
VL                = NUMBER small medium big none
depth             = NUMBER strut
height            = NUMBER strut
rulethickness     = DIMENSION
rulecolor         = IDENTIFIER
align             = inner outer left right middle normal no yes
commands         = COMMAND
align            = inner outer left right middle normal no yes
background        = screen color none
backgroundscreen = NUMBER
backgroundcolor   = IDENTIFIER
bodyfont         = 5pt ... 12pt small big
```

11

to uděláme takto:

```
\placetable
[here,force]
[tab:setuptable]
{Použití \type{\setuptables}.}
{\startcombination[1*3]
{\setuptables[bodyfont=10pt]
\starttable[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6
\JustCenter{Pokles bohatství v-holandských guldenech (Df1)}
\VL\SR
\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
\VL 2.000--3.000
\VL 3.000--5.000
\VL 5.000--10.000
\VL přes 10.000 \VL\SR
\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptable}{\tt bodyfont=10pt}
{\setuptables[bodyfont=8pt]
\starttable[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6
```

```

\JustCenter{Pokles bohatství v~holandských guldenech (Df1)}
\VL\SR

\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
        \VL 2.000--3.000
        \VL 3.000--5.000
        \VL 5.000--10.000
        \VL over 10.000 \VL\SR

\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptable}{\tt bodyfont=8pt}
{\setuptables[bodyfont=6pt,distance=small]}
\starttable[|c|c|c|c|c|c|]
\HL
\VL \use6
\JustCenter{Pokles bohatství v~holandských guldenech (Df1)}
\VL\SR

\HL
\VL Year \VL 1.000--2.000
        \VL 2.000--3.000
        \VL 3.000--5.000
        \VL 5.000--10.000
        \VL přes 10.000 \VL\SR

\HL
\VL 1675 \VL 22 \VL 7 \VL 5 \VL 4 \VL 5 \VL\FR
\VL 1724 \VL ~4 \VL 4 \VL -- \VL 4 \VL 3 \VL\MR
\VL 1750 \VL 12 \VL 3 \VL 2 \VL 2 \VL -- \VL\MR
\VL 1808 \VL ~9 \VL 2 \VL -- \VL -- \VL -- \VL\LR
\HL
\stoptable}{\tt bodyfont=6pt,distance=small}
\stopcombination}

```

Nastavit umístění tabulek můžeme také pomocí již známého

Pokles bohatství v holandských guldenech (Dfl)					
Year	1.000–2.000	2.000–3.000	3.000–5.000	5.000–10.000	přes 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	–	4	3
1750	12	3	2	2	–
1808	9	2	–	–	–

bodyfont=10pt

Pokles bohatství v holandských guldenech (Dfl)					
Year	1.000–2.000	2.000–3.000	3.000–5.000	5.000–10.000	over 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	–	4	3
1750	12	3	2	2	–
1808	9	2	–	–	–

bodyfont=8pt

Pokles bohatství v holandských guldenech (Dfl)					
Year	1.000–2.000	2.000–3.000	3.000–5.000	5.000–10.000	přes 10.000
1675	22	7	5	4	5
1724	4	4	–	4	3
1750	12	3	2	2	–
1808	9	2	–	–	–

bodyfont=6pt,distance=small

Tabulka 11.9 Použití \setuptables.

```
\setupfloats [..,*.,..]
```

```
* location      = left right middle
width          = fit DIMENSION
before        = COMMAND
after         = COMMAND
margin       = DIMENSION
spacebefore  = small medium big none
spaceafter   = small medium big none
sidespacebefore = small medium big none
sidespaceafter = small medium big none
indentnext   = yes no
ntop         = NUMBER
nbottom      = NUMBER
nlines       = NUMBER
default      = IDENTIFIER
tolerance    = 0 1 2
leftmargindistance = DIMENSION
rightmargindistance = DIMENSION
sidealign    = normal line
numbering    = yes nocheck
inherits from \setupframed
```

Číslování a popisky nastavíme příkazem

```
\setupcaptions [..,*.,..]
```

```
* location      = top bottom none high low middle
width          = fit broad max DIMENSION
minwidth       = fit DIMENSION
headstyle      = normal bold slanted boldslanted type cap small...
                COMMAND
style          = normal bold slanted boldslanted type cap small...
                COMMAND
number         = yes no
inbetween      = COMMAND
align          = inner outer left right middle normal no yes
conversion     = numbers characters Characters romannumerals
                Romannumerals
way            = bytext bycd:section
separator      = TEXT
stopper        = TEXT
command        = COMMAND
distance       = DIMENSION
```

Tyto příkazy používáme v deklarační oblasti našeho vstupního souboru a mají globální platnost.


```

\setupfloats[location=left]
\setupcaption[style=boldslanted]

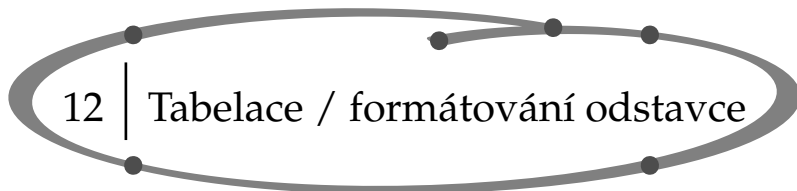
\placetable[here][tab:opening hours]{Otevírací hodiny knihovny.}
\starttable[|l|c|c|]
\HL
\VL \bf Den \VL \use2 \bf Otevírací hodiny \VL\SR
\HL
\VL pondělí \VL 14.00 - 17.30 \VL 18.30 - 20.30 \VL\FR
\VL úterý \VL \VL \VL \VL\MR
\VL středa \VL 10.00 - 12.00 \VL 14.00 - 17.30 \VL\MR
\VL čtvrtek \VL 14.00 - 17.30 \VL 18.30 - 20.30 \VL\MR
\VL pátek \VL 14.00 - 17.30 \VL \VL\MR
\VL sobota \VL 10.00 -- 12.30 \VL \VL\LR
\HL
\stoptable

```

Výsledek zobrazuje tabulka 11.10.

Den	Otevírací hodiny	
pondělí	14.00 – 17.30	18.30 – 20.30
úterý		
středa	10.00 – 12.00	14.00 – 17.30
čtvrtek	14.00 – 17.30	18.30 – 20.30
pátek	14.00 – 17.30	
sobota	10.00 – 12.30	

Tabulka 11.10 Otevírací hodiny knihovny.

Někdy chceme vysázet odstavce zformátované určitým přesně daným způsobem. Toho lze dosáhnout pomocí:

```
\starttabulate [...] [...] ... \stoptabulate
```

OPTIONAL OPTIONAL

```
1 TEXT
2 TEXT
```

Technika tabelace je úzce svázána s technikou tvorby tabulek. Tabelaci lze využít v těch případech, kdy chcete do buňky tabulky vysázet kompletní odstavec. Tabelace funguje dobře i při stránkovém zlomu.

Definice tabelace vypadá nějak takto:

```
\starttabulate[|w(1cm)B|p(.4\textwidth)|p|]
\NC 1252
  \NC Hasselt získává městská privilegia od biskupa Hendrika
    van Viandena.
  \NC Ostatní města na Hendrika van Viandena naléhala,
    aby tato privilegia neschvaloval. Hasseltu trvalo
    dlouho, než biskupa přesvědčil. Poté, co biskupovi
    poskytl pomoc v~konfliktu proti Drenthe, byla listina
    vydána. \NC\NR
\NC 1350
  \NC Hasselt se připojuje k~Hanze, aby tak ochránil svůj
    mezinárodní obchod.
  \NC Hanza měla pro obchodníky v~Hasseltu veliký význam.
    Ze zboží se tehdy platilo clo v~každém městě,
    na každé silnici nebo mostě. Poté, co se Hasselt
    stal členem Hanzy, byly mu k~dispozici nezaplatněné
    cesty po celé Evropě. Přes tento veliký význam Hanzy
    zůstal Hasselt vždy jejím méně významným členem. \NC\NR
\stoptabulate
```

V tomto případě má první sloupec šířku 1 cm a je vysázen tučným řezem (B). Druhý sloupec má šířku 40 % šířky odstavce a je vysázen jako odstavec. Zbývající horizontální místo je využito posledním odstavcem.

Uvedený příklad se vysází takto:

- 1252** Hasselt získává městská privilegia od biskupa Hendrika van Viandena. Ostatní města na Hendrika van Viandena naléhala, aby tato privilegia neschvaloval. Hasseltu trvalo dlouho, než biskupa přesvědčil. Poté, co biskupovi poskytl pomoc v konfliktu proti Drenthe, byla listina vydána.
- 1350** Hasselt se připojuje k Hanze, aby tak ochránil svůj mezinárodní obchod. Hanza měla pro obchodníky v Hasseltu veliký význam. Ze zboží se tehdy platilo clo v každém městě, na každé silnici nebo mostě. Poté, co se Hasselt stal členem Hanzy, byly mu k dispozici nezaplatněné cesty po celé Evropě. Přes tento veliký význam Hanzy zůstal Hasselt vždy jejím méně významným členem.

Stejně jako v tabulkách i zde je k dispozici mnoho formátovacích povelů a parametrů. Jejich seznam je uveden v tabulce 12.1.

l	zarovnání vlevo	I	<i>italika</i>
c	zarovnání na střed	R	antikva
r	zarovnání vpravo	S	<i>skloněné</i>
in	odsazení vlevo	T	psací stroj
jn	odsazení vpravo	m	vnitřní matematický mód
kn	mezera okolo	M	display matematický mód
w(d)	1 řádka, pevná šířka	f\command	určení řezu písma
p(d)	odstavec, pevná šířka	barg..	umístit .. před položku
p	odstavec, maximální šířka	aarg..	umístit .. za položku
B	tučný řez	h\command	aplikovat na položku \command

Tabulka 12.1 Povelů pro tabelaci.

Jiný příklad formátování odstavce by mohl vypadat takto:

```
\definetabulate[ChemOdstavec][|l|p|l|]
\startChemOdstavec
\NC Vápenky
  \NC Hasselt ma své vlastní vápenky, které byly vystavěny
    v~roce 1504 a pálené vápno se v~nich vyrábělo až do
      roku 1956. Dnes slouží jako turistická atrakce.
  \NC \chemical{CaCO_3,~,GIVES,~,CaO,~,+,~,CO_2} \NC\NR
\stopChemOdstavec
```

Vysází se to následovně:

Vápenky Hasselt ma své vlastní vápenky, které byly vy- $\text{CaCO}_3 \rightarrow \text{CaO} + \text{CO}_2$
stavěny v roce 1504 a pálené vápno se v nich
vyrábělo až do roku 1956. Dnes slouží jako tu-
ristická atrakce.

Modul pro chemickou sazbu je vysvětlen v jiném manuálu, protože ne každý se zají-
má o chemii.

Také jsme zde uvedli povel pro definici tabulačního schématu ChemOdstavec

```
\definetabulate [1.] [2.] [3.]  
                OPTIONAL OPTIONAL
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER
- 3 TEXT

12

a existuje také:

```
\setuptabulate [1.] [2.,.,.]  
                OPTIONAL
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 unit = DIMENSION
- indenting = never none not no yes always first next small
medium big normal odd even DIMENSION
- before = COMMAND
- after = COMMAND
- inner = COMMAND
- EQ = TEXT
- rulecolor = IDENTIFIER
- align = inner outer left right middle normal no yes
- rulethickness = DIMENSION
- distance = blank grid depth DIMENSION small medium big none
- bodyfont = 5pt ... 12pt small big
- rule = normal line
- split = yes no

Nepřelíš složité dokumenty je možné sázet do sloupců. Jestliže kus textu zahájíme příkazem `\startcolumns` a ukončíme `\stopcolumns`, veškerý takto obklopený materiál bude formátován do sloupců.⁷

```
\startcolumns [.,.*.,...] ... \stopcolumns
                OPTIONAL
* inherits from \setupcolumns
```

`\startcolumns[n=3,tolerance=verytolerant]`
Hasselt je staré hanzovní město, položené 12\,km severně od Zwolle na řece Zwartewater.

Má bohatou historii, která se začíná kolem roku 1252, kdy Hasselt obdržel městská práva. Tuto historii můžeme rozkrývat pomocí velkého počtu památek v~centru města.

Nalezneme zde pozdněgotický kostel Sv. Štěpána založený roku 1479 s~velkolepými varhanami. Budova bývalé radnice, která se nalézá na Tržním náměstí, byla postavena mezi roky 1500 a~1550 a dnes v~něm sídlí muzeum zbraní. Za zmínku stojí zejména sbírka děl na černý střešný prach (haakhussen), která se řadí k největším na světě.

Dále je zde větrný mlýn `\quote{De Zwaluw}` (Vlaštovka) na mletí mouky z~roku 1748, unikátní nábřeží `\quote{Stenendijk}` a~v~Evropě poslední stará plně funkční vápenka.

Centrum města s~kanály lemovanými lípami, oblast Van Stolkspark a dok plný ruchu a~hemžení jsou ideální místa k~procházkám.

Okolí Hasseltu stojí ovšem též za zmínku. V~zimě hostí polder Mastenbroek velká stáda ovcí. V~létě tvoří vesničky Genne, Streukel a Celle\~mui\~den s~velice vzácnou květinou řebčíkem kostkovaným (lat. *Fritillaria meleagris*) výborné prostředí pro pěší i~cyklistické výlety.

⁷ Složitější dokument, např. s plovoucími obrázky, je lépe sázet pomocí `\startcolumnsets... \stopcolumnsets`. Popis lze najít v manuálu <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/columns.pdf>, viz přílohu A. Pozn. překl.

Hasselt je také velice důležité město vodních sportů. Jezera severozápadně od Overijssel, řeky IJssel, Overijsselse Vecht a Randmeren jsou snadno dosažitelné z přístavu jachet „De Molenwaard“. Mořeplavbu, rybolov, plavání a jízdu na kanoi si v Hasseltu můžete vychutnat naplno.

A na závěr uvedeme jednu událost obzvláštního významu. Každoročně se na konci srpna v Hasseltu slaví dožínky - „Eui Festival“.

\stopcolumns

Výsledkem bude třísloupcový text.

Hasselt je staré hanzovní město, položené 12 km severně od Zwolle na řece Zwartewater.

Má bohatou historii, která se začíná kolem roku 1252, kdy Hasselt obdržel městská práva. Tuto historii můžeme rozkrývat pomocí velkého počtu památek v centru města.

Nalezneme zde pozdněgotický kostel Sv. Štěpána založený roku 1479 s velikolepými varhanami. Budova bývalé radnice, která se nalézá na Tržním náměstí, byla postavena mezi roky 1500 a 1550 a dnes v něm sídlí muzeum zbraní. Za zmínku stojí zejména sbírka děl na černý střelný prach (ha-

akhussen), která se řadí k největším na světě.

Dále je zde větrný mlýn „De Zwaluw“ (Vlaštovka) na mletí mouky z roku 1748, unikátní nábřeží „Stenendijk“ a v Evropě poslední stará plně funkční vápenka.

Centrum města s kanály lemovanými lípami, oblast Van Stolkspark a dok plný ruchu a hemžení jsou ideální místa k procházkám.

Okolí Hasseltu stojí ovšem též za zmínku. V zimě hostí polder Mastenbroek velká stáda ovcí. V létě tvoří vesničky Genne, Streukel a Cellemuiden s velice vzácnou květinou řeb-

čkem kostkovaným (lat. *Fritillaria meleagris*) výborné prostředí pro pěší i cyklistické výlety.

Hasselt je také velice důležité město vodních sportů. Jezera severozápadně od Overijssel, řeky IJssel, Overijsselse Vecht a Randmeren jsou snadno dosažitelné z přístavu jachet „De Molenwaard“. Mořeplavbu, rybolov, plavání a jízdu na kanoi si v Hasseltu můžete vychutnat naplno.

A na závěr uvedeme jednu událost obzvláštního významu. Každoročně se na konci srpna v Hasseltu slaví dožínky - „Eui Festival“.

Je-li to potřeba, pak přechod do nového sloupce může být vynucen pomocí `\column`. Sloupce nastavíme příkazem

```
\setupcolumns [...,.*,..]
```

```
* n           = NUMBER
ntop          = NUMBER
rule          = on off
height        = DIMENSION
tolerance     = verystRICT strict tolerant verytolerant stretch
distance      = DIMENSION
balance       = yes no
align         = inner outer left right middle normal no yes
blank         = fixed halfline line flexible big medium small
option        = background
direction     = left right
inherits from \setupframed
```

Ve většině případů dosáhneme při sazbě do sloupců lepších výsledků, zapneme-li sazbu do *řádkového rejstříku*. To se nastavuje parametrem `grid=yes` v příkazu `\setuplayout`.

14

14 | Poznámky pod čarou

Pokud chceme opatřit text poznámkou, můžeme použít `\footnote`. Příkaz vypadá takto:

```
\footnote [.1.] {.2.}
          OPTIONAL
```

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

Hranaté závorky jsou nepovinné a obsahují referenční jméno poznámky pod čarou. Složené závorky obsahují text, který chcete zobrazit pod čarou.

Číslo poznámky pod čarou můžeme získat napsáním referenčního jména do

```
\note [...]
```

```
* REFERENCE
```

Pokud napíšeme text

```
Hanza byla pozdně středověká obchodní aliance měst v oblasti Severního a Baltského moře. Tento spolek byl sestaven na podporu a ochranu obchodování svých členů.\footnote[war]{Tento systém byl také zdrojem závisti a strachu mezi ostatními městy a zapříčinil mnohé válečné střety.}
```

```
V~období hanzovního systému zde panoval čilý obchodní ruch s veškerým zbožím jako dřevo, vlna, kovy, látky, sůl, víno a~pivo.\note[war] Fungující obchod způsobil enormní růst prosperity a blahobytu v~hanzovních městech.\footnote{Jedním z těchto měst je Hasselt.}
```

pak bude vypadat takto:

14 Hanza byla pozdně středověká obchodní aliance měst v oblasti Severního a Baltského moře. Tento spolek byl sestaven na podporu a ochranu obchodování svých členů.⁸ V období hanzovního systému zde panoval čilý obchodní ruch s veškerým zbožím jako dřevo, vlna, kovy, látky, sůl, víno a pivo.⁸ Fungující obchod způsobil enormní růst prosperity a blahobytu v hanzovních městech.⁹

Číslování poznámek se provádí automaticky. Příkaz `\setupfootnotes` nám umožní ovlivnit vzhled poznámky.

⁸ Tento systém byl také zdrojem závisti a strachu mezi ostatními městy a zapříčinil mnohé válečné střety.

⁹ Jedním z těchto měst je Hasselt.


```
\setupfootnotes [...,*.,...]
```

```
* conversion      = numbers characters Characters romannumerals  
                  Romannumerals  
way               = bytext bycd:section  
location          = page TEXT columns firstcolumn lastcolumn high  
                  none  
rule              = on off  
before            = COMMAND  
after             = COMMAND  
width             = DIMENSION  
height            = DIMENSION  
bodyfont          = 5pt ... 12pt small big  
style             = normal bold slanted boldslanted type cap  
                  small... COMMAND  
distance          = DIMENSION  
columndistance   = DIMENSION  
margindistance    = DIMENSION  
n                 = NUMBER  
numbercommand     = \...#1  
textcommand       = \...#1  
split             = tolerant strict verystrict NUMBER  
textstyle         = normal bold slanted boldslanted type cap  
                  small... COMMAND  
textcolor         = IDENTIFIER  
interaction       = yes no  
factor            = NUMBER  
inherits from \framed
```

Poznámky mohou být umístěny ve spodní části stránky, ale také jinde, např. na konci kapitoly. To provádíme nastavením `location=none` a uvedením `\placefootnotes` na konci kapitoly.

```
\placefootnotes [...,*.,...]
```

OPTIONAL

```
* inherits from \setupfootnotes
```

Poznámka se také může přiřadit k tabulce. V takovém případě hovoříme o lokálních poznámkách. Pro tento účel existují následující příkazy:

```
\startlocalfootnotes ... \stoplocalfootnotes
```

`\placelocalfootnotes [.,.*.,...]`
OPTIONAL

* inherits from `\setupfootnotes`

Ilustrující příklad použití lokálních poznámek:

```
\startlocalfootnotes[n=0]
\placetable
{Pokles produktivity Hasseltu.}
{\starttable[|1|c|c|c|c|]
  \HL
  \NC
  \NC Kamnářství\footnote{Zdroj: Uit de geschiedenis van Hasselt.}
  \NC Kovárny \NC Pivovary \NC Keramické dílny \NC\SR
  \HL
  \NC 1682 \NC 15 \NC 9 \NC 3 \NC 2 \NC\FR
  \NC 1752 \NC -6 \NC 4 \NC 0 \NC 0 \NC\LR
  \HL
  \stoptable
  \placelocalfootnotes}
\stoplocalfootnotes
```

15

	Kamnářství ¹	Kovárny	Pivovary	Keramické dílny
1682	15	9	3	2
1752	6	4	0	0

¹ Zdroj: Uit de geschiedenis van Hasselt.

Tabulka 14.1 Pokles produktivity Hasseltu.

15 | Definice pojmů

Pokud chceme poznámky, koncepty a myšlenky sázet jednotným způsobem, můžeme použít:

```
\definedescription [.1.] [...,2,...]
```

OPTIONAL

- 1 IDENTIFIER
- 2 inherits from \setupdescriptions

Příklad:

```
\definedescription  
[concept]  
[location=serried,headstyle=bold,width=broad]  
  
\concept{Hasseltské juffers:} Druh sušenky, vyrobený z-nadýchaného  
těsta, sypaný cukrem. Je velmi sladký. \par
```

bude vypadat takto:

Hasseltské juffers: Druh sušenky, vyrobený z nadýchaného těsta, sypaný cukrem. Je velmi sladký.

Můžeme také použít jiné formátování:

Hasseltská hořká:

Silný alkoholický nápoj (40%) s přidanými bylinkami a velmi specifickou chutí. Prodává se v kameninových lahvičkách a podává se ijskoud (ledová).

Dožínky, oslava sklizně a konce období lopotné práce. Tyto slavnosti se konají poslední týden v srpnu. **Euifeest:**

Máme-li v takové definici více odstavců, použijeme dvojici \start...-\stop...:

```
\definedescription  
[concept]  
[location=right,  
headstyle=bold,  
width=broad]  
  
\startconcept{Euifeest:} Dožínky, oslava sklizně a konce období lopotné  
práce. Tato událost se koná na konci srpna a trvá přesně týden. Město  
je celé osvětlené a ulice ozdobené. Tento sváteční týden je zakončen  
{\em Braderií} (bazarem).  
\stopconcept
```

Bude to vypadat následovně:

Dožínky, oslava sklizně a konce období lopotné práce. Tato událost se koná na konci srpna a trvá přesně týden. Město je celé osvětlené a ulice ozdobené. Tento sváteční týden je zakončen *Braderií* (bazarem). **Euifeest:**

Formátování je nastaveno druhou hranatou závorkou v \definedescription[] [].

Po \definedescription[] [] lze ještě změnit jeho formátování pomocí:

```
\setupdescriptions [...1;...] [...2;...]
```

OPTIONAL

```
1 IDENTIFIER
2 headstyle = normal bold slanted boldslanted type cap small...
             COMMAND
   style     = normal bold slanted boldslanted type cap small...
             COMMAND
   color     = IDENTIFIER
   width     = fit broad DIMENSION
   distance  = DIMENSION
   sample    = TEXT
   text      = TEXT
   align     = inner outer left right middle normal no yes
   margin    = standard yes no DIMENSION
   location  = left right top serried inmargin inleft inright
             hanging
   headcommand = COMMAND
   hang      = fit broad NUMBER
   before    = COMMAND
   inbetween = COMMAND
   after     = COMMAND
   indentnext = yes no
   indenting = never none not no yes always first next small
             medium big normal odd even DIMENSION
```

16

16 | Číslované poznámky

Užitím příkazu `\defineenumeration` můžeme očíslovat části textu, jako poznámky nebo otázky. Pokud chceme takovéto očíslované poznámky v dokumentu vytvořit, použijeme:

```
\defineenumeration [...1,...] [...2.] [...3,...]
```

OPTIONAL

OPTIONAL

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER
- 3 *inherits from* \setupenumerations

Například:

```
\defineenumeration  
[remark]  
[location=top,  
text=Poznámka,  
inbetween=\blank,  
after=\blank]
```

Nyní jsou k dispozici příkazy `\remark`, `\subremark`, `\resetremark` a `\nextremark`, takže můžeme psát poznámky typu:

```
\remark Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem.  
Toto {\em Heilige Stede} (Posvátné místo) bylo strženo a zničeno  
během období reformace. V roce 1930 po 300 letech  
bylo {\em Heilige Stede} znovu vybudováno a otevřeno.
```

```
\subremark Nyní je {\em Heilige Stede} opět uzavřeno,  
ale jednou ročně se na tomtéž místě koná bohoslužba  
pod širým nebem. \par
```

Poznámka 1

Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem. Toto *Heilige Stede* (Posvátné místo) bylo strženo a zničeno během období reformace. V roce 1930 po 300 letech bylo *Heilige Stede* znovu vybudováno a otevřeno.

Poznámka 1.1

Nyní je *Heilige Stede* opět uzavřeno, ale jednou ročně se na tomtéž místě koná bohoslužba pod širým nebem.

Pomocí `\resetremark` nebo `\resetsubremark` můžeme opět číslovat od začátku. Číslo zvýšíme pomocí `\nextremark` nebo `\nextsubremark`. Normálně se poznámky číslovají automaticky po kapitolách nebo částech knihy.

Úpravu `\defineenumeration` si můžeme nastavit takto:

```
\setupenumerations [...,1,...] [...,2,...]
```

OPTIONAL

- 1 IDENTIFIER
- 2 *inherits from* \definedescription

Úpravu **Poznámky** a ‚**Podpoznámky**‘ ve výše uvedeném příkladu nastavíme pomocí:

```
\setupenumeration[remark] [headstyle=bold]
\setupenumeration[subremark] [headstyle=slanted,text=Podpoznámka]
```

Obsahuje-li poznámka více než jeden odstavec, musíme použít párový příkaz `\startremark ... \stopremark`, se kterým lze pracovat po předchozím nadefinování **Poznámky** užitím `\defineenumeration[remark]`.

Předchozí příklad bude vypadat takto:

```
\startremark
Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem.
Toto {\em Heilige Stede} (Posvátné místo) bylo strženo
a zničeno během období reformace.

V roce 1930 po 300 letech bylo {\em Heilige Stede}
znovu vybudováno a otevřeno. Nyní je {\em Heilige Stede}
opět uzavřeno, ale jednou ročně se na tomtéž
místě koná bohoslužba pod širým nebem.
\stopremark
```

Poznámka 1

Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem. Toto *Heilige Stede* (Posvátné místo) bylo strženo a zničeno během období reformace.

V roce 1930 po 300 letech bylo *Heilige Stede* znovu vybudováno a otevřeno. Nyní je *Heilige Stede* opět uzavřeno, ale jednou ročně se na tomtéž místě koná bohoslužba pod širým nebem.

Pokud nechceme danou poznámku číslovat, použijeme:

```
\remark[-] nebo \startremark[-]
```

Například:

```
\remark[-]
Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem.
Toto {\em Heilige Stede} (Posvátné místo) bylo strženo
a zničeno během období reformace.\par
```

Poznámka

Na začátku středověku byl Hasselt poutním místem. Toto *Heilige Stede* (Posvátné místo) bylo strženo a zničeno během období reformace.

17 | Orámování textu

Text můžeme **orámovat** užitím `\framed`. Příkaz vypadá takto:

```
\framed [...,\u0304,...] {...}
          OPTIONAL
1  inherits from \setupframed
2  TEXT
```

Hranaté závorky jsou nepovinné a obsahují nastavení parametrů orámování. Složené závorky obsahují text. Po pravdě řečeno, orámovaný text v posledním odstavci byl vytvořen příkazem `\inframed`, který se postará i o správné mezery mezi řádky.

```
\framed[height=3em,width=fit]{Hasselt potřebuje více prostoru}
```

Tento zápis se zobrazí následujícím způsobem:

```
Hasselt potřebuje více prostoru
```

Další příklady `\framed` a nastavení jeho parametrů jsou ukázány dále. Tentokrát používáme alternativu `\inframed`.

```
\leftaligned
  {\inframed[width=fit]{Historie Hasseltu}}
\midaligned
  {\inframed[height=1.5cm,frame=off]{je}}
\rightaligned
  {\inframed[background=screen]{barvitá.}}
```

Takový zápis vytvoří:

```
Historie Hasseltu
```

je

```
barvitá.
```

Příkaz `\framed` je velmi důmyslný a používá se uvnitř mnoha maker. Syntaxe parametrů orámování je následující:

`\setupframed [..,*.,..]`

<code>* height</code>	<code>= fit broad DIMENSION</code>
<code>width</code>	<code>= fit broad fixed local DIMENSION</code>
<code>autowidth</code>	<code>= yes no force</code>
<code>offset</code>	<code>= none overlay default DIMENSION</code>
<code>location</code>	<code>= depth hanging high lohi low top middle bottom keep</code>
<code>option</code>	<code>= none empty</code>
<code>strut</code>	<code>= yes no global local</code>
<code>align</code>	<code>= inner outer left right middle normal no yes</code>
<code>bottom</code>	<code>= COMMAND</code>
<code>top</code>	<code>= COMMAND</code>
<code>frame</code>	<code>= on off none overlay</code>
<code>topframe</code>	<code>= on off</code>
<code>bottomframe</code>	<code>= on off</code>
<code>leftframe</code>	<code>= on off</code>
<code>rightframe</code>	<code>= on off</code>
<code>frameoffset</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>framedepth</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>framecorner</code>	<code>= round rectangular</code>
<code>frameradius</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>framecolor</code>	<code>= IDENTIFIER</code>
<code>rulethickness</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>background</code>	<code>= screen color none foreground IDENTIFIER</code>
<code>backgroundscreen</code>	<code>= NUMBER</code>
<code>backgroundcolor</code>	<code>= IDENTIFIER</code>
<code>backgroundoffset</code>	<code>= frame DIMENSION</code>
<code>backgrounddepth</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>backgroundcorner</code>	<code>= round rectangular</code>
<code>backgroundradius</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>depth</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>corner</code>	<code>= round rectangular</code>
<code>radius</code>	<code>= DIMENSION</code>
<code>empty</code>	<code>= yes no</code>
<code>foregroundcolor</code>	<code>= IDENTIFIER</code>
<code>foregroundstyle</code>	<code>= normal bold slanted boldslanted type cap small... COMMAND</code>

Celý odstavec můžeme orámovat pomocí:

```
\startframedtext [.1.] [...,.2.,...] {...} {...} ...
\stopframedtext   OPTIONAL      OPTIONAL
```

```
1 left right middle none
2 inherits from \setupframedtexts
3 TEXT
4 TEXT
```

```
\definefloat [vsuvka]
\placevsuvka [here] [block:bridge]{Příklad vsuvky.}
\startframedtext [width=.8\makeupwidth]
  Pro město Hasselt bylo velmi důležité mít most
  přes řeku Zwartte. Biskup utrechtský dal Hasseltu
  svolení k jeho stavbě v roce 1486.
  \blank
  Ostatní města v okolí se však obávala poplatků,
  které by bylo nutné platit při přechodu přes tento
  most, a~tak mnoho let bránili jeho stavbě.
\stopframedtext
```

Tento příklad také ukazuje použití příkazu `\definefloat`. Více informací k tomuto příkazu najdete v sekci 37.2. Příkaz `\blank` vytvoří prázdný řádek.

Pro město Hasselt bylo velmi důležité mít most přes řeku Zwartte. Biskup utrechtský dal Hasseltu svolení k jeho stavbě v roce 1486.

Ostatní města v okolí se však obávala poplatků, které by bylo nutné platit při přechodu přes tento most, a tak mnoho let bránili jeho stavbě.

Vsuvka 18.1 Příklad vsuvky.

Orámování můžete nastavit pomocí

```
\setupframedtexts [...,*=.,...]
```

```
* bodyfont      = 5pt ... 12pt small big
  style         = normal bold slanted boldslanted type cap
                small... COMMAND
  left         = COMMAND
  right        = COMMAND
  before       = COMMAND
  after        = COMMAND
  inner        = COMMAND
  linecorrection = on off
  depthcorrection = on off
  margin       = standard yes no
  location     = left right middle none
  indenting    = never none not no yes always first next
                small medium big normal odd even DIMENSION
  inherits from \setupframed
```

19

19 | Marginálie

Vložit text do *marginálie* (okraje stránky) je velmi snadné. Stačí použít `\inmargin`.

```
\inmargin [...1.] [...2.] {...3.}
          OPTIONAL OPTIONAL
```

```
1 + - low
2 REFERENCE
3 TEXT
```

Připomeňme si jeden z předcházejících příkladů:

```
\inmargin
  {\externalfigure
   [ma-cb-23]
   [width=\marginwidth]}
```


Tato ukázka vysází obrázek do okraje. Jistě si umíme představit, že v některých dokumentech může tento efekt působit velice dobře, ale buďme opatrní. Okraje jsou většinou velmi úzké a obrázky tak budou vsuktnu okrajové!

Několik dalších příkladů je ukázáno v následujícím textu.

"Ridderstraat" (Rytířská ulice) je název velmi výmluvný. Ve-14. a-15.století zde bydleli šlechtici a-prominentní obyvatelé. Z-některých jejich velkých domů se později \inright{chudobinec} staly chudobince a-starobince.

Až do roku \inleft[low]{\tfc 1940}1940 se zde nacházela synagoga. Asi 40 židů se zde scházelo ke slavení svého šabat. Během války byli všichni židé deportováni do Westborku a-pak do koncentračních táborů v-Německu a-Polsku. Žádná z-židovských rodin se již nevrátila a-synagoga byla zbořena v-roce 1958.

Příkazy \inmargin, \inleft a \inright plní stejnou funkci. V oboustranně tištěném dokumentu bude příkaz \inmargin sázet vždy do správného okraje. Dvojitě lomítka \\ způsobí zalomení řádky. Předchozí příklad by tedy vypadal takto:

"Ridderstraat" (Rytířská ulice) je název velmi výmluvný. Ve 14. a 15.století zde bydleli šlechtici a prominentní obyvatelé. Z některých jejich velkých domů se pozdějistaly chudobince a starobince.

940

Až do roku 1940 se zde nacházela synagoga. Asi 40 židů se zde scházelo ke slavení svého šabat. Během války byli všichni židé deportováni do Westborku a pak do koncentračních táborů v Německu a Polsku. Žádná z židovských rodin se již nevrátila a synagoga byla zbořena v roce 1958.

chudo-
binec

Nastavit text v okraji lze pomocí \setupinmargin.

```
\setupinmargin [.1.] [..,.2,..]  
                OPTIONAL
```

```
1 left right NUMBER  
2 location = left right both  
  style    = normal bold slanted boldslanted type cap small...  
           COMMAND  
  before   = COMMAND  
  after    = COMMAND  
  align    = inner outer left right middle normal no yes  
  line     = NUMBER  
  distance = DIMENSION  
  separator = TEXT  
  width    = DIMENSION  
  distance = DIMENSION  
  stack    = yes no  
  inherits from \setupframed
```

20 | Zalamování a číslování stránek

Zalomení stránky lze vynutit nebo potlačit příkazem:

```
\page [...,*,...]
```

```
*  yes  makeup  no  preference  bigpreference  left  right  disable  last  
   quadruple  even  odd  blank  empty  reset  start  stop
```

Parametry se zadávají uvnitř hranatých závorek. Parametry a jejich smysl jsou uvedeny v tabulce 20.1.

20

Volba	Význam
yes	začátek nové stránky
makeup	začátek nové stránky bez plovoucích objektů
no	potlačení stránkového zlomu
preference	na tomto místě upřednostňujeme novou stránku
bigpreference	nová stránka má na tomto místě vysokou prioritu
left	následující stránka je levá (sudá)
right	následující stránka je pravá (lichá)
disable	následující příkazy nemají účinek
reset	následující příkazy se provedou
empty	vložení prázdné stránky
last	vkládání stránek až do dosažení sudého čísla strany
quadruple	vkládání stránek až do dosažení násobku čtyř

Tabulka 20.1 Volby příkazu \page.

Číslování stránek je automatické, ale je možné ručně nastavit číslo stránky příkazem:

```
\page[25]
```

Někdy je lepší zadat číslo strany relativně, například [+2] nebo [-2].

Umístění čísla stránek na straně závisí na našich preferencích a na typu dokumentu (jednostranný nebo dvojstranný). Číslování stránek se nastavuje příkazem:

```
\setuppagenumbering [...,*,...]
```

```
* alternative      = singlesided doublesided
  location         = header footer left right middle margin
                  marginedge inleft inright
  conversion       = numbers characters Characters romannumerals
                  Romannumerals
  style            = normal bold slanted boldslanted type cap
                  small... COMMAND
  left             = TEXT
  right            = TEXT
  way              = bytext bycd:section
  text             = TEXT
  numberseparator = TEXT
  textseparator   = TEXT
  cd:sectionnumber = yes no
  separator        = TEXT
  strut           = yes no
  state           = start stop
  width           = DIMENSION
  command         = \...#1
```

Parametry se umísťujú do hranatých zátvoriek.

Někdy může být výhodné odložit nějaký materiál až na začátek další strany, tedy po provedení nejbližšího stránkového zlomu. To se provede příkazem:

```
\startpostponing ... \stoppostponing
```

```
\startpostponing
\placefigure
  {Odložený obrázek.}
  {\externalfigure[ma-cb-16] [width=\textwidth]}
\stoppostponing
```

Obrázek bude umiestnený vo vrchnej časti nasledujúcej strany, aby čo najmenej narušoval průběžný text.

Obrázek 21.1 Odložený obrázek.

21 | Záhloví a úpatí

Někdy chceme dokument opatřit záhlavím a úpatím. K tomu se používají následující příkazy:

```
\setupfootertexts [..] [..] [..]
                   OPTIONAL OPTIONAL OPTIONAL
```

- 1 text margin edge
- 2 TEXT SECTION date MARK pagenumber
- 3 TEXT SECTION date MARK pagenumber

```
\setupheadertexts [..] [..] [..]
                   OPTIONAL OPTIONAL OPTIONAL
```

- 1 text margin edge
- 2 TEXT SECTION date MARK pagenumber
- 3 TEXT SECTION date MARK pagenumber

První dvojice závorek udává, kam se má záhlaví nebo úpatí umístit (text, margin=marginálie, edge=vnější okraj, viz obrázek 160). Úpatí a záhlaví jsou určeny druhou a třetí závorkou. V oboustranných dokumentech dodáme čtvrtou a pátou závorku pro nastavení záhlaví/úpatí levých a pravých stránek odděleně. Ve většině případů však můžeme tyto poslední dvě závorky vynechat.

```
\setupfootertexts[Manuál][section]
```

V tomto případě se text *Manuál* objeví v levém dolním rohu stránky a jméno aktuální kapitoly bude vpravo.

Čáru oddělující záhlaví a úpatí můžeme nastavit pomocí:

```
\setupheader [..] [.., .., ..]
              OPTIONAL
```

- 1 TEXT margin edge
- 2 state = normal stop start empty high none nomarking
IDENTIFIER
- strut = yes no
- style = normal bold slanted boldslanted type cap small...
COMMAND
- leftstyle = normal bold slanted boldslanted type cap small...
COMMAND
- rightstyle = normal bold slanted boldslanted type cap small...
COMMAND
- leftwidth = DIMENSION
- rightwidth = DIMENSION
- before = COMMAND
- after = COMMAND

```
\setupfooter [..1.] [...,2.,...]  
                  OPTIONAL
```

- 1 *inherits from* \setupheader
- 2 *inherits from* \setupheader

Pokud chceme záhlaví a úpatí zcela vypustit, napíšeme:

```
\noheaderandfooterlines
```

22 | Obsah (seznamy)

22

Obsah zahrnuje čísla kapitol, názvy kapitol a čísla stránek; může být rozšířen o sekce, podsekce atd. Obsah se generuje automaticky napsáním:

```
\placecontent
```

Jaký obsah se vytvoří, záleží na umístění tohoto příkazu v dokumentu. Na začátku dokumentu se vygeneruje seznam *všech* kapitol, sekcí atd. Ale umístěním na začátku jednotlivých kapitol, tj.:

```
\chapter{Hasselt v létě}  
\placecontent  
\section{Hasselt v červenci}  
\section{Hasselt v srpnu}
```

se pouze vytvoří seznam názvů sekcí s odpovídajícím očíslováním a s čísly stránek.

Příkaz `\placecontent` můžeme použít poté, co nadefinujeme nový seznam pomocí:

```
\definecombinedlist [..1.] [...2;...] [...,3.,...]  
                                          OPTIONAL
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 LIST
- 3 *inherits from* \setupcombinedlist

Tento příkaz spolu s `\definelist` nám dovolí nadefinovat vlastní seznam, potřebný ke strukturování celého dokumentu.

Použití tohoto a dalších příbuzných příkazů je ukázáno na následujícím příkladu:

```
\definelist [kapitola]
\setuplist
  [kapitola]
  [before=\blank,
   after=\blank,
   style=bold]
\definelist [podkapitola]
\setuplist
  [podkapitola]
  [alternative=d]
```

Nyní máme dva seznamy: seznam kapitol a seznam podkapitol. Oba budou sloučeny do jediného obsahu příkazem `\definecombinedlist`.

```
\definecombinedlist
  [obsah]
  [kapitola,podkapitola]
  [level=subsection]
```

Po tomto úkonu máme k dispozici dva další příkazy: `\placeobsah` a `\completeobsah`. Oba způsobí vysázení obsahu, ten druhý ještě přidá nadpis ‚Obsah‘.

Vzhled seznamu lze nastavit parametrem `alternative`.

Nastavení	Formátování
a	číslo – název – číslo stránky
b	číslo – název – mezery – číslo stránky
c	číslo – název – tečky – číslo stránky
d	číslo – název – číslo stránky (v odstavci)
e	rezervováno pro interaktivní účely
f	rezervováno pro interaktivní účely

Tabulka 22.1 Nastavení formátování seznamů.

Seznamy se nastavují pomocí:

`\setuplist [...,1,...] [...,2,...]`

1 IDENTIFIER

2 state = start stop

alternative = a b c ... none command

coupling = on off

criterium = SECTION local previous current all

pageboundaries = LIST

style = normal bold slanted boldslanted type cap
small... COMMAND

numberstyle = normal bold slanted boldslanted type cap
small... COMMAND

textstyle = normal bold slanted boldslanted type cap
small... COMMAND

pagestyle = normal bold slanted boldslanted type cap
small... COMMAND

color = IDENTIFIER

command = \...#1#2#3

numbercommand = \...#1

textcommand = \...#1

pagecommand = \...#1

interaction = cd:sectionnumber TEXT pagenumber all

before = COMMAND

after = COMMAND

inbetween = COMMAND

left = TEXT

right = TEXT

label = yes no

prefix = yes no none

pagenumber = yes no

headnumber = yes no

cd:sectionnumber = yes no

aligntitle = yes no

margin = DIMENSION

width = DIMENSION fit

height = DIMENSION fit broad

depth = DIMENSION fit broad

distance = DIMENSION

separator = TEXT

stopper = TEXT

symbol = none 1 2 3 ...

expansion = yes no command

maxwidth = DIMENSION

inherits from \framed

```
\setupcombinedlist [...1.] [...2.,...]
```

```
1 IDENTIFIER  
2 level = 1 2 3 4 SECTION current  
   inherits from \setuplist
```

Pokud chceme změnit vzhled generovaného obsahu, musíme pamatovat na to, že je to seznam.

```
\setupcombinedlist  
  [obsah]  
  [alternative=c,  
   aligntitle=no,  
   width=2.5cm]
```

Od této chvíle se bude formátování obsahu lišit od jeho standardního nastavení.

Seznamy se vyvolávají a umísťují pomocí:

```
\placelist [...1;...] [...2.,...]  
                                OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER  
2 inherits from \setuplist
```

22

Chceme-li tedy pouze část obsahu, napíšeme:

```
\placecontent[level=section]
```

nebo

```
\completecontent[level=section]
```

a zobrazí se pouze kapitoly a sekce. To se může hodit, pokud máme složitý a strukturovaný obsah, který má spoustu pod pod a pod odstavců, které v celkovém obsahu nechceme vypisovat.

Dlouhý seznam nebo obsah se nevejde na jednu stránku. Potřebujeme-li ve vhodném místě vynutit přechod na novou stránku, napíšeme:

```
\completecontent[2.2,8.5,12.3.3]
```

Zalomení stránky se objeví po sekci 2.2 a 8.5 a podsekci 12.3.3.

V některých případech chceme v automaticky generovaném seznamu napsat vlastní text. Toho dosáhneme pomocí:

```
\writetolist [..] {.2.} {.3.}
```

```
1 SECTION IDENTIFIER  
2 TEXT  
3 TEXT
```

```
\writebetweenlist [..] {.2.}
```

```
1 SECTION IDENTIFIER  
2 TEXT
```

Například, chceme-li udělat poznámku v obsahu po sekci nazvané *Hotely v Hasseltu*, napíšeme:

```
\section{Hotely v Hasseltu}  
\writebetweenlist[section]{\blank}  
\writetolist[section]{}{---ve výstavbě---}  
\writebetweenlist[section]{\blank}
```

23

23 | Rejstříky

V `CONTEXTU` je možné vytvořit jeden nebo více rejstříků. Implicitně je k dispozici příkaz `\index`. Jestliže chceme do rejstříku přidat nějaké slovo, napíšeme například:

```
\index{radnice}
```

Výraz *radnice* se objeví jako heslo rejstříku. Rejstřík je pomocným programem seřazen podle abecedy. Pokud je některé heslo třeba zatřídit mimo běžné abecední pořadí, například v případě symbolu, musí být doplněno o další třídící informaci:

```
\index[mínus]{$-$}
```

Někdy máme pod- nebo podpodhesla. Ty se zadávají následujícím způsobem:

```
\index{radnice+poloha}  
\index{radnice+architektura}
```

Rejstřík vygenerujeme příkazem

```
\placeindex
```

nebo

```
\completeindex
```

Příkaz `\index` je v `CONTEXTU` předdefinovaný, ale samozřejmě můžeme také definovat své vlastní rejstříky:

```
\defineregister [..?] [..?]
```

```
1 SINGULAR NAME
```

```
2 PLURAL NAME
```

Chceme-li například vytvořit rejstřík ulic v Hasseltu, můžeme napsat:

```
\defineregister[ulice][ulice]
```

Nyní je k dispozici nový příkaz pro tvorbu rejstříku `\ulice`. Heslem tohoto nového rejstříku může být třeba `\ulice{Ridderstraat}`. Samotný *seznam ulic* nyní vytvoříme použitím příkazů:

```
\placeulice
```

```
\completeulice
```

Vzhled rejstříků můžeme měnit příkazem:

```
\setupregister [..1] [..2] [..3..]
```

OPTIONAL

```
1 SINGULAR NAME
2 IDENTIFIER
3 n = NUMBER
balance = yes no
align = inner outer left right middle normal no yes
style = normal bold slanted boldslanted type cap
      small... COMMAND
pagestyle = normal bold slanted boldslanted type cap
          small... COMMAND
textstyle = normal bold slanted boldslanted type cap
          small... COMMAND
indicator = yes no
coupling = yes no
cd:sectionnumber = yes no
criterium = SECTION local all
distance = DIMENSION
symbol = 1 2 ... n a ... none
interaction = pagenumber TEXT
expansion = yes no command
referencing = on off
command = \...#1
location = left middle right
maxwidth = DIMENSION
unknownreference = empty none
alternative = a b A B
prefix = both first none
compress = no yes
deeptextcommand = \...#1
```

24

24 | Synonyma

V mnoha případech chtějí autoři používat určitá slova shodně v celém dokumentu. K dosažení jednotnosti je k dispozici následující příkaz:

```
\definesynonyms [.1.] [.2.] [.3.] [.4.]
```

OPTIONAL

- 1 SINGULAR NAME
- 2 PLURAL NAME
- 3 COMMAND
- 4 COMMAND

První dvojice hranatých závorek obsahuje tvar synonyma v jednotném čísle a druhá dvojice obsahuje tvar množného čísla. Třetí dvojice hranatých závorek obsahuje povel.

Například povel `\abbreviation` (zkratka) je definován následovně:

```
\definesynonyms [abbreviation] [abbreviations] [\infull]  
\setupsynonyms [style=cap]
```

Nyní je k dispozici příkaz `\abbreviation` a můžeme jím definovat své vlastní zkratky:

```
\abbreviation{ANWB}{Holandská automobilová asociace}  
\abbreviation{VVV}{Úřad turistických informací}  
\abbreviation{NS}{Holandské dráhy}
```

Jestliže napíšeme:

```
Holandský \VVV\ (\infull{VVV}) nám může poskytnout turistické  
informace o Hasseltu.
```

Dostaneme něco jako:

Holandský vvv (Úřad turistických informací) nám může poskytnout turistické informace o Hasseltu.

Seznam synonym a zkratek je nejlepší definovat v deklarační oblasti našeho vstupního souboru z důvodu jeho jednoduché údržby. Tento typ informace můžeme také uložit do externího souboru (např. `abbrev.tex`) a tento načíst příkazem:

```
\input abbrev.tex
```

Když chcete do vašeho dokumentu umístit seznam zkratek, můžete napsat:

```
\placelistofabbreviations
```

nebo

```
\completelistofabbreviations
```

Vytvoří se tak úplný abecedně uspořádaný seznam zkratek a jejich významů.

Sazba synonym se dá ovlivnit příkazem `\setupsynonyms`.

```
\setupsynonyms [.1.] [.,.2.,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 textstyle = normal bold slanted boldslanted type cap small...
  COMMAND
  synonymstyle = normal bold slanted boldslanted type cap small...
  COMMAND
  location = left right top serried inmargin inleft inright
  width = DIMENSION
  state = start stop
  criterium = all used
  conversion = yes no
  expansion = yes no command
  command = \...#1#2#3
```

Další aplikace synonym je popsána v kapitole 9.

25 | Křížové odkazy

Na vytvoření křížového odkazu z jednoho místa dokumentu na druhé použijeme příkaz:

```
\in {.1.} {.2.} [.3.]
```

```
1 TEXT
2 TEXT
3 REFERENCE
```

Složené závorky mohou obsahovat text, který má být vysázen před nebo za odkazem. To je výhodné pro zvětšení klikatelné oblasti v interaktivních dokumentech. Hranaté závorky pak nesou referenční jméno. Když napíšeme název kapitoly následujícím způsobem

```
\chapter[hotel]{Hotely v-Hasseltu}
```

tak se na tuto kapitolu můžeme odkázat povelom

v-\in{kapitole}[hotel]

Po zpracování dostaneme číslo kapitoly a odkaz vypadá například takto: v kapitole 23. Příkaz \in můžeme použít s referenčním jménem libovolného textového prvku, například kapitoly, sekce, obrázku, tabulky, vzorce, apod.

Další příklad:

V Hasseltu můžeme dělat spoustu věcí:

```
\startitemize[n,packed]
\item plavat,
\item plachtit,
\item[tramp] trampovat,
\item jezdit na kole.
\stopitemize
```

\in{Činnost}[tramp] popsaná na \at{straně}[tramp] je velmi namáhavá.

Bude to vypadat takto:

V Hasseltu můžeme dělat spoustu věcí:

1. plavat,
2. plachtit,
3. trampovat,
4. jezdit na kole.

Činnost 3 popsaná na straně 137 je velmi namáhavá.

Jak můžeme vidět, je také možné vytvořit odkaz na stránku. To se dělá příkazem:

```
\at {..} {?.} [?.]
```

- 1 TEXT
- 2 TEXT
- 3 REFERENCE

Tento příkaz lze kombinovat s povely:

```
\pagereference [.*]
```

- * REFERENCE

a

```
\textreference [..] {..}
```

```
1 REFERENCE
```

```
2 TEXT
```

Když se chceme odkázat na kapitolu *Hotely v Hasseltu*, můžeme napsat:

```
V-\in{kapitole}[hotel] na \at{straně}[hotel] nalezneme úplný přehled  
možností ubytování v-\pagereference[bydleni]Hasseltu.
```

Při zpracování zdrojového souboru bude vygenerováno číslo kapitoly a číslo strany. Na jiném místě dokumentu se můžeme odkázat na bydlení takto: na `\at{straně}[bydleni]`.

Můžeme rovněž definovat několik návěští oddělených čárkami.

```
\placefigure  
[here]  
[obr:kanaly,obr:cluny]  
{Typický obrázek Hasseltu.}  
{\externalfigure[ma-cb-08][width=10cm]}
```

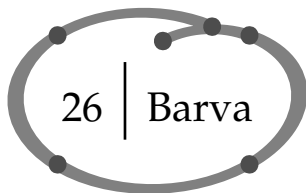
V-Hasseltu je mnoho kanálů (viz `\in{obrázek}[obr:kanaly]`).

.

V-hasseltských kanálech mohou kotvit čluny
(viz `\in{obrázek}[obr:cluny]`).

Výsledek může vypadat následovně:

V Hasseltu je mnoho kanálů (viz obrázek 25.1). . . V hasseltských kanálech mohou kotvit čluny (viz obrázek 25.1).

Text může být sázen barevně.

Obrázek 25.1 Typický obrázek Hasseltu.

```
\setupcolors [...,*.,...]
```

```
* state      = start  stop  global local
conversion  = yes no  always
reduction   = yes no
rgb         = yes no
cmyk       = yes no
mpcmyk     = yes no
mpspot     = yes no
textcolor   = IDENTIFIER
split      = c m y k p s no IDENTIFIER
criterium  = all none
```

26

Používání barev se musí zapnout povelom:

```
\setupcolors[state=start]
```

Nyní máme k dispozici základní barvy (červenou – red, zelenou – green a modrou – blue).

```
\startcolor[red]
```

```
Hasselt je velice \color[green]{barevné} město.
```

```
\stopcolor
```

Hasselt je velice barevné město.

Při použití černobílého tisku uvidíme jenom šedé odstíny. V elektronickém dokumentu barvy dopadnou podle očekávání.

Můžete také definovat své vlastní barvy příkazem:

```
\definecolor [..1.] [..,2.,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 r = TEXT
  g = TEXT
  b = TEXT
  c = TEXT
  m = TEXT
  y = TEXT
  k = TEXT
  s = TEXT
  h = TEXT
  t = TEXT
  a = TEXT
  p = TEXT
  e = TEXT
```

Například:

```
\definecolor [temneruda] [r=.5,g=.0,b=.0]
\definecolor [tmavezelena] [r=.0,g=.5,b=.0]
```

Nyní jsou k dispozici barvy **temneruda** a **tmavezelena**.

27 | Pozadí textu

Ke zvýraznění kapitoly nebo několika odstavců můžeme použít *pozadí*. Takový text se vloží do prostředí

```
\starttextbackground ... \stoptextbackground
```

Použití ilustruje tento příklad:

```

\setuptextbackground
  [frame=off,location=paragraph,
   leftoffset=.5\bodyfontsize,rightoffset=.5\bodyfontsize]
\starttextbackground
V-Hasseltu vyrůstalo několik významných lidí. Teprve nedávno se
ukázalo, že Kilian van Rensselaer hrál významnou roli při-založení státu
New York.
\stoptextbackground

```

Výsledkem je:

V Hasseltu vyrůstalo několik významných lidí. Teprve nedávno se ukázalo, že Kilian van Rensselaer hrál významnou roli při založení státu New York.

Pozadí může zabírat několik stránek. Pomocí

```

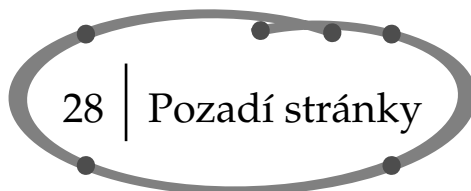
\setuptextbackground [..,.*,..]

* leftoffset   = DIMENSION
  rightoffset  = DIMENSION
  topoffset    = DIMENSION
  bottomoffset = DIMENSION
  before       = COMMAND
  after        = COMMAND
  state        = start stop
  location     = text paragraph none
  alternative  = 0 1 2
  inherits from \setupframed

```


lze ovlivnit jeho formátování.

Pozadí stránky může být nastaveno pomocí:

```
\setupbackgrounds [1.] [2...;...] [3...;...]
```

OPTIONAL OPTIONAL

```
1 top header TEXT footer bottom page paper leftpage rightpage
2 leftedge leftmargin TEXT rightmargin rightedge
3 state = start stop cd:repeat
   inherits from \setupframed
```

První dvě hranaté závorky definují část plochy stránky, které chceme nastavit pozadí. Poslední závorka obsahuje jeho parametry.

	left edge	left margin	text	right margin	right edge
top					
header					
text					
footer					
bottom					

Obrázek 28.1 Plochy stránky použitelné v `\setupbackgrounds`.

Pokud např. chcete mít šedé pozadí jako na obrázku 28.1, napíšeme:

```
\setupbackgrounds
 [header,text,footer]
 [leftmargin,text,rightmargin]
 [background=screen]
```

29 | Zarovnání

Horizontální a vertikální zarovnání textu se nastavuje pomocí

```
\setupalign [...]
```

```
* width left right middle inner outer wide broad height bottom  
line reset hanging nohanging hyphenated nothyphenated
```

Pro zarovnání jedné řádky stačí uvést:

```
\rightaligned{}  
\leftaligned{}  
\midaligned{}  
\rightaligned{}  
\leftaligned{}  
\midaligned{}  
\rightaligned{}  
stromu ambroně (hazelwood).}
```

Např.

```
\leftaligned {Hasselt byl vybudován na písčné hoře.}  
\midaligned {Hasselt byl vybudován na soutoku dvou řek.}  
\rightaligned {Hasselt byl pojmenován podle dřeva  
stromu ambroně (hazelwood).}
```

Po zpracování bude tento příklad vypadat takto:

Hasselt byl vybudován na písčné hoře.

Hasselt byl vybudován na soutoku dvou řek.

Hasselt byl pojmenován podle dřeva stromu ambroně (hazelwood).

K zarovnání odstavce se použije:

```
\startalignment [... ] ... \stopalignment  
OPTIONAL
```

```
* inherits from \setupalign
```

Zarovnání můžeme upřesnit zadáním směru (direction) a tolerance pružných výplňků (tolerance). Směr může být vertikální (vertical) a horizontální (horizontal). Tolerance je standardně velmi přísná (verystrict). Při sazbě do užších sloupců je užitečné povolit schovívavější přístup k zalamování odstavce (tolerant nebo verytolerant). Pro sazbu tohoto manuálu je tolerance nastavena takto:

```
\setuptolerance [horizontal,verystrict]
```

30 | Interaktivní mód v elektronických dokumentech

30.1 Úvod

Dokumenty dnes mohou být zpřístupňovány elektronicky prostřednictvím obrazovky počítače.

Po kliknutí myší na určitou plochu interaktivního dokumentu, se nám zobrazí jeho jiná část – ta, která byla odkazována. Příkladem může být kliknutí na číslo strany v rejstříku a následné zobrazení odpovídající stránky dokumentu.

Interakce se týkají:

- aktivních čísel kapitol v obsahu;
- aktivních čísel stran v rejstříku;
- aktivních čísel stran, čísel kapitol a čísel obrázků ve vnitřních odkazech na strany, kapitoly, obrázky ap.;
- aktivních názvů, čísel stran a čísel kapitol v externích referencích na jiné interaktivní dokumenty;
- aktivní menu v navigačních panelech.

Interaktivní chování do jisté míry závisí na programu, kterým dokument prohlížíme. Pokud předpokládáme, že použijeme PDF_{TEX} pro přímé generování PDF dokumentu nebo použijeme Acrobat Distiller pro převedení POSTSCRIPTového souboru na soubor PDF, je pak zřejmé, že pro zobrazení použijeme PDF prohlížeč, například Acrobat Reader, Acrobat Exchange nebo GHOSTVIEW.

CONTEXT je velmi mocný nástroj pro generování elektronických nebo interaktivních dokumentů PDF. V této kapitole je nicméně popsáno jenom pár standardních vlastností. Protože autoři tohoto manuálu chtějí všechny manuály věnované CONTEXTu zpřístupnit elektronicky včetně zdrojových textů, je jednou z možností, jak se důvěrně obeznámit se schopnostmi CONTEXTu, zpětné inženýrství.¹⁰

30.2 Interaktivní mód

Interaktivní mód se aktivuje pomocí:

¹⁰ Pozn. překl.: Interaktivitě je věnován manuál <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mwidget.pdf>, viz přílohu A.


```
\setupinteraction [...,*,...]
```

```
* state           = start stop
menu              = on off
page              = yes no
click             = yes no
split            = yes no
display          = new
openaction        = REFERENCE
closeaction       = REFERENCE
openpageaction    = REFERENCE
closepageaction   = REFERENCE
calculate         = IDENTIFIER
strut            = yes no
width            = DIMENSION
height          = DIMENSION
depth           = DIMENSION
style            = normal bold slanted boldslanted type cap
                  small... COMMAND
color            = IDENTIFIER
contrastcolor     = IDENTIFIER
symbolset        = IDENTIFIER
title            = TEXT
subtitle         = TEXT
author           = TEXT
date            = TEXT
keyword          = TEXT
fieldlayer       = auto IDENTIFIER
```

Například:

```
\setupinteraction
[state=start,
color=green,
style=bold]
```

způsobí, že se začnou automaticky generovat hyperlinky a aktivní slova se zobrazí zeleně.

Interaktivní dokumenty jsou podstatně větší (v MB) než jejich papíroví bratřenci, protože hyperlinky zabírají nějaké místo. Také si všimněme, že zpracování dokumentu probíhá pomaleji. Proto je výhodné interaktivní mód během přípravných fází tvorby dokumentu deaktivovat.

30.3 Interaktivita v rámci jednoho dokumentu

Již dříve jsme viděli, jak vytvořit odkaz pomocí `\in` a `\at`. Možná jste se divili, proč píšeme `\in{kapitola}[chap:uvod]`. Zaprvé se tak zamezí, aby slovo *kapitola* a korepondující číslo bylo rozděleno řádkovým zlomem. A zadruhé bude jak slovo *kapitola*, tak i její číslo sázeno v interaktivním módu aktivně. Díky tomu získá čtenář větší klikatelnou oblast.

V interaktivním módu máme k dispozici jeden příkaz, který v papírové variantě dokumentu nemá příliš význam. Je jím

```
\goto {.1.} {.2.} [...3,...]
```

- 1 TEXT
- 2 TEXT
- 3 REFERENCE

Složené závorky obsahují uvozující nebo ukončující text reference, hranaté odkaz (referenční jméno nebo pokyn).

`V-\goto{Hasseltu}[fig:cityplan]` jsou všechny ulice vybudovány do kruhu.

V interaktivním dokumentu bude slovo *Hasseltu* zelené a aktivní. Skočíte jím na obrázek s mapkou Hasseltu.

30

30.4 Interaktivita mezi dokumenty

Je možné odkazovat z jednoho dokumentu na jiný. Nejdříve musíme registrovat vnější dokument. Dělá se to pomocí

```
\useexternaldocument [.1.] [.2.] [.3.]
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 file
- 3 TEXT

První hranaté závorky musí obsahovat logické jméno dokumentu, druhý pár závorek obsahuje jméno souboru a poslední závorky obklopují pojmenování vnějšího dokumentu.

Pro odkazování takto registrovaného dokumentu použijeme

```
\from [..]
```

```
* REFERENCE
```

Závorky obsahují logické jméno dokumentu.

Podívejme se na následující příklad:

```
\useexternaldocument[hia][hasbook][Hasselt v~srpnu]
```

```
Většina turistických atrakcí je popsána v~knize  
\from[hia]. Podrobnosti o~Eui||feestu je možno nalézt  
v~knize \from[hia::euifeest]. Popis \goto{Eui||feestu}[hia::euifeest]  
je v~průvodci \from[hia]. Eui||feest je popsán na  
\at{straně}[hia::euifeest] v~materiálu \from[hia].  
Viz další informace v~kapitole \in{kapitole}[hia::euifeest] knihy  
\from[hia].
```

Příkaz `\useexternaldocument` bývá použit v úvodní oblasti vstupního souboru.

Po zpracování našeho vstupního souboru (přinejmenším dvakrát, aby byly odkazy v pořádku) a souboru `hasbook.tex`, budeme mít dva PDF dokumenty. Výše uvedené odkazy mají následující význam:

- `\from[hia]` vyrobí aktivní titulek, který jsme uvedli v třetím páru hranatých závorek příkazu `\useexternaldocument` a svázán bude s první stranou `hasbook.pdf`.
- `\from[hia::euifeest]` vyrobí aktivní titulek a sváže jej se stranou, kde začíná kapitola `Eui-feest`.
- `\goto{Eui||feest}[hia::euifeest]` vyrobí aktivní slovo *Eui-feest* a sváže jej se stranou, kde začíná kapitola `Eui-feest`.
- `\at{strana}[hia::euifeest]` vyrobí aktivní slovo *strana*, připojí číslo strany a sváže je s touto stranou.
- `\in{kapitola}[hia::euifeest]` vyrobí aktivní slovo *kapitola*, připojí číslo kapitoly a sváže je s příslušnou kapitolou.

Jak jsme mohli vidět, `::` odděluje (logické) jméno souboru a referenční jméno dosko-ku v tomto dokumentu.

30.5 Menu

Definovat můžeme také navigační panel pomocí

```

\defineinteractionmenu [1...] [2...,...] [3...,...]  

                                                                OPTIONAL
1 IDENTIFIER
2 left right top bottom IDENTIFIER
3 before          = COMMAND
  after           = COMMAND
  inbetween       = COMMAND
  left            = COMMAND
  right           = COMMAND
  middle          = COMMAND
  state           = start stop none local
  style           = normal bold slanted boldslanted type cap  

                  small... COMMAND
  color           = IDENTIFIER
  distance        = overlay DIMENSION
  samepage        = yes empty no none
  unknownreference = yes empty no none
  leftoffset      = DIMENSION
  rightoffset     = DIMENSION
  topoffset       = DIMENSION
  bottomoffset    = DIMENSION
  position        = yes no
  inherits from \setupframed

```

30

První pár závorek definuje referenční jméno, které může později být použito pro vyvolání menu. Druhé závorky určují polohu na obrazovce. Třetí nastavují menu.

Typická definice menu vypadá takto:

```

\setupcolors
  [state=start]

\setupinteraction
  [state=start,
  menu=on]

\defineinteractionmenu
  [mymenu]
  [right]
  [state=start,
  align=middle,
  background=screen,
  frame=on,
  width=\marginwidth,
  style=smallbold,
  color=]

\startinteractionmenu[mymenu]
  \but [content] Obsah \\
  \but [index] Rejstřík \\

```

```

\fill \\
\but [ExitViewer] Konec \\
\stopinteractionmenu

\setupheadertexts[{\interactionmenu[mymenu]}]

```

Tato definice vytvoří na pravé straně každé strany menu. Tlačítka menu budou obsahovat texty *Obsah*, *Rejstřík* a *Konec* s odpovídajícími funkcemi, po řadě: skok na obsah, skok na rejstřík a ukončení prohlížeče. Návěští na obvyklé doskoky, jakými jsou např. *content* a *index*, jsou předdefinovány, pokud obsah a rejstřík vložíme pomocí `\completecontent` a `\completeindex`. Jiné předdefinované funkce jsou *FirstPage* (první strana), *LastPage* (poslední strana), *NextPage* (další strana) a *PreviousPage* (předchozí strana). O vložení menu se stará `\interactionmenu`.

Akce typu *ExitViewer* (ukončí prohlížeč) je nezbytná, aby náš elektronický dokument byl samoobsažný. Jiné předdefinované akce, které můžeme použít jsou *PrintDocument* (tiskni), *SearchDocument* (prohledej dokument) a *PreviousJump* (skok na předchozí zobrazení).

Menu jsou nastavována pomocí:

```

\startinteractionmenu [...] ... \stopinteractionmenu

* IDENTIFIER

```

31 | Písmo a přepínače fontů

31.1 Úvod

Implicitní font v `CONTEXT`u je *Computer Modern Roman* (*cmr*). Můžete také použít font *Lucida Bright* (*lbr*) a symboly *American Mathematical Society* (*ams*). Dostupné jsou *PostScriptové* fonty (*pos*) a mnohé další.

31.2 Řezy písma a jejich velikost

Rodinu, řez a velikost fontu pro celý dokument vybereme pomocí:

```
\setupbodyfont [...,*,...]
```

```
* IDENTIFIER serif regular roman sans support sansserif mono type  
teletype handwritten calligraphic 5pt ... 12pt
```

Pokud použijeme `\setupbodyfont[cmr,sansserif,9pt]`

v úvodní deklarační oblasti vstupního souboru, text by měl vypadat asi takto.

Pro změnu uprostřed dokumentu, nebo na úrovni sekce, bychom měli použít:

```
\switchtobodyfont [...,*,...]
```

```
* 5pt ... 12pt small big global
```

10.\,listopadu (jeden den před dnem svatého Martina) chodí omladina města Hasselt dům od domu a zpívá zvláštní píseň určenou jen pro tuto příležitost. Svůj zpěv doprovází na nástroj `{\em foekepot}`. Neodejdou, dokud jim nedáte nějaké peníze, nebo sladkosti. Píseň zní asi takto:

```
\startnarrower  
\switchtobodyfont[small]  
\startlines  
Foekepotterij, foekepotterij,  
Geef mij een centje dan ga'k voorbij.  
Geef mij een alfje dan blijf ik staan,  
'k Zal nog liever naar m'n arrenmoeder gaan.  
Hier woont zo'n rieke man, die zo vulle g\egrave ven kan.  
G\egrave f wat, old wat, g\egrave f die arme stumpers wat,  
'k Eb zo lange met de foekepot elopen.  
'k Eb gien geld om brood te kopen.  
Foekepotterij, foekepotterij,  
Geef mij een centje dan ga'k voorbij.  
\stoplines  
\stopnarrower
```

Poznamenejme ještě, že `\startnarrower ... \stopnarrower` se také užívá jako začátek a konec přepnutí fontu. Funkce `\startlines` a `\stoplines` v tomto příkladu je zřejmá.

10. listopadu (jeden den před dnem svatého Martina) chodí omladina města Hasselt dům od domu a zpívá zvláštní píseň určenou jen pro tuto příležitost. Svůj zpěv doprovází na nástroj *foekepot*. Neodejdou, dokud jim nedáte nějaké peníze, nebo sladkosti. Píseň zní asi takto:

```
Foekepotterij, foekepotterij,  
Geef mij een centje dan ga'k voorbij.
```

Geef mij een alfe dan blijf ik staan,
 'k Zal nog liever naar m'n arrenmoeder gaan.
 Hier woont zo'n rieke man, die zo vulle gèven kan.
 Gèf wat, old wat, gèf die arme stumpers wat,
 'k Eb zo lange met de foekepot elopen.
 'k Eb gien geld om brood te kopen.
 Foekepotterij, foekepotterij,
 Geef mij een centje dan ga'k voorbij.

Pokud chceme získat přehled dostupných druhů fontu zvolené rodiny, zkusme vy-
 sázet:

```
\showbodyfont[cmr]
```

	[modern] [cmr]								\mr : Ag				
	\tf	\sc	\sl	\it	\bf	\bs	\bi	\tfx	\tfx	\tfa	\tfb	\tfc	\tfd
\rm	Ag	AG	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag
\ss	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag
\tt	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag	Ag

31.3 Přepínače řezu a velikosti v parametrech příkazů

V mnoha příkazech jeden z parametrů indikuje požadovaný styl sazby. Například:

```
\setuphead[chapter][style=\tfd]
```

V tomto případě je velikost písma nadpisu kapitol nastavena na \tfd. Místo takového příkazu bychom ale měli používat předdefinované volby, které se vztahují k aktuálnímu druhu fontu:

```
normal bold slanted boldslanted type mediaeval  

small smallbold smallslanted smallboldslanted smalltype  

capital cap
```


31.4 Lokální řez písma a jeho velikost

V běžném textu můžeme měnit *styl písma* na roman, bezpatkové a neproporcionální (strojopisné) pomocí příkazů \rm, \ss a \tt.

Řez písma, jako kurzíva, skloněné nebo tučné, můžeme měnit pomocí \it, \sl a \bf.

Velikost písma lze měnit v rozmezí od 4pt do 12pt a nastavuje se pomocí \switchtobodyfont.

Aktuální styl je v příkazu přednastaven pomocí \tf. Pokud chceme zvětšit velikost písma, použijeme \tfa, \tfb, \tfc a \tfd. Příponu a, b, c a d lze přidávat také k příkazům \it, \sl nebo \bf.

```
{\tfc Ražba mincí}
```

V období od roku {\tt 1404} do {\tt 1585} vlastnil Hasselt {\sl právo ražení mincí}. Proti této výsadě Hasseltu ostatní města protestovala, ale {\switchtobodyfont[7pt] biskup z Utrechtu} tyto protesty nevyslyšel.

Složená závorka indikuje začátek a konec oblasti, která je ovlivněna přepínačem stylu nebo velikosti.

Ražba mincí

V období od roku 1404 do 1585 vlastnil Hasselt *právo ražení mincí*. Proti této výsadě Hasseltu ostatní města protestovala, ale biskup z Utrechtu tyto protesty nevyslyšel.

31.5 Předefinování velikosti fontu

Ve zvláštních případech můžeme definovat svou vlastní velikost fontu.

```
\definebodyfont [...1,...] [...2.] [...,3.,...]
```

```
1 5pt ... 12pt default
```

```
2 rm ss tt mm hw cg
```

```
3 tf = FILE
```

```
bf = FILE
```

```
sl = FILE
```

```
it = FILE
```

```
bs = FILE
```

```
bi = FILE
```

```
sc = FILE
```

```
ex = FILE
```

```
mi = FILE
```

```
sy = FILE
```

```
ma = FILE
```

```
mb = FILE
```

```
mc = FILE
```

31

Tato definice by měla vypadat asi takto:

```
\definebodyfont[10pt][rm][tfe=Regular at 36pt]
{\tfe Hasselt!}
```

Nyní příkaz `\tfe` vysází velikostí 36pt nápis: Hasselt!

31.6 Kapitálky

Zkratky jako PDF (Portable Document Format) jsou tištěny pomocí malých kapitálek. Malé kapitálky jsou o něco menší, než počáteční písmena vět v aktuálním fontu a mohou být vysázeny pomocí:

```
\cap {.*.}
```

```
* TEXT
```

Pokud porovnáme PDF, `\cap{PDF}` a `\sc pdf`
PDF, PDF a pdf
PDF, PDF a PDF (Computer Modern Roman)

můžeme vidět zřetelně rozdíl. Příkaz `\sc` vytváří skutečné kapitálky (musí existovat jako samostatný font), zatímco pseudokapitálky `\cap` jsou vytvořeny geometrickou deformací verzálek.

31.7 Zvýraznění

Pro jednotné zvýraznění slov v dokumentu používáme příkaz:

```
\em
```

Zvýrazněná slova se implicitně vysází skloněným stylem.

Při procházce Hasseltem bychom měli `{\bf \em dávat pozor}` na `{\em Amsterodamy}`. Slovem `{\em Amsterodamy}` `{\bf \em nejsou}` míněni obyvatelé Amsterodamu, ale malé kamenné pilíře, oddělující chodník od silnice. Jsou zamýšleny jako ochrana chodců před projíždějícími auty, ale ve skutečnosti se lidé častěji zraní, když o ně zakopnou.

Při procházce Hasseltem bychom měli **dávat pozor** na *Amsterodamy*. Slovem *Amsterodamy* **nejsou** míněni obyvatelé Amsterodamu, ale malé kamenné pilíře, oddělující chodník od silnice. Jsou zamýšleny jako ochrana chodců před projíždějícími auty, ale ve skutečnosti se lidé častěji zraní, když o ně zakopnou.

Pokud něco dvakrát zdůrazníme, vysází se to opět nezdůrazněně.

31.8 Strojopis alias režim verbatim

Pokud si přejeme zobrazit text přesně tak, jak jsme ho uvedli do vstupního souboru, s ukončením řádek přesně tam, kde jste použili ENTER, použijeme:

```
\starttyping ... \stoptyping
```

V textu můžeme použít:

```
\type {...}
```

```
* TEXT
```

Složené závorky ohraničují strojepisný text. Sestavujme jej opatrně, protože v něm již nefunguje běžný mechanismus zalamování řádků.

Nastavení režimu verbatim můžeme provádět pomocí:

```
\setuptyping [1...] [2...,s...,...]  
OPTIONAL
```

```
1 file typing IDENTIFIER  
2 space = on off  
page = yes no  
option = slanted normal commands color none  
text = yes no  
icommand = COMMAND  
vcommand = COMMAND  
ccommand = COMMAND  
before = COMMAND  
after = COMMAND  
margin = DIMENSION standard yes no  
evenmargin = DIMENSION  
oddmargin = DIMENSION  
blank = DIMENSION small medium big standard halflines line  
escape =  
space = on off  
tab = NUMBER yes no  
page = yes no  
indentnext = yes no  
style = normal bold slanted boldslanted type cap small...  
COMMAND  
color = IDENTIFIER  
palet = IDENTIFIER  
lines = yes no hyphenated  
empty = yes all no  
numbering = line file no
```

```
\setuptype [..,*..,..]
```

```
* space = on off
option = slanted normal none
style = normal bold slanted boldslanted type cap small...
      COMMAND
color = IDENTIFIER
```

31.9 Kódování znaků

Každý font je připraven v jednom nebo více kódováních. Při zavedení fontu pomocí fontových definičních tabulek, tzv. `typescriptů`, je nutné toto kódování specifikovat. Pro kódování `ec`, používané v Evropě nejčastěji, vypadá načtení písma Computer Modern takto:

```
\usetypescript [modern] [ec]
\setupbodyfont [modern, 10pt, rm]
```

Typ kódování fontu volíme podle toho, v jakém kódování máme vzory dělení slov v použitém jazyce. Toto kódování se dovíme zapsáním `\showpatterns`, viz tabulka 31.1.

Přípravu fontu se správným kódováním i s předgenerováním `typescriptů` lze svěřit programku `texfont`.

Pokud náš editor pracuje v jiném kódování, než je kód fontu, pak je nutné text překódovat. O to se postará `CONTEX`T, pokud vstupní kódování našeho dokumentu uvedeme v hranaté závorce příkazu:

```
\enableregime [..*..]
```

```
* Latin1 Latin2 Latin7 Latin15 iso-8859-1 iso-8859-2 iso-8859-7
iso-8859-15 cp1250 cp1251 cp1252 cp1253 cp1254 cp1257 viscii cyr
grk mac utf8 unicode
```

language	encoding	mapping	number	left _{min}	right _{min}
en	ec	ec	1	2	3
uk	ec	ec	2	3	3
de	texnansi	texnansi	3	2	2
de	ec	ec	4	2	2
fr	texnansi	texnansi	5	2	2
fr	ec	ec	6	2	2
es	ec	ec	7	2	2
pt	texnansi	texnansi	8	2	2
pt	ec	ec	9	2	2
it	texnansi	texnansi	10	2	2
it	ec	ec	11	2	2
nl	texnansi	texnansi	12	2	2
nl	ec	ec	13	2	2
cz	il2	il2	14	2	2
cz	ec	ec	15	2	2
sk	il2	il2	16	2	2
sk	ec	ec	17	2	2
pl	pl0	pl0	18	2	2
pl	ec	ec	19	2	2
pl	qx	qx	20	2	2

Tabulka 31.1 Výpis příkazu `\showpatterns`.

32.1 Úvod

V kapitole 3 jste již viděli, že pro vysázení speciálních znaků jako # \$ % & _ { a } musíme napsat více než jeden symbol. Akcentovaná písmena nebo cizokrajné symboly musí být složeny z více znaků, aby byl vytvořen správně vysázený znak.

Nad rámec této příručky vychází problematika akcentovaných písmen v matematickém režimu. Informace o této problematice najdete v \TeX Booku Donalda E. Knutha.

32.2 Akcenty

Kromě přímého vstupu znaků s diakritikou pomocí vhodného kódování (viz kapitulu 31.9), můžeme v `CONTEXTU` akcentovaná písmena složit z jednoduchých znaků a diakritických znamének. Tabulka 32.1 ukazuje, jak kompozit vytvoříme. Písmeno *u* je uvedeno jenom jako příklad.

Napišeme	Dostaneme	Napišeme	Dostaneme
<code>\‘{u}</code>	ù	<code>\u{u}</code>	ű
<code>\’{u}</code>	ú	<code>\v{u}</code>	ű
<code>\^~{u}</code>	û	<code>\H{u}</code>	ű
<code>\" {u}</code>	ü	<code>\b{u}</code>	ụ
<code>\~{u}</code>	ũ	<code>\d{u}</code>	u̇
<code>\={u}</code>	ū	<code>\c{u}</code>	ụ
<code>\. {u}</code>	ů	<code>\k{u}</code>	ụ
<code>\r{u}</code>	ů		

Tabulka 32.1 Akcenty

Asi nechceme psát písmena *ï* nebo *ĵ* (s tečkami). Z písmen *i* a *j* vytvoříme složené znaky následujícím způsobem:

`\" {\i}` *ï*

`\^~ {\j}` *ĵ* (j bez tečky nemusí být ve všech písmech k dispozici)

32.3 Cizokrajné symboly

Jak se sestavují písmena a znaky, které se vyskytují v cizích jazycích, uvádí tabulka 32.2.

Napišeme	Dostaneme	Napišeme	Dostaneme
<code>\oe</code>	œ	<code>\O</code>	Ø
<code>\OE</code>	Œ	<code>\l</code>	ł
<code>\ae</code>	æ	<code>\L</code>	Ł
<code>\AE</code>	Æ	<code>\SS</code>	ß
<code>\aa</code>	å	<code>?‘</code>	ı
<code>\AA</code>	Å	<code>!‘</code>	ı
<code>\o</code>	ø	<code>\texteuro</code>	€

Tabulka 32.2 Cizokrajná písmena a znaky

Mnoho dalších symbolů je definováno v externích množinách. Zavádějí se příkazem

```
\usesymbols [...]
```

```
* IDENTIFIER
```

V hranatých závorkách je trojpísmenný název množiny, např. eur, nav, mvs, jmn, uni. Seznam znaků dané množiny se zobrazí příkazem

```
\showsymbolset [...]
```

```
* IDENTIFIER
```

33 | Formátování stránky

Formát stránky je definován příkazem:

33

`\setuplayout [...,*,...]`

<code>*</code>	<code>width</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>	<code>fit</code>	<code>middle</code>
	<code>height</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>	<code>fit</code>	<code>middle</code>
	<code>backspace</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>topspace</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>margin</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>leftmargin</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>rightmargin</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>header</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>footer</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>top</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>bottom</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>leftedge</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>rightedge</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>headerdistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>footerdistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>topdistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>bottomdistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>leftmargindistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>rightmargindistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>leftedgedistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>rightedgedistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>horoffset</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>veroffset</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>style</code>	<code>=</code>	<code>normal bold slanted boldslanted type cap</code>		
			<code>small... COMMAND</code>		
	<code>color</code>	<code>=</code>	<code>IDENTIFIER</code>		
	<code>marking</code>	<code>=</code>	<code>on off color screen TEXT</code>		
	<code>location</code>	<code>=</code>	<code>left middle right bottom top singlesided</code>		
			<code>doublesided</code>		
	<code>scale</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>nx</code>	<code>=</code>	<code>NUMBER</code>		
	<code>ny</code>	<code>=</code>	<code>NUMBER</code>		
	<code>dx</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>dy</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>lines</code>	<code>=</code>	<code>NUMBER</code>		
	<code>columns</code>	<code>=</code>	<code>NUMBER</code>		
	<code>columnndistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>grid</code>	<code>=</code>	<code>yes no</code>		
	<code>bottomspace</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>cutspace</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>textdistance</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>textwidth</code>	<code>=</code>	<code>NUMBER</code>		
	<code>textmargin</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>clipoffset</code>	<code>=</code>	<code>DIMENSION</code>		
	<code>page</code>	<code>=</code>	<code>IDENTIFIER</code>		
	<code>paper</code>	<code>=</code>	<code>IDENTIFIER</code>		

Tento povel se píše do deklarační oblasti vstupního souboru.

Měli bychom se obeznámit s parametry, které popisují formát stránek (stránkové zrcadlo). Stránka je rozdělena na několik oblastí jako například text, záhlaví, úpatí atd. Velikosti těchto částí se dají nastavit příkazem `\setuplayout`.

Různé oblasti ve formátu stránky jsou popsány na obrázku 33.1. Okraj je také nazýván marginálií.

	left	left		right	right
	edge	margin	text	margin	edge
top					
header					
text					
footer					
bottom					

Obrázek 33.1 Formát stránky.

33

Pokud chceme vidět formát stránkového zrcadla, můžeme napsat příkaz `\showframe` a zpracovat jednu stranu nebo celý soubor. Oblasti jsou pak na stránce vyznačeny několika barevnými rámečky.

Příkaz `\showsetups` ukáže hodnoty parametrů. Kombinací obou příkazů je povel `\showlayout`.

Hodnoty formátovacích parametrů jsou dostupné jako příkazy (viz tabulku 33.2). To nám umožňuje přesněji definovat rozměry sloupců, obrázků a tabulek. Některé z těchto parametrů jsou vysvětleny v tabulce 33.1.

Příkazy	Význam
<code>\makeupwidth</code>	šířka zrcadla sazby
<code>\makeupheight</code>	výška zrcadla sazby
<code>\textwidth</code>	šířka textové oblasti
<code>\textheight</code>	výška textové oblasti

Tabulka 33.1 Několik parametrů ve formě příkazů.

Jestliže chceme definovat šířku sloupce nebo výšku obrázku, můžeme to udělat relativně k hodnotám `\makeupwidth` nebo `\makeupheight`. Změny nastavení šířky nebo výšky stránky pak proporcionalně změní rozměry sloupce nebo obrázku.

```
\placefigure  
  [here]  
  [fig:steppable]  
  {Stupňovitá štítová zeď.}  
  {\externalfigure[ma-cb-19][width=.6\textwidth]}
```

Po zpracování dostaneme:

Obrázek 33.2 Stupňovitá štítová zeď.

Ostatní vzdálenosti a rozměry jsou uvedeny v tabulce 33.2.

Příkaz `\setuplayout` je definován v deklarační oblasti vstupního souboru, před povelu `\starttext`. To znamená, že hodnoty parametrů jsou globální a platné pro celý dokument. Nicméně pokud pro některé stránky chceme vykonat drobné změny rozvržení stránky, použijeme

```
\adaptilayout [21,38] [height=+.5cm]
```

V tomto případě budou mít strany 21 a 38 výšku rovnou 0,5 cm + výška stránky.

Na lokální změny formátu stránky můžete použít příkaz:

```
\startlocal ... \stoplocal
```

Například:

```

\start
\startlocal
  \setuplayout [height=+.5cm]
\stoplocal

```

Hasselt má úplně jiné uspořádání než většina měst kvůli svému opevněním a-hradním příkopům.

```
\stop
```

Neradíme používat tyto lokální změny příliš často. Vždycky je lepší pozměnit text nežli měnit formát stránky.

Parametr	Příkaz
vzdálenost vršku	<code>\topdistance</code>
výška vršku	<code>\topheight</code>
vzdálenost záhlaví	<code>\headerdistance</code>
výška záhlaví	<code>\headerheight</code>
horní mezera	<code>\topspace</code>
úroveň hlavičky	<code>\headlevel</code>
vnitřní okraj	<code>\backspace</code>
vzdálenost marginálií	<code>\margindistance</code>
šířka každé z marginálií	<code>\marginwidth</code>
šířka levé marginálie	<code>\leftmarginwidth</code>
šířka pravé marginálie	<code>\rightmarginwidth</code>
vzdálenost hran	<code>\edgedistance</code>
šířka každé z hran	<code>\edgewidth</code>
šířka levé hrany	<code>\leftedgewidth</code>
šířka pravé hrany	<code>\rightedgewidth</code>
výška papíru	<code>\paperheight</code>
šířka papíru	<code>\paperwidth</code>
výška zrcadla	<code>\makeupheight</code>
šířka zrcadla	<code>\makeupwidth</code>
výška textu	<code>\textheight</code>
šířka textu	<code>\textwidth</code>
vzdálenost úpatí	<code>\footerdistance</code>
výška úpatí	<code>\footerheight</code>
vzdálenost spodku	<code>\bottomdistance</code>
výška spodku	<code>\bottomheight</code>

Tabulka 33.2 Parametry pro úpravu stránky.

34.1 Úvod

V `TEXU` a `CONTEXTU` je nejdůležitější jednotkou textu odstavec. Nový odstavec můžeme začít

- prázdným řádkem,
- příkazem `\par`.

Ve vstupním ASCII souboru je vhodné jako oddělovače odstavců využívat prázdné řádky. Dostaneme tak přehlednější a lépe strukturovaný text, ve kterém se snadněji odhalují případné chyby.

Pokud si přejeme ukončit odstavec výslovně příkazem, použijeme `\par`.

```
Jednou byl ve válce Hasselt obléhán. Po nějaké
době na město dolehl hladomor a-vše, co se dalo sníst,
už bylo snědono, kromě jedné krávy. Ta byla ponechána naživu
a-navíc se jí dostávalo velice slušného zacházení. \par
Jednou denně vyváděli obyvatelé Hasseltu tuto krávu
na procházku po hradbách. Když obléhatelé viděli
dobře živenou krávu, propadali malomyslnosti. Nakonec
obléhání ukončili a-Hasselt byl zachráněn.\par
V-Hoogstraatu se dnes na památku tohoto obležení
a-moudrosti obyvatel nachází kamenná deska
s-vyobrazením krávy.
```

Místo příkazů `\par` bychom mohli také použít několik prázdných řádků:

```
Jednou byl ve válce Hasselt obléhán. Po nějaké
době na město dolehl hladomor a-vše, co se dalo sníst,
už bylo snědono, kromě jedné krávy. Ta byla ponechána naživu
a-navíc se jí dostávalo velice slušného zacházení.

Jednou denně vyváděli obyvatelé Hasseltu tuto krávu
na procházku po hradbách. Když obléhatelé viděli
dobře živenou krávu, propadali malomyslnosti. Nakonec
obléhání ukončili a-Hasselt byl zachráněn.

V-Hoogstraatu se dnes na památku tohoto obležení
a-moudrosti obyvatel nachází kamenná deska
s-vyobrazením krávy.
```

34.2 Mezera mezi odstavci

Velikost mezery mezi odstavci lze nastavit pomocí:

```
\setupwhitespace [...]  
                        OPTIONAL  
* none small medium big line fixed fix DIMENSION
```

Tento dokument je vysázen s nastavením `\setupwhitespace[medium]`.

Když je velikost meziodstavcové mezery nastavena, máme k dispozici dva příkazy, které jsou nicméně potřeba jen zřídka:

```
\nowhitespace  
\whitespace
```

Pokud odstavec obsahuje vodorovné linky, nebo orámovaný text, jako například

```
Ridderstraat 27, 8061GH Hasselt
```

pak se stává, že rozestup není optimální. V takovém případě lze provést korekci pomocí:

```
\startlinecorrection ... \stoplinecorrection
```

Pokud tedy napíšeme:

```
\startlinecorrection  
\framed{Ridderstraat 27, 8061GH Hasselt}  
\stoplinecorrection
```

dostaneme lepší výstup. Tyto příkazy ale použijeme, jen pokud je to opravdu nezbytné!

```
Ridderstraat 27, 8061GH Hasselt
```

Další příkaz pro ovládání mezery mezi odstavci je:

```
\blank [...;...]  
      OPTIONAL  
* small medium big nowhite back white disable force reset line  
  halfline FORMULA fixed flexible none
```

Hranaté závorky za příkazem jsou nepovinné a umožňují nastavit velikost meze-
ry mezi odstavci. Klíčová slova jako `small`, `medium` a `big` nastavují mezeru relativně
vzhledem k velikosti daného fontu.

Oficiální název Hasselt má vždy příponu `Ov`, což je zkratka
provincie `{\em Overijssel}`.

```
\blank[2*big]
```

Úsměvně na tom je, že v Holandsku je Hasselt pouze jeden
a tato přípona je tedy nadbytečná.

```
\blank
```

Tato přípona je pozůstatkem z dob, kdy Holandsko a Belgie
byly jednou zemí pod vládou španělského krále Filipa II.

```
\blank[2*big]
```

Hasselt v Belgii leží v provincii Limburg, ale Belgičané
na své dopisy Hasselt (Li) zřejmě nepiší.

Příkaz `\blank` bez hranatých závorek představuje obvyklou mezeru.

Náš příklad by vypadal:

Oficiální název Hasselt má vždy příponu `Ov`, což je zkratka provincie *Overijssel*.

Úsměvně na tom je, že v Holandsku je Hasselt pouze jeden a tato přípona je tedy
nadbytečná.

Tato přípona je pozůstatkem z dob, kdy Holandsko a Belgie byly jednou zemí pod
vládou španělského krále Filipa II.

Hasselt v Belgii leží v provincii Limburg, ale Belgičané na své dopisy Hasselt (Li)
zřejmě nepiší.

Velikost obvyklé mezery lze ovládat pomocí:

```
\setupblank [.*.]  
          OPTIONAL  
* normal standard line DIMENSION big medium small fixed flexible
```

Pokud chceme potlačit tuto meziodstavcovou mezeru, můžeme použít:

```
\startpacked [...] ... \stoppacked  
          OPTIONAL  
* blank
```

V tomto dokumentu je mezera nastavena na medium ale na následujících řádcích je tato mezera potlačena a řádky jsou tedy semknuty k sobě.

```
\startpacked
Hasselt (Ov) leží v~provincii Overijssel.
Hasselt (Li) leží v~provincii Limburg.
Pozor: Mluvíme o~Limburgu v~Belgii. Existuje také
Limburg v~Holandsku.
\stoppacked
```

Vysázeno bude:

Hasselt (Ov) leží v provincii Overijssel.
Hasselt (Li) leží v provincii Limburg.
Pozor: Mluvíme o Limburgu v Belgii. Existuje také Limburg v Holandsku.
Není těžké si představit, k čemu slouží:

```
\startunpacked ... \stopunpacked
```

Vertikální mezeru si lze také vynutit pomocí příkazu `\godown`. Její velikost je nastavena v závorkách.

```
\godown [...]  
* DIMENSION
```

34

34.3 Odsazení

Velikost odsazení nastavíme pomocí:

```
\setupindenting [...]*...]  
* never none not no yes always first next small medium big  
normal odd even DIMENSION
```

Rozumného odsazení se dosáhne pomocí:

```
\setupindenting[medium]
```

Tímto bude první řádka odstavce odsazená. Jen po mezeře (vysázené příkazem `\blank`) je v základním nastavení odsazení potlačeno.

Lokálně na určitém místě můžeme odsazování ovládat pomocí:

```
\indenting [...,*,...]
```

```
*   never none not no yes always first next small medium big  
    normal odd even DIMENSION
```

Když například použijeme *never*, budou od toho okamžiku všechna odsazení potlačena. Příkaz *none* ovlivní pouze následující odstavec.

Pokud používáme odsazování a na určitém místě si odsazení *nepřejeme*, můžeme také použít:

```
\noindenting
```


Globální příkazy se umísťují v deklarační oblasti vstupního souboru, před povelom `\starttext`. V příloze B je uveden přehled dostupných příkazů a jejich parametrů.

Nastavovací příkazy mají stejnou strukturu. Vypadají třeba takto:


```
\setupparagraphs [.1.] [.2.] [..., .3., ...]
```

OPTIONAL

```
1 IDENTIFIER
2 NUMBER each
3 style      = normal bold slanted boldslanted type cap small...
              COMMAND
width       = DIMENSION
height     = DIMENSION
align      = inner outer left right middle normal no yes
tolerance  = verystrict strict tolerant verytolerant stretch
distance   = DIMENSION
before     = COMMAND
after      = COMMAND
inner      = COMMAND
command    = COMMAND
rule      = on off
```

Deklační povely se více nebo méně skládají z logického jména a určitého počtu dvojic hranatých závorek. Tyto můžou být nepovinné, v tom případě je pod nimi napsáno slovo OPTIONAL. Dvojice hranatých závorek mohou v definici obsahovat:

```
\setupaccommand [.1.] [.2.] [..., .=. , ...]
```

Čárky ve třetí závorce naznačují, že zde může být vložen seznam parametrů, rovnítko značí, že jde o parametry typu *klíč=hodnota*. Čísla .1. a .2. odkazují na vysvětlivky za definicí. Ty nám říkají, jaké volby můžeme uvést v první, druhé a třetí hranaté závorce.

Implicitní volby a hodnoty parametrů jsou podtrženy. Navíc si můžeme všimnout, že některé hodnoty jsou vysázeny verzálkami: SECTION, NAME, DIMENSION, NUMBER, COMMAND, and TEXT. Toto naznačuje, že nejde o konstantní hodnoty, ale o hodnoty určitého typu:

SECTION název oddílu, například chapter, section, subsection atd.;

NAME identifikátor (logické jméno);

DIMENSION rozměr v jednotkách cm, pt, em, ex, sp nebo in;

NUMBER celé číslo;

COMMAND příkaz s daným počtem parametrů;

TEXT text.

36 | Definování příkazů / maker

CONTEXT je sada maker založená na T_EXu. T_EX je programovací jazyk a zároveň typografický systém. To znamená, že si můžeme sami naprogramovat určité vlastnosti, pokud takovou flexibilitu potřebujeme.

Nový příkaz můžeme nadefinovat pomocí

```
\define [1..] \2.. {3..}
          OPTIONAL
1  NUMBER
2  NAME
3  TEXT
```

Následující příklad objasní jeho použití.

Můžeme mít bohatě ilustrovaný dokument a pokud jsme již unavení psaním

```
\placefigure
  [here,force]
  [fig:logické jméno]
  {Popisek.}
  {\externalfigure[soubor][width=5cm]}
```

můžeme si definovat vlastní příkaz s několika proměnnými:

- logické jméno;
- popisek;
- soubor.

Naše definice příkazu a jeho volání může vypadat takto:

```
\define[3]\mujobrazek
  {\placefigure
   [here,force][fig:#1]
   {#2}{\externalfigure[#3][width=5cm]}}
\mujobrazek{lev}{Holandský lev na strážii.}{ma-cb-13}
```

V hranatých závorkách [3] stanovujeme, že chceme tři proměnné #1, #2 a #3. Při volání příkazu \mujobrazek musíme vložit tyto tři proměnné hodnoty mezi složené závorky. Výsledkem bude:

Obrázek 36.1
Holandský lev na stráži.

Programování sofistikovanějších příkazů je ponecháno na čtenáři.

Kromě definování příkazů můžeme také navíc definovat dvojici `\start ... \stop`.

```
\definestartstop [.1.] [...,2.,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 before = COMMAND
  after  = COMMAND
  style  = normal bold slanted boldslanted type cap small...
         COMMAND
  commands = COMMAND
```

36

Například:

```
\definestartstop
[hvezdicky]
[commands={\inleft{\hbox to \leftmarginwidth
{\leaders\hbox{${\star$}\hfill}}},
before=\blank,
after=\blank]

\starthvezdicky
{\em Hasselter Juffers} jsou sladké koláčky, ale jejich
název není hříčka náhody. V~červenci roku 1233 byl založen
klášter {\em Zwartewaterklooster} (Černá voda). Klášter byl
```



```

\startstandardmakeup[doublesided=no]
\blank
\rightaligned{\tfd Hasselt v-21.\,století}
\blank
\rightaligned{\tfb Budoucnost}
\vfill
\rightaligned{\tfa C. van Marle}
\rightaligned{Hasselt, 2001}
\stopstandardmakeup
\startstandardmakeup[page=no]
\vfill
\copyright 2001

```

Tato kniha je věnována lidem žijícím v~Hasseltu. Chceme poděkovat fotografovi J.~Jonkerovi za zfalšování fotografií do této knihy tak, že čtenář získá jasnou představu o~budoucí podobě Hasseltu.

Naše vlastní titulní strana může být navržena pomocí příkazů

```
\definemakeup [..] [..,.2,..]
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 *inherits from* \setupmakeup

a

```
\setupmakeup [..] [..,.2,..]
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 width = DIMENSION
- height = DIMENSION
- voffset = DIMENSION
- hoffset = DIMENSION
- page = left yes right
- commands = COMMAND
- doublesided = yes no empty
- headerstate = normal stop start empty none nomarking
- footerstate = normal stop start empty none nomarking
- textstate = normal stop start empty none nomarking
- topstate = stop start
- bottomstate = stop start
- pagestate = stop start
- color = IDENTIFIER

37.2 Plovoucí objekty

Plovoucím objektem (floating block) se v `CONTEXTU` nazývá textový element, např. tabulka či obrázek, který je zpracován speciálním způsobem. Již jsme viděli použití `\placefigure` a `\placetable`. Oba jsou příkladem plovoucích objektů popsanych v kapitolách 10 a 11.

Svůj vlastní plovoucí objekt si můžeme definovat pomocí

```
\definefloat [.1.] [.2.]
```

- 1 SINGULAR NAME
- 2 PLURAL NAME

Složené závorky se používají pro jméno objektu v jednotném a množném čísle. Například:

```
\definefloat [vsuvka] [vsuvky]
```

Nyní jsou k dispozici následující příkazy:

```
\placevsuvka [] [] {} {}  
\startvsuvkatext ... \stopvsuvkatext  
\placelistofvsuvky  
\completelistofvsuvky
```

Nově definovaný plovoucí objekt může být nastaven pomocí

```
\setupfloat [.1.] [...,.2.,...]
```

- 1 IDENTIFIER
- 2

height	=	DIMENSION
width	=	DIMENSION
maxheight	=	DIMENSION
maxwidth	=	DIMENSION
minwidth	=	DIMENSION
default	=	IDENTIFIER
pageboundaries	=	LIST
leftmargindistance	=	DIMENSION
rightmargindistance	=	DIMENSION
location	=	left middle right
<i>inherits from \setupframed</i>		

Dále můžeme nastavit formátování všech plovoucích objektů pomocí příkazu

```
\setupfloats [...,*.,...]
```

```
* location           = left right middle
width                = fit DIMENSION
before               = COMMAND
after                = COMMAND
margin               = DIMENSION
spacebefore          = small medium big none
spaceafter           = small medium big none
sidespacebefore      = small medium big none
sidespaceafter       = small medium big none
indentnext           = yes no
ntop                 = NUMBER
nbottom              = NUMBER
nlines               = NUMBER
default              = IDENTIFIER
tolerance             = 0 1 2
leftmargindistance   = DIMENSION
rightmargindistance = DIMENSION
sidealign             = normal line
numbering             = yes nocheck
inherits from \setupframed
```

Číslování a popis objektu lze nastavit pomocí

```
\setupcaption [.1.] [...,2.,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 inherits from \setupcaptions
```

```
\setupcaptions [...,*,...]
```

```
* location      = top bottom none high low middle
width          = fit broad max DIMENSION
minwidth       = fit DIMENSION
headstyle     = normal bold slanted boldslanted type cap small...
               COMMAND
style         = normal bold slanted boldslanted type cap small...
               COMMAND
number        = yes no
inbetween     = COMMAND
align         = inner outer left right middle normal no yes
conversion    = numbers characters Characters romannumerals
               Romannumerals
way          = bytext bycd:section
separator     = TEXT
stopper       = TEXT
command       = COMMAND
distance      = DIMENSION
```

Tyto příkazy používáme v úvodní části vstupního souboru. `\setupfloats` a `\setupcaptions` mají globální vliv na všechny plovoucí objekty. Následuje kompletní ukázka nového plovoucího objektu.

```
\setupfloats[location=middle]
\setupcaption[location=bottom,headstyle=boldslanted]
\definefloat[vsuvka][vsuvky]
```

```
\placevsuvka{Ukázka vsuvky.}
```

```
\startframedtext
```

Na začátku tohoto století existovala tramvajová linka z Zwolle do Blokzijl přes Hasselt. Později nabývaly na významu jiné dopravní prostředky a tramvajová trať byla před druhou světovou válkou zrušena. Nyní by taková tramvajová linka možná byla zase zisková.

```
\stopframedtext
```

Na začátku tohoto století existovala tramvajová linka z Zwolle do Blokzijl přes Hasselt. Později nabývaly na významu jiné dopravní prostředky a tramvajová trať byla před druhou světovou válkou zrušena. Nyní by taková tramvajová linka možná byla zase zisková.

Vsuvka 37.1 Ukázka vsuvky.

37.3 Blok textu

Jiným stavebním kamenem dokumentu je *blok textu*. Příkladem bloku textu je jeden nebo více odstavců, které chceme použít několikrát.

Blok textu musíme definovat pomocí

```
\defineblock [...]
```

```
* IDENTIFIER
```

Mezi hranaté závorky vložíme jeho referenční jméno.

```
\defineblock[holandstina]
```

Také můžeme najednou definovat několik bloků textu, pokud mezi jednotlivá jména napíšeme čárku.

Po zadefinování máme k dispozici následující dvojici:

```
\beginholandstina ... \endholandstina
```

S blokem můžeme pracovat pomocí příkazů

```
\hideblocks [...1;...] [...2;...]
                                OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
```

```
2 IDENTIFIER
```

```
\useblocks [...1;...] [...2;...]
                                OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
```

```
2 IDENTIFIER
```

```
\keepblocks [...1;...] [...2;...]
                                OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
```

```
2 all IDENTIFIER
```



```
\selectblocks [...1;...] [...2;...] [...3.]  
                                OPTIONAL      OPTIONAL
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER
- 3 criterium = all SECTION

Zde je příklad jejich použití:

```
\defineblock[holandstina,cestina]  
\hideblocks[holandstina,cestina]  
  
\begincestina[blok-a]  
Po roce 1810 přinesl kanál Dedemsvaart Hesselto prosperitu.  
Všechny lodě proplouvaly kanálem v-Hasselto a obchody na obou  
stranách kanálu bohatly.  
\endcestina  
  
\beginholandstina[blok-a]  
Sinds 1810 veroorzaakte de Dedemsvaart enige welvaart in Hasselt.  
Alle schepen voeren door de grachten en de winkels aan weerszijden  
van de gracht floreerden.  
\endholandstina  
  
\useblocks[cestina][blok-a]
```

Výsledkem bude:

Po roce 1810 přinesl kanál Dedemsvaart Hesselto prosperitu. Všechny lodě proplouvaly kanálem v Hasseltu a obchody na obou stranách kanálu bohatly.

Jestliže budeme pokračovat v takovémto používání bloku textu, můžeme vytvořit dvojjazyčný manuál. Pro tyto účely je také možno uložit bloky textu do externích souborů:

```
\setupblock[holandstina][file=store-h]
```

Holandský blok textu je uložen do souboru store-h.tex a fragmenty textu mohou být vyvolány jejich referenčními jmény.

37.4 Uložení textu pro pozdější použití

Dočasně můžeme uložit informace pro budoucí použití v dokumentu pomocí

```
\startbuffer [...*] ... \stopbuffer  
                                OPTIONAL
```

- * IDENTIFIER

Například:

```
\startbuffer[navsteva]
Chcete-li vidět, co vám Hasselt může nabídnout, měli byste jej
někdy navštívit. Jestliže si s-sebou vezmete tento manuál,
některá místa poznáte.
\stopbuffer

\getbuffer[navsteva]
```

Příkazem `\getbuffer[navsteva]` se vyvolá uložený text. Referenční jméno můžeme vynechat, `CONTEXT` pak pracuje s interním jménem. Přetisk uložené informace získáme pomocí `\typebuffer[navsteva]`.

Nastavení se provádí příkazem

```
\setupbuffer [1.] [2.,.,.]
                OPTIONAL
1 IDENTIFIER
2 paragraph = NUMBER
  before    = COMMAND
  after     = COMMAND
```

37.5 Skrytý text

Text může být skryt pomocí

```
\starthiding ... \stophiding
```

37

Vložený text nebude zpracováván.

37.6 Linky

Máme k dispozici mnoho příkazů na kreslení linek. Jednu linku vysázíme pomocí

```
\hairline
```

nebo

```
\thinrule
```

Více linek najednou nakreslíme pomocí

```
\thinrules [.*.]  
          OPTIONAL  
* inherits from \setupthinrules
```

Možná je také kombinace textu a linek:

— **Hasselt – Amsterdam** —
Kdybychom nakreslili spojnici Hasseltu s Amsterdamem, prošli bychom vzdálenost téměř 145 km.

Kdybychom nakreslili dvě spojnice Hasseltu s Amsterdamem, prošli bychom vzdálenost téměř 290 km.

Amsterdam _____
_____ Hasselt

```
\starttexttrule{Hasselt -- Amsterdam}
```

```
Kdybychom nakreslili spojnici Hasseltu s~Amsterdamem, prošli bychom  
vzdálenost téměř 145 \Kilo \Meter.
```

```
\stoptextrule
```

```
Kdybychom nakreslili dvě spojnice Hasseltu s~Amsterdamem, prošli bychom  
vzdálenost téměř 290 \Kilo \Meter.
```

```
Amsterdam \thinrules[n=3] Hasselt
```

Při kreslení linek musíme být vždy opatrní. Prázdné řádky okolo `\thinrules` nesmí být opomenuty a výsledné vertikální odsazení by mělo být vždy předmětem naší pozornosti.

Vertikální odsazení můžeme nastavit pomocí

```
\setupthinrules [.*.]
```

```
* interlinespace = small medium big
  n              = NUMBER
  before         = COMMAND
  inbetween      = COMMAND
  after          = COMMAND
  color          = IDENTIFIER
  backgroundcolor = IDENTIFIER
  height         = DIMENSION max
  depth         = DIMENSION max
  alternative    = a c
  rulethickness = DIMENSION
  color          = IDENTIFIER
  background     = color none
  backgroundcolor = IDENTIFIER
```

Dále máme k dispozici několik doplňkových příkazů, které mohou být velice užitečné:

```
\setupfillinrules [.,.*.,..]
```

```
* width          = fit broad DIMENSION
  distance       = DIMENSION
  before         = COMMAND
  after          = COMMAND
  style          = normal bold slanted boldslanted type cap
                 small... COMMAND
  n              = NUMBER
  interlinespace = small medium big
  separator      = TEXT
```

37

```
\setupfillinlines [.,.*.,..]
```

```
* width          = DIMENSION
  margin         = DIMENSION
  distance       = DIMENSION
  before         = COMMAND
  after          = COMMAND
```

Uvedeme je v následujícím příkladu:

```
\setupfillinrules[width=2cm]
\setupfillinlines[width=3cm]
```

```

\fillinrules[n=1]{\bf jméno}
\fillinrules[n=3]{\bf adresa}

\fillinline{Uvedte prosím \underbar{počet} domů v-Hasseltu.} \par
V-tomto textu přeškrtněte \overstrikes{Hasselt}\periods[18]

```

Výsledkem bude:

jméno _____

adresa _____

Uved'te prosím počet domů v Hasseltu. _____

V tomto textu přeškrtněte Hasselt.....

Tyto příkazy bývají používány v dotaznících. Omezením je, že podtržený nebo přeškrtnutý text nebude na konci řádky rozdělen.

37.7 Horní a dolní index v textu

Vložit ^{horní index} a _{dolní index} do dokumentu je jednoduché. A co říkáte tomuto: ^{horní index?} _{dolní index?} To vypadá podivně, co?!

Tento ošklivý text byl vysázen pomocí \low{}, \high{} a \lohi{}-{}. Index je vkládán do složených závorek.

37.8 Datum

Systémové datum vložíme do textu pomocí

```
\currentdate
```

37.9 Umístění do předepsané polohy

Občas máme potřebu umístit text na konkrétní místo uvnitř strany či jiného textového elementu. Uděláme to pomocí


```

\position (...1;...2) {..2.}

1 POSITION
2 TEXT

```

Kulaté závorky určují souřadnice x, y , složené závorky ohraničují text, který má být umístěn.

Souřadnice nastavíme pomocí

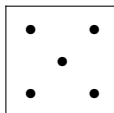
```
\setuppositioning [...,*=,...]
```

```
* state = start overlay
unit = cm pt em mm ex es in
factor = NUMBER
scale = NUMBER
offset = yes no
xstep = absolute relative
ystep = absolute relative
```

Zvolit můžeme jednotky a měřítko. Zde je ilustrační příklad:

```
\def\dicefive%
{\framed
 [width=42pt,height=42pt,offset=0pt]
 {\setuppositioning
 [unit=pt,factor=12,xoffset=-11pt,yoffset=-8pt]%
 \startpositioning
 \position(1,1){$\bullet$}%
 \position(1,3){$\bullet$}%
 \position(2,2){$\bullet$}%
 \position(3,1){$\bullet$}%
 \position(3,3){$\bullet$}%
 \stoppositioning}}
\placefigure{Toto je pět.}{\dicefive}
```

Výsledkem tohoto relativně složitého příkladu je toto:

Obrázek 37.1 Toto je pět.

37

37.10 Otočení textu, obrázků a tabulek

V mnoha případech chceme otočit text nebo obrázek. Provedeme to pomocí

```
\rotate [...,.1,...] {?.}
```

OPTIONAL

1 *inherits from* \setuprotate

2 TEXT

Hranaté závorky jsou volitelné. Uvnitř nich specifikujeme úhel natočení: `rotation=90`. Složené závorky vymezují text či objekt, který chceme otočit. Příklad:

```
V~roce 1252 Hasselt získal městská práva. Od té doby měl
\rotate[rotation=90]{právo} používat vlastní pečeť na oficiálních
dokumentech. Tato pečeť zobrazuje svatého Štěpána, jednoho z~prvních
křesťanským mučedníků. Byl \rotate[rotation=270]{patronem}
Hasseltu. Po reformaci byla pečeť pozměněna, svatý Štěpán ztratil svou
svatost a byl zobrazován bez svatozáře.
```

Výsledkem je velice ošklivý odstavec:

```
V roce 1252 Hasselt získal městská práva. Od té doby měl
\rotate[rotation=90]{právo} používat vlastní pečeť na
oficiálních dokumentech. Tato pečeť zobrazuje svatého Štěpána, jednoho z prvních
\rotate[rotation=270]{patronem}
křesťanským mučedníků. Byl Hasseltu. Po reformaci byla pečeť pozměněna, svatý
Štěpán ztratil svou svatost a byl zobrazován bez svatozáře.
```

Stejně jednoduše můžeme otočit i obrázek:

```
\placefigure
[] [fig:rotation]
{Rybářský přístav (de Vispoort) otočený o~180 \Degrees.}
\rotate[rotation=180]{\externalfigure[ma-cb-15] [width=10cm]}
```

Na obrázku 37.2 vidíte, že není vždy úplně zřejmé, na co se díváme, když obrázek otočíme.

Otočení nastavíme pomocí:

```
\setuprotate [...,*,...]
* rotation = NUMBER
  location = normal high fit broad depth
  inherits from \setupframed
```


37.11 Ukončení řádky

Nová řádka může být vynucena příkazem

```
\crlf
```


Obrázek 37.2 Rybářský přístav (de Vispoort) otočený o 180°.

Pokud chceme, aby konce řádek kopírovaly ukončení ve vstupním souboru, napíšeme:

```
\startlines ... \stoptines
```

Na radnici města Hasselt je dřevěná deska, kde se můžeme dočíst:

```
\startlines
Heimelijcken haet
eigen baet
jongen raet
Door diese drie wilt verstaen
is het Roomsche Rijck vergaen.
\stoptines
```

Tato malá básnička obsahuje varování pro radní Hasseltu: `{\it Nedovol, aby osobní prospěch nebo pocity ovlivňovaly tvůj rozum při rozhodování.}`

Na radnici města Hasselt je dřevěná deska, kde se můžeme dočíst:

```
Heimelijcken haet
eigen baet
jongen raet
Door diese drie wilt verstaen
is het Roomsche Rijck vergaen.
```


Tato malá básnička obsahuje varování pro radní Hasseltu: *Nedovol, aby osobní prospěch nebo pocity ovlivňovaly tvůj rozum při rozhodování.*

V několika příkazech se konce řádků označují \\. Například když napíšeme

`\inmargin{uvnitř}\margin{álie}`, pak se text v marginálním sloupci zlomí do dvou řádků.

37.12 Dělení slov

Pokud připravujeme vícejazyčný text, musíme si být vědomi faktu, že dělení slov se jazyk od jazyku liší.

Hlavní jazyk aktivujeme pomocí

```
\mainlanguage [...]  
* nl fr en uk de es cz ..
```

Mezi závorky můžeme vložit af (afrikánština), ca (katalánština), cn (čínština), cz (čeština), da (dánština), de (němčina), en (angličtina), es (španělština), fi (finština), fr (francouzština), gr (řečtina), it (italština), hu (maďarština), hr (srbochorvačtina), ja (japonština), nl (holandština), no (norština), pl (polština), pt (portugalština), ro (rumunština), ru (ruština), sk (slovenština), sl (slovinština), sv (švédština), tr (turečtina), ua (ukrajinština), uk (britská angličtina), us (americká angličtina) a vn (vietnamština).

K dočasné změně jednoho jazyka na jiný použijeme kratší variantu:

```
\language [en]
```

nebo

```
\en
```

Například:

```
Pokud se chcete dozvědět více o Hasseltu, asi nejlepší knihou,  
kterou si můžete přečíst, je {\nl \em Uit de geschiedenis van  
Hasselt} od F. Peerebooma.
```

Pokud se chcete dozvědět více o Hasseltu, asi nejlepší knihou, kterou si můžete přečíst, je *Uit de geschiedenis van Hasselt* od F. Peerebooma.

Pokud je slovo rozděleno nesprávně, můžeme si dodefinovat místo rozdělení sami. Uděláme to v úvodní části dokumentu takto:

```
\hyphenation{his-to-rie}
```

37.13 Komentář ve zdrojovém souboru

Veškerý text mezi `\starttext` a `\stoptext` bude `CONTEXT`em zpracován. Někdy se však vyskytne fragment textu, který zpracovávat nechceme, nebo chceme okomentovat příkazy `CONTEXT`u.

Pokud předradíme našemu textu znak procenta `%`, nebude zpracován.

```
% Ve velmi velkém dokumentu můžeme zdrojový text vložit
% z-externích souborů.
%
% Například:
%
% \input hass01.tex % kapitola 1 o Hasseltu
% \input hass02.tex % kapitola 2 o Hasseltu
% \input hass03.tex % kapitola 3 o Hasseltu
```

Pokud před každým příkazem `\input` smažeme znak `%`, soubory budou zpracovány. Komentář popisující obsah souborů zpracován nebude.

37.14 Vstup jiného zdrojového tex souboru

V mnoha situacích chceme do svého zdrojového souboru vložit jiný soubor `TEX`. Někdy je například efektivnější rozdělit text psaný v `CONTEXT`u do více souborů, aby mohly být zpracovány samostatně.

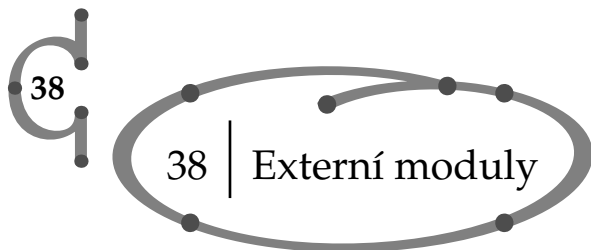
Soubor se jménem `jiny.tex` může být vložen pomocí:

```
\input jiny.tex
```

Přípona `tex` je nepovinná, takže bude fungovat i

```
\input jiny
```

Příkaz `\input` je primitivum `TEX`u.

Kvůli efektivnosti se autor rozhodl realizovat některé funkce `CONTEXT`u prostřednictvím vnějších modulů. Můžeme například zavést následující moduly:¹¹

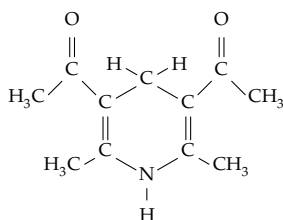
- `bib` sazba bibliografických referencí programem `BIBTEX`;
- `chemic` sazba chemických struktur;
- `units` použití jednotek `SI`;
- `pictex` kreslení obrázků (používá se společně s modulem `chemic`);
- `chart` náčrt vývojových diagramů a organizačních schémat;
- `steps` náčrt stavových diagramů;
- `narrowtt` použití užšího strojopisu `Computer Modern` pro verbatim prostředí;
- `amsl` implementace `AMSMATH` příkazů;
- `nath` přirozená sazba matematiky, obsahuje modul `amsl`;
- `streams` synchronizace několika vstupních textů (dvojazyčná sazba);
- `gnuplot` přímý zápis `GNUPLOT` grafů;
- `lilypond` sazba notových osnov programem `LilyPond`.

Zavedení se provede v deklarační oblasti příkazem:

```
\usemodule [...,*...]
* IDENTIFIER
```

Již jsme uvedli množství příkladů použití modulu `units`. Níže bez dalšího vysvětlení uvádíme dva příklady použití modulů `chemic` a `chart`. Tyto moduly jsou popsány ve dvou samostatných příručkách (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mp-ch-en.pdf>, <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mcharts.pdf>).

Chemické struktury mohou vypadat velice působivě:

Sloučenina A

Při kreslení chemických struktur tohoto typu se `CONTEXT` spoléhá na `METAPOST`. Třebaže jsou tyto chemické struktury definovány jenom pomocí dvou nebo tří příkazů, na získání správných výsledků je potřebná jistá praxe. Vstup může vypadat takto:

¹¹ Více viz seznam modulů na <http://wiki.contextgarden.net/Modules>.

```

\placeformula[-]
\startformula
\startchemical[scale=small,width=fit,top=3000,bottom=3000]
  \chemical[SIX,SB2356,DB14,Z2346,SR3,RZ3,-SR6,+SR6,-RZ6,+RZ6]
    [C,N,C,C,H,H,H]
  \chemical[PB:Z1,ONE,Z0,DIR8,Z0,SB24,DB7,Z27,PE][C,C,CH_3,0]
  \chemical[PB:Z5,ONE,Z0,DIR6,Z0,SB24,DB7,Z47,PE][C,C,H_3C,0]
  \chemical[SR24,RZ24][CH_3,H_3C]
  \bottext{Sloučenina A}
\stopchemical
\stopformula

```

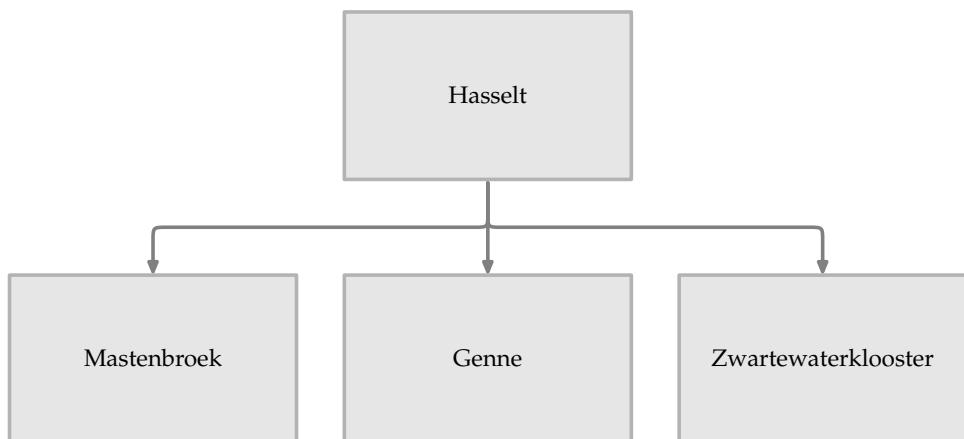
Modul chart si představíme ukázkou definice organizačního schématu. Může vypadat následovně:

```

\startFLOWchart[organogram]
  \startFLOWcell
    \shape {action}
    \name {01}
    \location {2,1}
    \text {Hasselt}
    \connect [bt]{02}
    \connect [bt]{03}
    \connect [bt]{04}
  \stopFLOWcell
  \startFLOWcell
    \shape {action}
    \name {02}
    \location {1,2}
    \text {Mastenbroek}
  \stopFLOWcell
  \startFLOWcell
    \shape {action}
    \name {03}
    \location {2,2}
    \text {Genne}
  \stopFLOWcell
  \startFLOWcell
    \shape {action}
    \name {04}
    \location {3,2}
    \text {Zwartewaterklooster}
  \stopFLOWcell
\stopFLOWchart
\FLOWchart[organogram]

```

Výsledkem bude:

39 | Grafické rozšíření / METAPOST

Grafické možnosti makrojazyka $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ jsou dosti omezené. Použijeme-li však grafický systém METAPOST od Johna Hobbyho, získáme úplnou množinu grafických prvků, které mohou zlepšit vzhled našeho dokumentu.

CONTEX T přímo spolupracuje s METAPOSTem, takže uživatel může využít všechny vlastnosti METAPOSTu přímo ve svém dokumentu. Nadpisy kapitol a čísla stránek tohoto manuálu jsou zvýrazněny grafikou přímo generovanou METAPOSTem.

Použití METAPOSTu v CONTEX Tu je popsáno v rozsáhlém manuálu <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/metafun-s.pdf>.

40 | Uživatelská nastavení

Během provozu `CONTEXTU` se nastavuje množství implicitních parametrů. Tyto parametry jsou zadefinovány v souboru `cont-sys.tex`. Uživatelé mohou tento soubor vytvořit přejmenováním souboru `cont-sys.rme` (nejlépe ve stejném adresáři, aby jej `CONTEXT` našel) a v tomto souboru definovat své vlastní preference (firemní styl). Nejdůležitější část tohoto souboru se pravděpodobně týká výstupu:

```
\setupoutput [pdf tex]
```

Sdělí `CONTEXTU`, že má vytvářet výstup PDF namísto DVI, zatímco

```
\setupoutput [dvipsone, dviwindo]
```

nastaví podmínky pro tyto programy. Předvolený je `DVIPS` výstup.

41 | Postup zpracování

Během zpracování zapisuje `CONTEXT` informace do souboru `majsoubor.tui`. Tyto informace se využívají v následujícím průchodu. Část těchto informací je zpracována programem `TEXUTIL`. Informace o registrech a seznamech se jím převede do souboru `majsoubor.tuo`. `CONTEXT` filtruje informace z tohoto souboru a (v případě potřeby) je využívá.

Program `TEXUTIL` umí další užitečné činnosti. Obecný zápis pro použití tohoto programu je:¹²

```
texmfstart texutil --specifikace jmeno_souboru
```

Velikosti všech vektorových i bitmapových obrázků (`boundingbox`) v zadaném adresáři vypíšeme do souboru `texutil.tuf` zadáním:

```
texmfstart texutil --figures *.*
```

¹² Některé funkce v době překladu tohoto manuálu mohl převzít program `ctxttools`.

Pokud potřebujeme konvertovat EPS-ilustrace do formátu PDF, můžeme zadat:

```
texmfstart texutil --figures --epspage --epspdf
```

Dočasné soubory (.tui, .tuo, *-mpgraph.*, ap.) smažeme

```
texmfstart texutil --purge
```

nebo novější

```
texmfstart cxtxttools --purgefiles
```

a všechny generované soubory v aktuálním adresáři smažeme pomocí

```
texmfstart texutil --purgeall
```

nebo

```
texmfstart cxtxttools --purgefiles --all
```

Informace o přetečených nebo podtečených boxech a neznámých referencích odfiltrujeme ze záznamového souboru o běhu `CONTEXTU` (.log) příkazem

```
texmfstart texutil --logfile soubor.log
```

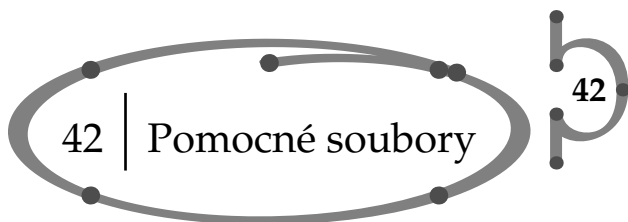
Na spuštění `CONTEXTU` používáme povel `TEXEXEC`:

```
texmfstart texexec jmeno_souboru
```

Tento program se postará o to, aby se `CONTEXT` spustil tolikrát, kolikrát je potřeba pro získání správných odkazů. Zvláštní požadavky můžeme zadat také přímo v příkazové řádce. Například, když je požadován výstup ve formátu pdf, napíšeme:

```
texmfstart texexec --pdf jmeno_souboru
```

Když jsme na pochybách, můžeme se na parametry programů dotázat přepínačem `--help`. K dispozici je také dokumentace <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mtexexec.pdf> a <http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mtexutil.pdf>.

V průběhu zpracování vytváří `CONTEXT` množství pomocných souborů. Pokud název vstupního souboru je `majsoubor.tex`, v pracovním adresáři se objeví následující soubory:

Soubor	Obsah	Stav
<code>muj_soubor.tex</code>	vstupní text	neodstraňujeme
<code>muj_soubor.tui</code>	vstupní informace	může být odstraněn
<code>muj_soubor.tuo</code>	výstupní informace	neodstraňujeme
<code>muj_soubor.tub</code>	informace o blocích	neodstraňujeme
<code>muj_soubor.tmp</code>	dočasné informace	může být odstraněn
<code>texutil.tuf</code>	informace o obrázcích	vytvoříme v případě potřeby
<code>mpgraph.mp</code>	informace METAPOSTu	může být odstraněn
<code>muj_soubor.dvi</code>	vysázený text	může být odstraněn
<code>muj_soubor.ps</code>	text k tisku	může být odstraněn
<code>muj_soubor.pdf</code>	text k tisku/prohlížení	může být odstraněn

43 | Sazba českých/slovenských textů

43.1 Minimální český/slovenský dokument

Pro sazbu českých nebo slovenských textů nám stačí základní formát `cont-en`¹³. Ten již obsahuje vzory dělení pro češtinu/slovenštinu v náležitých kódováních, o čemž se lze přesvědčit příkazem `\showpatterns`, viz tabulku 31.1.

Formát `cont-en` se všemi vzory dělení vygenerujeme příkazem

```
texmfstart texexec --make --all
```

V samotném dokumentu musíme nastavit češtinu nebo slovenštinu jako hlavní jazyk: `\mainlanguage[cz] / \mainlanguage[sk]` a zvolit námi používané vstupní kódování. Minimální český dokument `min-cz.tex` v kódování ISO-8859-2 pak bude vypadat takto:

¹³ Alternativou je lokalizovaný formát `cont-cz` s počeštěnými názvy uživatelských příkazů. Tuto lokalizaci ConTeXtu vytvořil Tomáš Hudec v rámci své diplomové práce v roce 2001 pod vedením Petra Sojky. Protože je však dosud česká CONTEXTOVÁ komunita malá, česká dokumentace téměř žádná a terminologie příkazů neustálená a neúplná, používá se hlavně z důvodů kompatibility téměř výhradně anglické rozhraní `cont-en`. Toto anglické rozhraní popisuje i tento manuál.


```

\mainlanguage[cz]
\enableregime[latin2]

\starttext
  Nějaký český text, třeba o těch příliš žluťoučkých koních,
  co pěli ďábelské ódy.
\stoptext

```

Pro minimální slovenský dokument pouze nahradíme `cz` → `sk`. Soubor přeložíme do PDF (i s jeho automatickým zobrazením) příkazem

```
texmfstart texexec --pdf --autopdf min-cz
```

43.2 Písma

CONTEXT implicitně používá písmo Latin Modern v kódování `ec`.¹⁴ Toto kódování obsahuje všechny znaky potřebné pro sazbu českých i slovenských textů. Výchozí nastavení písma je provedeno příkazy

```

\usetyescript[modern][ec]
\setupbodyfont[modern,10pt,rm]

```

Pokud chceme tisknout kombinaci

Times New Roman – Helvetica – Courier, nastavíme

```

\usetyescript[postscript][ec]
\setupbodyfont[postscript,10pt,rm]
Times New Roman -- \ss Helvetica -- \tt Courier%

```

Množství dalších písem je definováno v souborech `type-enc.tex` a `type-buy.tex`.

Pro některá písma ze Štormovy písmolijny je též vytvořená podpora, viz adresu <http://modules.contextgarden.net/stormfontsupport> s katalogem <http://dl.contextgarden.net/modules/stormfontsupport/cont-storm-catalog.pdf>. Pomocí ní je pak například užití písma Lido jednoduché:

```

\enableregime[latin2]
\useencoding[st2] % or st1 for ec encoding
\useencoding[st3]

\usetyescriptfile[t-type-slido]
\usetyescript[Lido][st2] % or st1 for ec encoding
\setupbodyfont[Lido,10pt,rm]

```


43.3 Kódování

Náš vstupní text vytváříme v určitém kódování, nejčastěji v ISO-8859-2 (Latin 2), CP1250 (Windows), či UTF-8. Protože tato tři kódování se většinou liší od kódování

¹⁴ Pokud bychom potřebovali CSfonty, můžeme využít zakomentovaný kód souboru `type-old.tex`.

fontu (a vzorů dělení slov), je třeba `CONTEXT`u toto vstupní kódování sdělit. Potřebnou konverzi pak zařídí za nás.

Vstupní kódování se v `CONTEXT`u nazývá *režim* (regime). Jeho nastavení se provede pomocí `\enableregime`, tedy pro výše zmíněné kódování `\enableregime[Latin2]`, `\enableregime[cp1250]` nebo `\enableregime[utf8]`.

43.4 Uvozovky, pomlčky a spol

Text „v uvozovkách“ a ‚jednoduchých uvozovkách‘ se napíše pomocí `\quotation{...}` a `\quote{...}`. Pomlčka – ta se napíše pomocí `|<|` a spojovník je-li na vstupu `|-`. `CONTEXT` zařídí případné opakování na konci řádky. Francouzská mezera za tečkou `\frenchspacing` je v `CONTEXT`u implicitní.

43.5 Datum

Máme-li hlavní jazyk `cz`, pak příkazem `\currentdate` vysázíme 6. prosince 2006. Pokud lokálně přepneme do jiného jazyka

```
\start
  \language[en]%
  \currentdate
  \ nebo
  \language[sk]%
  \currentdate
\stop
```

dostaneme December 6, 2006 nebo 6. decembra 2006. Z číselné informace získáme název měsíce `\month{2}` (února) a název dne počínaje nedělí `\weekday{5}` (čtvrtek).

43.6 Popisky a názvy

Nastavením hlavního jazyka dostaneme patřičné názvy pro *obrázky*, *tabulky*, *přílohy* ap., viz soubor `lang-sla.tex`. Změnit název lze pomocí `\setupheadtext`, např.

```
\setupheadtext [cz] [content=Obsah průvodce po Hasseltu]
```

43.7 Řazení

`CONTEXT` obsahuje interní řadící a částečně konfigurovatelný algoritmus (soubor `sort-lan.tex`)¹⁵. Vychází se z normy ČSN 97 6030 z roku 1994, ale zatím nejde o její plnou implementaci; hlavní rozdílnost je v pořadí číslic, znaku apostrofu a spojovníku. Řazení využívají rejstříky (`index`) a řazené seznamy (`sorting`).

¹⁵ Slovenská sekce pravidel v tomto souboru zatím není napsaná.

A | Další informační zdroje

Už vám tento začátečnický manuál nedostačuje? Potřebujete poradit? Zajímá vás mnoho dalších možností `CONTEXT`u? Tato kapitola může pomoci v orientaci po dostupných informačních zdrojích. Bohužel – v češtině existuje zatím pouze tento manuál. Všechna ostatní zde doporučená literatura je v angličtině.

A.1 `CONTEXT`ová wikipedie

`CONTEXT` vznikl v Holandsku a tak nepřekvapí, že jeho symbolem jsou tulipány. Internetové stránky <http://wiki.contextgarden.net> jsou zahradou, kde uživatelé doslova pěstují `CONTEXT`: sdílí své poznatky na principu wikipedie. Najdeme zde návody a řešení, referenční manuál (<http://texshow.contextgarden.net>), odkazy na užitečné informace, errata manuálů, „živý“ `CONTEXT` pro testování bez nutnosti domácí instalace, archiv velice živé konference – a to vše plně prohledávatelné.

A.2 Manuály

Uvádíme zde výběr nejzajímavějším manuálů z pera Hanse Hagen. Každý je originální ukázkou možností `CONTEXT`u. Úplný seznam čtenář najde na stránkách <http://www.pragma-ade.com> nebo přímo v adresáři <http://www.pragma-ade.com/dir/general>.

`CONTEXT` the manual (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/cont-eni.pdf>)

Základní manuál `CONTEXT`u. Všeobecný a hluboký zdroj informací, byť poměrně staršího data (2001).

METAFUN (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/metafun-s.pdf>)

Zevrubný manuál o grafických možnostech `CONTEXT`u založený na integraci `METAPOST`u. (2002)

Fonts in `CONTEXT` (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mfonts.pdf>)

Instalace nových fontů. (2001)

Widgets uncovered (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mwidget.pdf>)

Použití interaktivních prvků v PDF: hyperlinky, videa, formuláře, Java script. (2001)

XML in `CONTEXT` (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/xmlcontext.pdf>)

Přímá sazba z XML zdrojových textů. (2001)

BIBTEXový modul (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/bibmod-doc.pdf>)

Popis použití modulu pro BIBTEX.

Columns (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/columns.pdf>)

Vícsloupcová sazba včetně plavajících objektů, sazba do řádkového rejstříku, sazba obrázků přes několik stránek. (2004)

Natural Tables in CONTEXT (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/enattab.pdf>)

Alternativní sazba tabulek s podobnou syntaxí jako v HTML. Vhodné pro sazbu tabulek z XML, s barevným pozadím, nepravidelnou velikostí buněk a dlouhých tabulek přes několik stránek. (2004)

Charts uncovered (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mcharts.pdf>)

Vývojové diagramy v pravidelné mřížce buněk. (2001)

PPCHTEX, a macropackage for typesetting chemical structure formulas

(<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mp-ch-en.pdf>) Sazba chemických struktur a diagramů. (2001)

Adding Text to Graphics (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/mlabels.pdf>)

Přidání popisků do obrázků. (2002)

It's in the Details (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/details.pdf>)

Popis různých triků: dodržení řádkového rejstříku, pseudosloupce, barevné pozadí či rámy i přes několik stránek, usazení matematických rovnic, umístění plavajících objektů, popisky obrázků. (2004)

Typographic Programming (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/style.pdf>)

Rozpracovaný manuál o typografii v CONTEXTu. (2005)

A.3 Magazíny

Magazínem se v této komunitě myslí ukázkový dokument s jednotnou úpravou zaměřených na nějaké téma. Existují dva druhy. První ‚This way‘ je psán samotným tvůrcem CONTEXTu Hansem Hagenem, druhý ‚My way‘ je psán jednotlivými uživateli. Jako ukázky uvedme:

Good looking shapes (<http://www.pragma-ade.com/general/myway/mag-0010.pdf>)

Sazba do definovaného tvaru odstavce.

Using `\startalign` and friends

(Aditya Mahajan, <http://www.pragma-ade.com/general/myway/mathalign.pdf>) Sazba matematických rovnic a jejich zarovnávání.

Natural Tables

(Willi Egger, <http://www.pragma-ade.com/general/myway/NaturalTables.pdf>) Ukázka použití ‚přirozených tabulek‘.

A.4 Instalace

Čerstvý `CONTEXT` čtenář nalezne na stránkách firmy Hanse Hagen <http://www.pragma-ade.com> (Advanced Document Engineering). Většinou se vyplatí instalovat nejnovější beta verzi. K dispozici jsou samostatné instalace pro různé operační systémy nebo balíky do stávající distribuce `TEX`. V takovém případě instalace spočívá v rozbalení `cont-tmf.zip` do patřičného `TEX` stromu a v přegenerování formátu (viz kapitolu 43).

B | Definice příkazů

Následuje souhrn příkazů, jež jsme uvedli v předchozích kapitolách. Je to jen výběr z celého repertoáru příkazů `CONTEXT`. Kdo je chce uvidět všechny, může nahlédnout do rozsáhlejší příručky *CONTEXT the manual* (<http://www.pragma-ade.com/general/manuals/cont-eni.pdf>) nebo do online referenčního manuálu (<http://texshow.contextgarden.net>), poskytujících úplný přehled uživatelských příkazů `CONTEXT`. Vysvětlení použité syntaxe je podáno v kapitole 35.

```
\at {1.2.} {2.2.} [3.]
```

- 1 TEXT
- 2 TEXT
- 3 REFERENCE

```
\blank [...;...]  
OPTIONAL
```

```
* small medium big nowhite back  
white disable force reset line  
halfline FORMULA fixed flexible  
none
```

```
\cap {...}
```

- * TEXT

```
\chapter [...1;2...] {2.}  
OPTIONAL
```

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\crlf
```

```
\define [1.] \2. {3.}  
OPTIONAL
```

- 1 NUMBER
- 2 NAME
- 3 TEXT

```
\defineblock [...]
```

- * IDENTIFIER

```
\definebodyfont [...1;...]
[.2.] [...,3,...]
```

```
1 5pt ... 12pt default
2 rm ss tt mm hw cg
3
tf = FILE
bf = FILE
sl = FILE
it = FILE
bs = FILE
bi = FILE
sc = FILE
ex = FILE
mi = FILE
sy = FILE
ma = FILE
mb = FILE
mc = FILE
```

```
\definecolor [.1.]
[.2,.3,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 r = TEXT
g = TEXT
b = TEXT
c = TEXT
m = TEXT
y = TEXT
k = TEXT
s = TEXT
h = TEXT
t = TEXT
a = TEXT
p = TEXT
e = TEXT
```

```
\definecombinedlist [.1.]
[...2,...] [...,3,...]  
OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 LIST
3 inherits from \setupcombinedlist
```

```
\definedescription [.1.]
[...2,...]  
OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 inherits from \setupdescriptions
```

```
\defineenumeration [...1;...]
[.2.] [...,3,...]  
OPTIONAL OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 IDENTIFIER
3 inherits from \setupenumerations
```

```
\definefloat [.1.] [.2.]
```

```
1 SINGULAR NAME
2 PLURAL NAME
```

```
\definehead [.1.] [.2.]
```

```
1 IDENTIFIER
2 SECTION
```

```
\defineinteractionmenu [.1.]
[...2,...] [...,3,...]  
OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 left right top bottom IDENTIFIER
3 before = COMMAND
after = COMMAND
inbetween = COMMAND
left = COMMAND
right = COMMAND
middle = COMMAND
state = start stop none
local
style = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
color = IDENTIFIER
distance = overlay
DIMENSION
samepage = yes empty no
none
unknownreference = yes empty no
none
leftoffset = DIMENSION
rightoffset = DIMENSION
topoffset = DIMENSION
bottomoffset = DIMENSION
position = yes no
inherits from \setupframed
```

`\definemakeup [..1.]`
`[...2,...]`

- 1 IDENTIFIER
- 2 *inherits from* `\setupmakeup`

`\defineregister [..1.] [..2.]`

- 1 SINGULAR NAME
- 2 PLURAL NAME

`\definestartstop [..1.]`
`[...2,...]`

- 1 IDENTIFIER
- 2 before = COMMAND
- after = COMMAND
- style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND
- commands = COMMAND

`\definesynonyms [..1.] [..2.]`
`[..3.] [..4.]`
OPTIONAL

- 1 SINGULAR NAME
- 2 PLURAL NAME
- 3 COMMAND
- 4 COMMAND

`\definetabulate [..1.] [..2.]`
`[..3.]` OPTIONAL

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER
- 3 TEXT

`\enableregime [..*.]`

- * Latin1 Latin2 Latin7 Latin15
iso-8859-1 iso-8859-2 iso-8859-7
iso-8859-15 cp1250 cp1251 cp1252
cp1253 cp1254 cp1257 viscii cyr
grk mac utf8 unicode

`\externalfigure [..1.]`
`[...2,...]`

- 1 FILE
- 2 *inherits from* `\useexternalfigure`

`\footnote [..1.] {..2.}`
OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

`\framed [...1,...] {..2.}`
OPTIONAL

- 1 *inherits from* `\setupframed`
- 2 TEXT

`\from [..*.]`

- * REFERENCE

`\godown [..*.]`

- * DIMENSION

`\goto {1.} {2.} [...3,...]`

- 1 TEXT
- 2 TEXT
- 3 REFERENCE

`\hairline`

`\hideblocks [...1,...]
[...2,...]
OPTIONAL`

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER

`\in {1.} {2.} [3.]`

- 1 TEXT
- 2 TEXT
- 3 REFERENCE

`\indenting [...*,...]`

- * never none not no yes always
first next small medium big
normal odd even DIMENSION

`\inmargin [1.] [2.] {3.}
OPTIONAL OPTIONAL`

- 1 + - low
- 2 REFERENCE
- 3 TEXT

`\keepblocks [...1,...]
[...2,...]
OPTIONAL`

- 1 IDENTIFIER
- 2 all IDENTIFIER

`\mainlanguage [...*]`

- * nl fr en uk de es cz ..

`\note [...*]`

- * REFERENCE

`\page [...*,...]`

- * yes makeup no preference
bigpreference left right disable
last quadruple even odd blank
empty reset start stop

`\pagereference [...*]`

- * REFERENCE

`\placefloat [1.] [...2,...]
{3.} {4.} OPTIONAL OPTIONAL`

- 1 left right here top bottom inleft
inright inmargin margin leftmargin
rightmargin leftedge rightedge
innermargin outermargin inneredge
outeredge inner outer line high
low fit page leftpage rightpage
opposite always auto force tall
reset line height depth split
- 2 REFERENCE
- 3 TEXT
- 4 TEXT

`\placefootnotes [...,*,...]`
OPTIONAL

* inherits from `\setupfootnotes`

`\placeformula [...1,...] {2.}`
`$$3...$$` OPTIONAL OPTIONAL

1 REFERENCE

2 TEXT

3

`\placelist [...1,...]`
`[...2,...]`
OPTIONAL

1 IDENTIFIER

2 inherits from `\setuplist`

`\placelocalfootnotes`
`[...,*,...]`
OPTIONAL

* inherits from `\setupfootnotes`

`\position (...1,...) {2.}`

1 POSITION

2 TEXT

`\rotate [...,1,...] {2.}`
OPTIONAL

1 inherits from `\setuprotate`

2 TEXT

`\section [...1,...] {2.}`
OPTIONAL

1 REFERENCE

2 TEXT

`\selectblocks [...1,...]`
`[...2,...] [3.]`
OPTIONAL OPTIONAL

1 IDENTIFIER

2 IDENTIFIER

3 criterium = all SECTION

`\setupalign [...*]`

* width left right middle inner
outer wide broad height bottom
line reset hanging nohanging
hyphenated nohyphenated

`\setupbackgrounds [1.]`
`[...2,...] [...3,...]`
OPTIONAL

1 top header TEXT footer bottom
page paper leftpage rightpage

2 leftedge leftmargin TEXT
rightmargin rightedge

3 state = start stop cd:repeat
inherits from `\setupframed`

`\setupblank [...*]`
OPTIONAL

* normal standard line DIMENSION big
medium small fixed flexible

`\setupbodyfont [...*,...]`

* IDENTIFIER serif regular roman
sans support sansserif mono type
teletype handwritten calligraphic
5pt ... 12pt

```
\setupbuffer [1.2.]
[...2...2...] OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 paragraph = NUMBER
before = COMMAND
after = COMMAND
```

```
\setupcaption [1.2.]
[...2...2...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 inherits from \setupcaptions
```

```
\setupcaptions [...2*...2...]
```

```
* location = top bottom none high
low middle
width = fit broad max
DIMENSION
minwidth = fit DIMENSION
headstyle = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND
style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND
number = yes no
inbetween = COMMAND
align = inner outer left
right middle normal
no yes
conversion = numbers characters
Characters
romannumerals
Romannumerals
way = bytext bycd:section
separator = TEXT
stopper = TEXT
command = COMMAND
distance = DIMENSION
```

```
\setupcolors [...2*...2...]
```

```
* state = start stop global
local
conversion = yes no always
reduction = yes no
rgb = yes no
cmymk = yes no
mpcmymk = yes no
mpspot = yes no
textcolor = IDENTIFIER
split = c m y k p s no
IDENTIFIER
criterion = all none
```

```
\setupcolumns [...2*...2...]
```

```
* n = NUMBER
ntop = NUMBER
rule = on off
height = DIMENSION
tolerance = verystRICT strict
tolerant verytolerant
stretch
distance = DIMENSION
balance = yes no
align = inner outer left
right middle normal
no yes
blank = fixed halflinE line
flexible big medium
small
option = background
direction = left right
inherits from \setupframed
```

```
\setupcombinedlist [1.2.]
[...2...2...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 level = 1 2 3 4 SECTION current
inherits from \setuplist
```

`\setupdescriptions [...1;...]`
`[...=2,...]` OPTIONAL

```

1 IDENTIFIER
2 headstyle = normal bold slanted
             boldslanted type cap
             small... COMMAND
   style    = normal bold slanted
             boldslanted type cap
             small... COMMAND
   color    = IDENTIFIER
   width    = fit broad DIMENSION
   distance = DIMENSION
   sample   = TEXT
   text     = TEXT
   align    = inner outer left
             right middle normal
             no yes
   margin   = standard yes no
             DIMENSION
   location = left right top
             serried inmargin
             inleft inright
             hanging
   headcommand = COMMAND
   hang        = fit broad NUMBER
   before     = COMMAND
   inbetween  = COMMAND
   after      = COMMAND
   indentnext = yes no
   indenting  = never none not no
             yes always first
             next small medium
             big normal odd even
             DIMENSION

```

`\setupenumerations [...1;...]`
`[...=2,...]` OPTIONAL

```

1 IDENTIFIER
2 inherits from \definedescription

```

`\setupfillinlines [...,*,...]`

```

* width = DIMENSION
  margin = DIMENSION
  distance = DIMENSION
  before = COMMAND
  after = COMMAND

```

`\setupfillinrules [...,*,...]`

```

* width = fit broad
         DIMENSION
  distance = DIMENSION
  before = COMMAND
  after = COMMAND
  style = normal bold
         slanted
         boldslanted type
         cap small...
         COMMAND
  n = NUMBER
  interlinespace = small medium big
  separator = TEXT

```

`\setupfloat [...1] [...=2,...]`

```

1 IDENTIFIER
2 height = DIMENSION
  width = DIMENSION
  maxheight = DIMENSION
  maxwidth = DIMENSION
  minwidth = DIMENSION
  default = IDENTIFIER
  pageboundaries = LIST
  leftmargindistance = DIMENSION
  rightmargindistance = DIMENSION
  location = left middle
           right
  inherits from \setupframed

```

`\setupfloats [...,*,...]`

```

* location = left right
           middle
  width = fit DIMENSION
  before = COMMAND
  after = COMMAND
  margin = DIMENSION
  spacebefore = small medium
             big none
  spaceafter = small medium
             big none
  sidespacebefore = small medium
             big none
  sidespaceafter = small medium
             big none
  indentnext = yes no
  ntop = NUMBER
  nbottom = NUMBER
  nlines = NUMBER
  default = IDENTIFIER
  tolerance = 0 1 2
  leftmargindistance = DIMENSION
  rightmargindistance = DIMENSION
  sidealign = normal line
  numbering = yes nocheck
  inherits from \setupframed

```

```
\setupfooter [..]
[...2...] OPTIONAL
```

- 1 inherits from \setupheader
- 2 inherits from \setupheader

```
\setupfootertexts [..] [..]
[.3.] OPTIONAL OPTIONAL
OPTIONAL
```

- 1 text margin edge
- 2 TEXT SECTION date MARK pagenumber
- 3 TEXT SECTION date MARK pagenumber

```
\setupfootnotes [...,*,...]
```

```
* conversion = numbers characters
              Characters
              romannumerals
              Romannumerals

way           = bytext
              bycd:section

location      = page TEXT columns
              firstcolumn
              lastcolumn high
              none

rule          = on off
before        = COMMAND
after         = COMMAND
width         = DIMENSION
height        = DIMENSION
bodyfont      = 5pt ... 12pt
              small big

style         = normal bold
              slanted
              boldslanted type
              cap small...
              COMMAND

distance      = DIMENSION
columndistance = DIMENSION
margindistance = DIMENSION
n             = NUMBER
numbercommand = \..#1
textcommand   = \...#1
split         = tolerant strict
              verystRICT NUMBER

textstyle     = normal bold
              slanted
              boldslanted type
              cap small...
              COMMAND

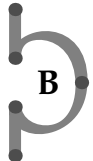
textcolor     = IDENTIFIER
interaction    = yes no
factor         = NUMBER
inherits from \framed
```

```
\setupformulae [...,*,...]
```

```
* location = left right
left       = TEXT
right      = TEXT
align      = inner outer left
              right middle normal
              no yes

option     = middle
strut      = yes no
distance   = DIMENSION
margin     = DIMENSION standard
              yes no

leftmargin = DIMENSION
rightmargin = DIMENSION
indentnext = yes no
alternative = IDENTIFIER
spacebefore = DIMENSION
after       = DIMENSION
separator   = TEXT
conversion  = numbers characters
              Characters
              romannumerals
              Romannumerals TEXT
```


`\setupframed [.,.=.,...]`

```
* height      = fit broad
                DIMENSION
width         = fit broad fixed
                local DIMENSION
autowidth    = yes no force
offset       = none overlay
                default
                DIMENSION
location     = depth hanging
                high lohi low
                top middle
                bottom keep
option       = none empty
strut        = yes no global
                local
align        = inner outer
                left right
                middle normal
                no yes
bottom       = COMMAND
top          = COMMAND
frame        = on off none
                overlay
topframe     = on off
bottomframe  = on off
leftframe    = on off
rightframe   = on off
frameoffset  = DIMENSION
framedepth  = DIMENSION
framecorner  = round
                rectangular
frameradius = DIMENSION
framecolor  = IDENTIFIER
rulethickness = DIMENSION
background  = screen color
                none foreground
                IDENTIFIER
backgroundscreen = NUMBER
backgroundcolor = IDENTIFIER
backgroundoffset = frame DIMENSION
backgrounddepth = DIMENSION
backgroundcorner = round
                rectangular
backgroundradius = DIMENSION
depth          = DIMENSION
corner         = round
                rectangular
radius        = DIMENSION
empty         = yes no
foregroundcolor = IDENTIFIER
foregroundstyle = normal bold
                slanted
                boldslanted type
                cap small...
                COMMAND
```

`\setupframedtexts [.,.=.,...]`

```
* bodyfont    = 5pt ... 12pt
                small big
style         = normal bold
                slanted
                boldslanted type
                cap small...
                COMMAND
left          = COMMAND
right         = COMMAND
before        = COMMAND
after         = COMMAND
inner         = COMMAND
linecorrection = on off
depthcorrection = on off
margin        = standard yes no
location      = left right
                middle none
indenting     = never none not
                no yes always
                first next small
                medium big
                normal odd even
                DIMENSION
inherits from \setupframed
```

`\setuphead [...1;...]
[...2,.=,...]`

1 SECTION

2 style = normal bold
slanted
boldslanted
type cap
small...
COMMAND

textstyle = normal bold
slanted
boldslanted
type cap
small...
COMMAND

numberstyle = normal bold
slanted
boldslanted
type cap
small...
COMMAND

color = IDENTIFIER

textcolor = IDENTIFIER

numbercolor = IDENTIFIER

number = yes no

ownnumber = yes no

page = left right yes

continue = yes no

header = none empty
high nomarking

text = none empty
high nomarking

footer = none empty
high nomarking

before = COMMAND

inbetween = COMMAND

after = COMMAND

alternative = normal inmargin
middle TEXT

hang = none broad fit
line NUMBER

command = \...#1#2

numbercommand = \...#1

textcommand = \...#1

deepnumbercommand = \...#1

deeptextcommand = \...#1

prefix = + - TEXT

placehead = yes no empty

incrementnumber = yes no LIST
FILE

resetnumber = yes no

file = IDENTIFIER

expansion = yes no command

margin_{text} = yes no

inherits from \setupheads

`\setupheada`

`\setupheader [...1.]
[...2,.=,...] OPTIONAL`

1 TEXT margin edge

2 state = normal stop start
empty high none
nomarking IDENTIFIER

strut = yes no

style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND

leftstyle = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND

rightstyle = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND

leftwidth = DIMENSION

rightwidth = DIMENSION

before = COMMAND

after = COMMAND

`\setupheadertexts [...1.] [...2.]
[...3.] OPTIONAL OPTIONAL`

OPTIONAL

1 text margin edge

2 TEXT SECTION date MARK pagenumber

3 TEXT SECTION date MARK pagenumber

`\setupheads [...,*=,...]`

* sectionnumber = yes NUMBER no

alternative = normal margin
middle TEXT
paragraph

separator = TEXT

stopper = TEXT

align = inner outer left
right middle
normal no yes

align_{title} = yes float no

tolerance = verystrict strict
tolerant
verytolerant
stretch

indentnext = yes no

command = \...#1#2

margin = DIMENSION

`\setupindenting [...,*=,...]`

* never none not no yes always
first next small medium big
normal odd even DIMENSION

`\setupinmargin` [¹.] [².,.,.,.] OPTIONAL

1 left right NUMBER
 2 location = left right both
 style = normal bold slanted
 boldslanted type cap
 small... COMMAND
 before = COMMAND
 after = COMMAND
 align = inner outer left
 right middle normal
 no yes
 line = NUMBER
 distance = DIMENSION
 separator = TEXT
 width = DIMENSION
 distance = DIMENSION
 stack = yes no
 inherits from `\setupframed`

`\setupinteraction` [...,*.,.]

* state = start stop
 menu = on off
 page = yes no
 click = yes no
 split = yes no
 display = new
 openaction = REFERENCE
 closeaction = REFERENCE
 openpageaction = REFERENCE
 closepageaction = REFERENCE
 calculate = IDENTIFIER
 strut = yes no
 width = DIMENSION
 height = DIMENSION
 depth = DIMENSION
 style = normal bold
 slanted
 boldslanted type
 cap small...
 COMMAND
 color = IDENTIFIER
 contrastcolor = IDENTIFIER
 symbolset = IDENTIFIER
 title = TEXT
 subtitle = TEXT
 author = TEXT
 date = TEXT
 keyword = TEXT
 fieldlayer = auto IDENTIFIER

`\setupitemize` [¹.] [...²,...] [³.,.,.,.] OPTIONAL OPTIONAL

1 NUMBER each
 2 standard broad serried packed
 unpacked stopper joinedup atmargin
 inmargin autointro loose repeat
 SECTION paragraph intext random
 3 margin = no standard
 DIMENSION
 leftmargin = no standard
 DIMENSION
 rightmargin = no standard
 DIMENSION
 width = DIMENSION
 distance = DIMENSION
 factor = NUMBER
 items = NUMBER
 start = NUMBER
 before = COMMAND
 inbetween = COMMAND
 after = COMMAND
 left = TEXT
 right = TEXT
 beforehead = COMMAND
 afterhead = COMMAND
 headstyle = normal bold slanted
 boldslanted type cap
 small... COMMAND
 marstyle = normal bold slanted
 boldslanted type cap
 small... COMMAND
 symstyle = normal bold slanted
 boldslanted type cap
 small... COMMAND
 stopper = TEXT
 n = NUMBER
 symbol = NUMBER
 align = inner outer left
 right middle normal
 no yes
 indentnext = yes no

`\setuplayout [...,*,...]`

* width = DIMENSION fit
middle
height = DIMENSION fit
middle
backspace = DIMENSION
topspace = DIMENSION
margin = DIMENSION
leftmargin = DIMENSION
rightmargin = DIMENSION
header = DIMENSION
footer = DIMENSION
top = DIMENSION
bottom = DIMENSION
leftedge = DIMENSION
rightedge = DIMENSION
headerdistance = DIMENSION
footerdistance = DIMENSION
topdistance = DIMENSION
bottomdistance = DIMENSION
leftmargindistance = DIMENSION
rightmargindistance = DIMENSION
leftgedgedistance = DIMENSION
rightgedgedistance = DIMENSION
horoffset = DIMENSION
veroffset = DIMENSION
style = normal bold
slanted
boldslanted
type cap
small...
COMMAND
color = IDENTIFIER
marking = on off color
screen TEXT
location = left middle
right bottom
top
singlesided
doublesided
scale = DIMENSION
nx = NUMBER
ny = NUMBER
dx = DIMENSION
dy = DIMENSION
lines = NUMBER
columns = NUMBER
columnndistance = DIMENSION
grid = yes no
bottomspace = DIMENSION
cutspace = DIMENSION
textdistance = DIMENSION
textwidth = NUMBER
textmargin = DIMENSION
clipoffset = DIMENSION
page = IDENTIFIER
paper = IDENTIFIER

`\setuplist [...1;...]
[...2;...]`

1 IDENTIFIER
2 state = start stop
alternative = a b c ...
none command
coupling = on off
criterium = SECTION local
previous current
all
pageboundaries = LIST
style = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
numberstyle = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
textstyle = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
pagestyle = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
color = IDENTIFIER
command = \...#1#2#3
numbercommand = \...#1
textcommand = \...#1
pagecommand = \...#1
interaction = cd:sectionnumber
TEXT pagenumber
all
before = COMMAND
after = COMMAND
inbetween = COMMAND
left = TEXT
right = TEXT
label = yes no
prefix = yes no none
pagenumber = yes no
headnumber = yes no
cd:sectionnumber = yes no
alightitle = yes no
margin = DIMENSION
width = DIMENSION fit
height = DIMENSION fit
broad
depth = DIMENSION fit
broad
distance = DIMENSION
separator = TEXT
stopper = TEXT
symbol = none 1 2 3
...
expansion = yes no command
maxwidth = DIMENSION
inherits from \framed

```
\setupmakeup [1.]
[...2,...]
```

```
1 IDENTIFIER
2 width = DIMENSION
height = DIMENSION
voffset = DIMENSION
hoffset = DIMENSION
page = left yes right
commands = COMMAND
doublesided = yes no empty
headerstate = normal stop start
empty none nomarking
footerstate = normal stop start
empty none nomarking
textstate = normal stop start
empty none nomarking
topstate = stop start
bottomstate = stop start
pagestate = stop start
color = IDENTIFIER
```

```
\setupparagraphs [1.] [2.]
[...3,...] OPTIONAL
```

```
1 IDENTIFIER
2 NUMBER each
3 style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND
width = DIMENSION
height = DIMENSION
align = inner outer left
right middle normal
no yes
tolerance = verystrict strict
tolerant verytolerant
stretch
distance = DIMENSION
before = COMMAND
after = COMMAND
inner = COMMAND
command = COMMAND
rule = on off
```

```
\setuppagenumbering
[...*,...]
```

```
* alternative = singlesided
doublesided
location = header footer
left right
middle margin
marginedge
inleft inright
conversion = numbers
characters
Characters
romannumerals
Romannumerals
style = normal bold
slanted
boldslanted type
cap small...
COMMAND
left = TEXT
right = TEXT
way = bytext
bycd:section
text = TEXT
numberseparator = TEXT
textseparator = TEXT
cd:sectionnumber = yes no
separator = TEXT
strut = yes no
state = start stop
width = DIMENSION
command = \...#1
```

```
\setuppositioning [...*,...]
```

```
* state = start overlay
unit = cm pt em mm ex es in
factor = NUMBER
scale = NUMBER
offset = yes no
xstep = absolute relative
ystep = absolute relative
```

`\setupregister` [¹.] [².]
 [...,³*,...]
 OPTIONAL

1 SINGULAR NAME
 2 IDENTIFIER
 3 n = NUMBER
 balance = yes no
 align = inner outer
 left right
 middle normal
 no yes
 style = normal bold
 slanted
 boldslanted type
 cap small...
 COMMAND
 pagestyle = normal bold
 slanted
 boldslanted type
 cap small...
 COMMAND
 textstyle = normal bold
 slanted
 boldslanted type
 cap small...
 COMMAND
 indicator = yes no
 coupling = yes no
 cd:sectionnumber = yes no
 criterium = SECTION local
 all
 distance = DIMENSION
 symbol = 1 2 ... n a
 ... none
 interaction = pagenumber TEXT
 expansion = yes no command
 referencing = on off
 command = \...#1
 location = left middle
 right
 maxwidth = DIMENSION
 unknownreference = empty none
 alternative = a b A B
 prefix = both first none
 compress = no yes
 deeptextcommand = \...#1

`\setuprotate` [...,*,...]

* rotation = NUMBER
 location = normal high fit broad
 depth
 inherits from `\setupframed`

`\setupsectionblock` [¹.]
 [...,²*,...]

1 IDENTIFIER
 2 number = yes no
 page = yes right
 before = COMMAND
 after = COMMAND

`\setupsynonyms` [¹.]
 [...,²*,...]

1 IDENTIFIER
 2 textstyle = normal bold
 slanted boldslanted
 type cap small...
 COMMAND
 synonymstyle = normal bold
 slanted boldslanted
 type cap small...
 COMMAND
 location = left right top
 serried imargin
 inleft inright
 width = DIMENSION
 state = start stop
 criterium = all used
 conversion = yes no
 expansion = yes no command
 command = \...#1#2#3

`\setuptables` [...,*,...]

* distance = small medium
 big
 bodyfont = 5pt ... 12pt
 small big
 HL = NUMBER small
 medium big none
 VL = NUMBER small
 medium big none
 depth = NUMBER strut
 height = NUMBER strut
 rulethickness = DIMENSION
 rulecolor = IDENTIFIER
 align = inner outer
 left right
 middle normal
 no yes
 commands = COMMAND
 align = inner outer
 left right
 middle normal
 no yes
 background = screen color
 none
 backgroundscreen = NUMBER
 backgroundcolor = IDENTIFIER
 bodyfont = 5pt ... 12pt
 small big

`\setuptabulate` [**.1.**]
[**.., .2, ., ..**] OPTIONAL

1 IDENTIFIER
2 unit = DIMENSION
indenting = never none not
no yes always
first next small
medium big normal
odd even DIMENSION

before = COMMAND
after = COMMAND
inner = COMMAND
EQ = TEXT
rulecolor = IDENTIFIER
align = inner outer left
right middle
normal no yes
rulethickness = DIMENSION
distance = blank grid depth
DIMENSION small
medium big none
bodyfont = 5pt ... 12pt
small big
rule = normal line
split = yes no

`\setuptextbackground`
[**.., .*, ..**]

* leftoffset = DIMENSION
rightoffset = DIMENSION
topoffset = DIMENSION
bottomoffset = DIMENSION
before = COMMAND
after = COMMAND
state = start stop
location = text paragraph none
alternative = 0 1 2
inherits from `\setupframed`

`\setupthinrules` [**.*.]**

* interlinespace = small medium big
n = NUMBER
before = COMMAND
inbetween = COMMAND
after = COMMAND
color = IDENTIFIER
backgroundcolor = IDENTIFIER
height = DIMENSION max
depth = DIMENSION max
alternative = a c
rulethickness = DIMENSION
color = IDENTIFIER
background = color none
backgroundcolor = IDENTIFIER

`\setuptype` [**.., .*, ..**]

* space = on off
option = slanted normal none
style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND
color = IDENTIFIER

`\setuptyping` [**.1.**]
[**.., .2, ., ..**] OPTIONAL

1 file typing IDENTIFIER
2 space = on off
page = yes no
option = slanted normal
commands color none

text = yes no
icommand = COMMAND
vcommand = COMMAND
ccommand = COMMAND
before = COMMAND
after = COMMAND
margin = DIMENSION standard
yes no
evenmargin = DIMENSION
oddmargin = DIMENSION
blank = DIMENSION small
medium big standard
halfline line

escape =
space = on off
tab = NUMBER yes no
page = yes no
indentnext = yes no
style = normal bold slanted
boldslanted type cap
small... COMMAND

color = IDENTIFIER
palet = IDENTIFIER
lines = yes no hyphenated
empty = yes all no
numbering = line file no

`\setupwhitespace` [**.*]**
OPTIONAL

* none small medium big line fixed
fix DIMENSION

`\showsymbolset` [**.*]**

* IDENTIFIER

```
\startalignment [...] ...  
\stopalignment OPTIONAL
```

* inherits from \setupalign

```
\startbuffer [...] ...  
\stopbuffer OPTIONAL
```

* IDENTIFIER

```
\startcolumns [...,*...] ...  
\stopcolumns OPTIONAL
```

* inherits from \setupcolumns

```
\startcombination [...] ...  
\stopcombination
```

* N=M

```
\startformula ...  
\stopformula
```

```
\startframedtext [1.]  
[...2,...3] {OPTIONAL...} ...  
OPTIONAL  
\stopframedtext
```

- 1 left right middle none
- 2 inherits from \setupframedtexts
- 3 TEXT
- 4 TEXT

```
\starthiding ...  
\stophiding
```

```
\startinteractionmenu [...] ...  
... \stopinteractionmenu
```

* IDENTIFIER

```
\startitemize [...1,...]  
[...2,...3] ... OPTIONAL  
OPTIONAL  
\stopitemize
```

- 1 a A KA n N m r R KR NUMBER
continue standard broad serried
packed stopper joinedup atmargin
inmargin intro columns text
paragraph repeat
- 2 inherits from \setupitemize

```
\startlinecorrection ...  
\stoplinecorrection
```

```
\startlines ... \stoplines
```

```
\startlocal ... \stoplocal
```

```
\startlocalfootnotes ...  
\stoplocalfootnotes
```

```
\startnamemakeup [...,*...] ...  
... \stopnamemakeup OPTIONAL
```

* inherits from \startmakeup

```
\startpacked [...] ...  
\stoppacked OPTIONAL  
* blank
```

```
\startpostponing ...  
\stoppostponing
```

```
\starttable [...] ...  
\stoptable  
* TEXT IDENTIFIER
```

```
\starttabulate [1.] [2.]  
... \stoptabulate OPTIONAL OPTIONAL  
1 TEXT  
2 TEXT
```

```
\starttextbackground ...  
\stoptextbackground
```

```
\starttyping ...  
\stoptyping
```

```
\startunpacked ...  
\stopunpacked
```

```
\subject [...]{} {2.}  
OPTIONAL  
1 REFERENCE  
2 TEXT
```

```
\subsection [...]{} {2.}  
OPTIONAL  
1 REFERENCE  
2 TEXT
```

```
\subsubject [...]{} {2.}  
OPTIONAL  
1 REFERENCE  
2 TEXT
```

```
\switchtobodyfont [...*...]  
* 5pt ... 12pt small big global
```

```
\textreference [1.] {2.}  
1 REFERENCE  
2 TEXT
```

```
\thinrule
```

```
\thinrules [1.]  
OPTIONAL  
* inherits from \setupthinrules
```

```
\title [...1...] {2.}
```

OPTIONAL

- 1 REFERENCE
- 2 TEXT

```
\type {*.*}
```

- * TEXT

```
\useblocks [...1...]  
[...2...]
```

OPTIONAL

- 1 IDENTIFIER
- 2 IDENTIFIER

```
\useexternaldocument [.1.]  
[.2.] [.3.]
```

- 1 IDENTIFIER
- 2 file
- 3 TEXT

```
\usemodule [...*,...]
```

- * IDENTIFIER

```
\usesymbols [...*]
```

- * IDENTIFIER

```
\writebetweenlist [.1.] {2.}
```

- 1 SECTION IDENTIFIER
- 2 TEXT

```
\writetolist [.1.] {2.}  
{3.}
```

- 1 SECTION IDENTIFIER
- 2 TEXT
- 3 TEXT

C | Seznam příkazů

— 194

- 194

\\ 183

\abbreviation 134

\adaptlayout 158

\af 185

\at 136, 145

\bf 151

\blank 164

\ca 185

\cap 152

\chapter 66

\cn 185

\color 138

\column 109

\completecontent 128

\completeindex 132

\completelistofabbreviations 134

\completerefer 132

\crlf 183

\currentdate 181, 194

\cz 185

\da 185

\DC 94

\de 185

\defineblock 175

\definebodyfont 152

\definecolor 138

\definecombinedlist 128

\definedescription 114

\defineenumeration 116

\definefloat 173

\definelist 128

\definemakeup 171

\defineregister 132

\definesymbol 70

\definesynonyms 134

\definetabulate 105

\DL 94

\DR 94

\em 153

\en 185

\enableregime 155, 192, 193

\es 185

\externalfigure 87

\fi 185

\footnote 111

\FR 94

\fr 185

\framed 119

\frenchspacing 194

\from 146

\getbuffer 177

\goto 145

\gr 185

\hairline 178

\head 70

\hideblocks 175

\high 181

\HL 94

\hr 185

\hu 185

<p> \in 136, 145 \indenting 166 \index 132 \inframed 119 \infull 134 \inleft 122 \inmargin 122, 183 \input 186 \inright 122 \it 185 \item 70 \ja 185 \language 185 \leftlines 142 \loadabbreviations 134 \lohi 181 \LOW 94 \low 181 \LR 94 \mainlanguage 185, 192 \margintitle 122 \midaligned 142 \month 194 \MR 94 \NC 94, 105 \nl 185 \no 185 \noheaderandfooterlines 126 \noindenting 166 \nowhitespace 164 \NR 94, 105 \overstrikes 178 \page 124 \pagereference 136 \par 163 \paragraph 66, 163 \percent 86 </p>	<p> \periods 178 \permille 86 \pl 185 \placecontent 128 \placefigure 87 \placeformula 81 \placeindex 132 \placeintermezzo 173 \placelistofabbreviations 134 \placeregister 132 \placetable 94 \position 181 \pt 185 \quotation 194 \quote 194 \rightaligned 142 \rm 151 \ro 185 \rotate 182 \ru 185 \setupalign 142 \setupbackgrounds 141 \setupblank 164 \setupblock 175 \setupbodyfont 149, 155, 193 \setupbuffer 177 \setupcaption 173 \setupcaptions 87, 94, 173 \setupcolors 138 \setupcolumns 109 \setupcombinedlist 128 \setupdescriptions 114 \setupenumerations 116 \setupfigures 87 \setupfillinlines 178 \setupfillinrules 178 \setupfloat 173 \setupfloats 87, 94, 173 \setupfooter 126 \setupfootertexts 126 </p>
--	--

<code>\setupfootnotes</code>	111	<code>\startfiguretext</code>	87
<code>\setupformulae</code>	81	<code>\startformula</code>	81
<code>\setupframed</code>	119	<code>\startframedtext</code>	120
<code>\setupframedtext</code>	120	<code>\starthiding</code>	178
<code>\setuphead</code>	66	<code>\startitemize</code>	70
<code>\setupheader</code>	126	<code>\startlinecorrection</code>	164
<code>\setupheadertexts</code>	126	<code>\startlines</code>	183
<code>\setupheads</code>	66	<code>\startlocal</code>	158
<code>\setupheadtext</code>	194	<code>\startnamemakeup</code>	171
<code>\setupindenting</code>	166	<code>\startpacked</code>	164
<code>\setupinteraction</code>	144	<code>\startpostponing</code>	124
<code>\setupitemize</code>	70	<code>\startstandardmakeup</code>	171
<code>\setuplayout</code>	158	<code>\starttable</code>	94
<code>\setuplist</code>	128	<code>\starttabulate</code>	105
<code>\setupmakeup</code>	171	<code>\startttext</code>	192
<code>\setupmargin</code>	122	<code>\startttextbackground</code>	140
<code>\setuppositioning</code>	181	<code>\starttextrule</code>	178
<code>\setuppagenumbering</code>	124	<code>\starttyping</code>	153
<code>\setupparagraphs</code>	167	<code>\startunpacked</code>	164
<code>\setupregister</code>	132	<code>\stoptext</code>	192
<code>\setupsynonyms</code>	134	<code>\subject</code>	66
<code>\setuptables</code>	94	<code>\subparagraph</code>	66
<code>\setuptabulate</code>	105	<code>\subsubject</code>	66
<code>\setuptextbackground</code>	140	<code>\sv</code>	185
<code>\setupthinrules</code>	178	<code>\switchtobodyfont</code>	149
<code>\setup tolerance</code>	142		
<code>\setuptype</code>	153	<code>\texteuro</code>	157
<code>\setuptyping</code>	153	<code>\tfa</code>	151
<code>\setupwhitespace</code>	164	<code>\tfb</code>	151
<code>\showframe</code>	158	<code>\tfc</code>	151
<code>\showlayout</code>	158	<code>\tfd</code>	151
<code>\showmakeup</code>	158	<code>\thinrule</code>	178
<code>\showpatterns</code>	155, 192	<code>\thinrules</code>	178
<code>\showsetups</code>	158	<code>\THREE</code>	94
<code>\showsymbolset</code>	157	<code>\title</code>	66
<code>\sk</code>	185	<code>\tr</code>	185
<code>\sl</code>	151, 185	<code>\tt</code>	151
<code>\SR</code>	94	<code>\TWO</code>	94
<code>\ss</code>	151	<code>\type</code>	153
<code>\startbuffer</code>	177	<code>\typebuffer</code>	177
<code>\startchemical</code>	105		
<code>\startcolumns</code>	109	<code>\ua</code>	185
<code>\startcombination</code>	87, 94	<code>\uk</code>	185

`\underbar` 178
`\unit` 86, 134
`\us` 185
`\useblocks` 175
`\useencoding` 193
`\useexternaldocument` 146
`\usemodule` 186
`\usesymbols` 157
`\usetypescript` 155, 193

`\VL` 94
`\vn` 185

`\weekday` 194
`\whitespace` 164
`\writebetweenlist` 128
`\writetolist` 128

D | Rejstřík

a

akcenty 156
AMS 149
AMSMath 186

b

barva 138
barva pozadí 140
bibliografie 186
blok textu 175

c

Computer Modern 149
cont-sys.tex 190
Courier 193

č

čeština 192
číslované poznámky 116
číslování stránek 124

d

datum 181, 194
definice
 pojmu 114
 příkazů a maker 169
den v týdnu 194
dělení slov 185
display mód 76
Acrobat Distiller 144

dolní index 181
dvi-soubor 63

e

euro 157
Acrobat Exchange 144

f

font
 bezipatkový 151
 Computer Modern 149
 Courier 193, 151
 Helvetica 193
 kurzivní 151
 Latin Modern 193
 neproporcionální 153
 řez 149
 skloněný 151
 Times 193
 tučný 151
 velikost 149, 151
formátování 158, 167

g

GNUplot 186
grafika 189

h

Helvetica 193
hlavička
 viz záhlaví

horní index 181

hrana textu 158

chemické struktury 186

index

dolní 181

horní 181

interakce

vnější 146

vnitřní 145

interaktivní mód 144

italika

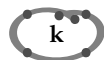
viz *kurziva*

jazyk 185

jednotka si 86

jednotky 86, 186

kapitálky 152

komentář kódu 178, 186

kódování

dělení slov 155, 193

fontu 155, 193

vstupní 155, 193

křížové reference 136

kurziva 151

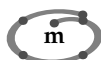

Latin Modern 193

LilyPond 186

linky 178

Lucida Bright 149

marginálie 122, 158

matematické symboly 83

matematický mód 76

matematika 76

METAPOST 189

mezera

meziodstavcová 164

měsíce 194

minimální dokument 192

modul

amsl 186

bib 186

gnuplot 186

chart 186

chemic 186

lilypond 186

narrowtt 186

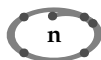
nath 186

pictex 186

steps 186

streams 186

units 186

nadpisy 66

nastavení 167

názvy 194

obrázek 87

obsah 128

odkazování 136

odrážky 70

ve sloupcích 70

odsazení 166

odstavec

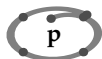
odsazení 166, 163

ukončení 163

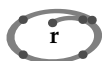
vyznačení 120

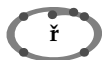
orámování textu 119
otočení 182

patička
viz úpatí
pdf–soubor 63
pictex 186
písmo
viz font
plocha stránky 141
plovoucí objekt 87, 94, 173
polohování 181
pomlčka 194
pomocné soubory 191
popisky 194
pozadí
 stránky 141
 text 140
poznámky pod čarou 111
% ve vstupním souboru 186
procento 86
promile 86
ps–fonty 149

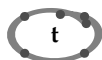
Acrobat Reader 144
reference 136
referenční jméno 136
rejstřík 132
režim
viz kódování vstupní
rotace 182

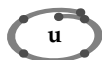
řazení 194
řádkový rejstřík 111
řecké znaky 83

seznamy 128
skrytý text 178
sloupce 105, 109
slovenština 192
složené znaky 156
spodek textu 158
spojovník 194
stavové diagramy 186
stránkové zrcadlo 158
strojopis 153
 úzký 186
symboly
 matematické 83
 řecké 83, 157
synchronizace textů 186
synonyma 134

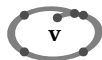

tabulace 105
tabulky
 odstavcový text 105, 94
text
 skrytý 178
 uložení 177
textový blok 175
textový mód 76
T_EXUTIL 190
Times 193
titulní strana 171
tub–soubor 191
tuf–soubor 191
tui–soubor 191
tuo–soubor 190, 191
typescript 155, 193

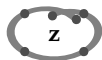
ukončení řádku 183
uložení textu 177
umístění do předepsané polohy 181

uvozovky
 dvojité 194
 jednoduché 194
uživatelská nastavení 190
úpatí 126, 158
úprava stránky 158

vektorová grafika 189
velikost fontu 152
verbatim 153
vršek textu 158
vstup jiného souboru 186

vstupní soubor 61
 zpracování 63, 190
vyznačení odstavce 120
výčty 70
vývojové diagramy 186
vzorce 81

zalamování stránek 124
zarovnání 142
záhlaví 126, 158
zvláštní znaky 64
zvýraznění 153

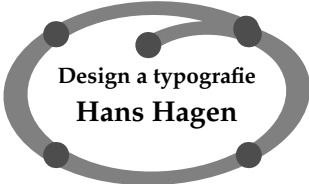
Autor základního textu

Ton Otten

Překlad

**Vít Zýka, Ján Buša, Jiří Hrbek,
Martina Plachá a Petr Tesařík**

Design a typografie

Hans Hagen

Ilustrace

Johan Jonker

PRAGMA ADE

Ridderstraat 27

8061GH Hasselt NL

+31 (0)38 477 53 69

www.pragma-ade.com

6. prosince 2006